NIEUWE

REIZE

DOOR

NOORD-AMERIKA,

IN DEN JAARE 1781.

DOOR DEN HEERE

ABT ROBIN.

UIT HET FRANSCH.

---

* *
*

TE AMSTERDAM, BIJ
ALLART EN HOLTROP.
MDCCLXXXII.

INHOUD.

TWAALF-

NIEU-

NIEU-

NIEUWE

REIZE

DOOR

NOORD-AMERIKA.

EERSTE BRIEF.

Waarneemingen op de Zee. De Melkweg. Beschrijving van Boston en deszelfs huizen. Zijne Volkrijkheid — Godsdiensten — Zeden en Gewoonten. Minder langleevendheid der Amerikaanen, dan der Europeaanen. Koophandel der Bostonniaanen. Universiteit te Cambridge. Tooneelstukken, welke de Kweekelingen aldaar vertoonen. Aanmerkingen op onze [*Fransche*] *Tooneelspelen. Vooroordeel der Amerikaanen tegen de Franschen. Aanmerking op de verovering van St. Eustatius door de Engelschen. Gedrag*

drag

drag van 't Fransche Leger te Newport.

BOSTON, 14 *Juny*, 1781.

MYN HEER!

I. BRIEF. Eindelijk ben ik den uitgebreiden Oceaan ontkoomen, en heb, geduurende den tijd van vijfentachtig dagen, mijne wooning voelen ſuiſebollen, en telkens door haar middelpunt van zwaarte tot haaren eerſten ſtand wederkeeren. Welke poogingen! hoe veel tijds is 'er noodig geweest om tot volmaaktheid te brengen deeze zwaare gevaarten, met welke de menſchen aldus met de golven den draak ſteeken! Als nieuwe EOLUSSEN, maaken zij de woede der winden ijdel, of noodzaaken hen om langs bijkans ſtrijdige richtingen tegen elkander te werken. Maar, helaas! hunne geleerde kunst heeft tot nog toe den Reiziger niet kunnen behoeden tegen de Mislijkheid, welke hem zijne ſlingering ver-

I. BRIEF.

veroorzaakt. Meer dan iemand heb ik deeze wreede ziekte ondervonden, en in weerwil van het veelvuldig gebruik van Zuuren, mij van alle bezigheid moeten onthouden. Kwijnende, opgeſlooten in dit ſlag van gevangeniſſe, van den ogtend tot den avond bijkans niets anders hoorende dan de Barbaarſche ſpraak der Zeelieden, was ik niet zeer geſchikt om de geduchte ſchoonheden der Zee te gevoelen en te overdenken. Met een onverſchillig oog zag ik haar zich beweegen, kooken, ſchuimen, als bergen voortrollen, woedende tegen zich zelve klotzen, onder de gedaante van dampen in de lucht uitwaaſſemen, voorbij onze ſchepen bruiſſchen; ik zag haar, op andere tijden, nederdaalen, effen worden, den Gezigteinder vergrooten, en terſtond daar naa eene olijagtige Masſa zamenvoeren, terwijl zij nog eene heen en weder ſlingerende beweeging hadt. Nogthans heb ik niet kunnen nalaaten verwonderd te ſtaan over de licht-

 von-

I. BRIEF. vonken, welke de geringste beweeging, in het donker, uit haar doet voortkoomen. Wanneer inzonderheid de wind het schip den snelsten voortgang deedt maaken, scheen het als gedompeld in stroomen van een brandenden Phosphorus. Ik tragtte de oorzaak te raaden van dit zonderling en gemeen verschijnzel, waar van ik mij niet herinnerde ooit te hebben hooren spreeken. Waren het zoutdeelen, wier kanten en hoeken aldus de lichtstraalen te rug kaatsten? Of was het hunne strijdigheid met de zwavelagtige deelen, welke deeze in brand staken; of liever die vuurige vloeistoffe, dat hoofdstoffelijk vuur, de eerste oorzaak der vloeibaarheid van de andere Elementen?

Wij richtten onzen koers na het Zuiden, tot op de hoogte van ongeveer dertig Graaden Noorder-Breedte. Hier scheen mij de zee blaauwer, en het bovengemelde Phosphorisch vuur in grooter menigte op te werpen. Hier vonden wij

wij den zilverkleurigen Zeebraasſem, den vraatagtigen Haaij, en den vliegenden visch, die, om hem te ontvlugten, zo ras in de zee nederviel, als de lucht zijne vleugels hadt doen opdroogen. Ik kende den Galeivisch niet, hoewel vrij gemeen op onze kusten; men ving 'er eenen, dien ik met de onverduldigſte nieuwsgierigheid onderzocht. De Natuur heeft hem begiftigd met een blaas, die hem op het water doet drijven en tot een Roer verſtrekt om zijnen koers te regelen. Deeze blaas beſtaat uit een ſlijmerigen klomp; ik had geen tijd om de bewerktuiging van denzelven te onderzoeken. Hij is voorzien van lange banden met ringen bezet; ik geloof dat dezelve beſtemd zijn om hem voor touwwerk te verſtrekken, om door middel van dezelve de winden ten zijnen nutte aan te wenden. Ik wilde den visch aanraaken; doch dit kwam mij duur te ſtaan: ſtraks ondervond ik eene pijnlijke aandoening als of ik mij brandde, en achtën-

I. BRIEF.

I. BRIEF. veertig uuren daar naa had ik nog het gevoel van dit doordringend vuur.

Een liefhebber zijnde, om in onze schoone nachten het pragtig schouwtooneel der starren op te merken, scheen mij de orde der hemelen geheel geschonden te zijn. De *Ekliptika* bevondt zich op een grooter afstand van den Gezigteinder; de Pool-star was nader aan denzelven; de groote Beer ging op en onder. 't Geen mij, in de daad, deedt verbaasd staan, was, dat de Melkweg verdweenen was, hoewel ik den Zwaan wedervond, die midden door denzelven loopt. Gaarne wenschte ik dat de Natuurkenners mij deeze Starrekundige verborgenheid openbaarden; dezulken inzonderheid, die beweeren dat de Melkweg eene verzameling van ontelbaare starren is, terwijl alle hemelsche Lichaamen aldaar even zigtbaar zijn als elders.

Ik verwonderde mij nu niet meer over het denkbeeld der Ouden, raakende het op- en ondergaan der Zonne in de Zee. Om

I. BRIEF.

Om mijne gezondheid verpligt, dikmaals getuige te zijn van dit oogenblik, scheen zij zich van den Gezigteinder los te maaken, en rechtstandig in de golven te vallen; het misleide oog geloofde, den Gezigteinder zich verre agter de Zon te zien verlengen.

De Zee, gelijk gij weet, heeft haare bijzondere gewassen; 't is 'er verre af dat de Natuur aan hunne kleuren, gedaanten en eigenschappen de aangenaame verscheidenheid heeft geschonken, aan de Aardgewassen eigen; de reden is, om dat dit Element niet bestemd was om Weezens voort te brengen, die haar even dierbaar waren. Nogthans vertoonen de Zeegewassen, in allen deele, de wijze hand, die ze geformeerd heeft. Dikmaals zag ik 'er de Zee mede bedekt; ik merkte op, dat ze allen, in stede van vezelagtige wortels, handen hadden om hen te vaster aan de Rotzen te doen kleeven; een platagtigen kruin, dikke bladeren om aan het stooten der

I. BRIEF. golven te meer weerstands te kunnen bieden, en allen, op zeer korte afstanden van elkander, voorzien van bijkans luchtledige holligheden, die daar door hunne soortlijke zwaarte opwoogen, en hen noodzaakten, altoos na de oppervlakte van het water te neigen.

Onbeschrijflijk is de aandoening, welke het gezigt van het Land in mij verwekte; in 't eerst was dit niets meer dan eene kleine wolk aan het uiteinde des Gezigteinders. Maar, hoedanig is het oogenblik, waar in men zijne gezondheid van nieuws begint te genieten; de voorwerpen te naderen, in welke ons verstand, ons hart en onze zintuigen belang hebben; in plaats van het beeld des verderfs en van den Chaos, weder te vinden eene overal bewerktuigde Natuur; op gras en kruiden te treeden, den lieflijken reuk der bloemen te ademen; het lommer der boomen te gevoelen; het kwinkeleeren der vogelen te hooren, hen zich in de lucht te zien verheffen, en

daar

I. BRIEF.

daar in hangen! Het gemis deezer dingen doet 'er de waarde te beter van gevoelen, en ontsluit het hart voor dankerkentenisse aan Hem, die ze voortbrengt. De tak eens booms met bladeren belaaden, dien ik in de Zee zag drijven, deedt mij van vreugde opspringen. Reeds waren wij *Kaap-Anna* voorbij gezeild; wij waren de uitgebreide Baai van *Massachuset* binnen geloopen; wij zagen de Zee aanbruisschen tegen de rotzen van *Kaap-Cod*, en binnen weinige uuren moesten wij te *Boston* zijn, wanneer wij eensklaps van een zwaaren Mist overvallen wierden. Hier door verliezen wij onzen koers in 't midden der Rotzen. Men laat het anker vallen; doch het lijdt niet lang, of een hevige en dwarrelende wind doet onze Ankers doorgaan, breekt onze touwen, en brengt onze schepen in gevaar om tegen elkander te stooten of in deeze gevaarlijke Vaarwaters te verbrijzelen. De meeste schepen verlaaten deeze zo

I. BRIEF. zeer begeerde haven en kiezen de ruime Zee. Eindelijk, naa twee dagen in onzekerheid en gevaar, en, wat mij betreft, in ziekte te hebben doorgebragt, doet eene gunftige koelte ons op de Ree van *Boston* aankoomen. Van deeze Ree, met aangenaame Eilandtjes bezaaid, ontdekten wij, midden door de boomen, aan de Westkust, een pragtig verfchiet van huizen, fchouwburgswijze geplaatst, en onder de gedaante van een halven cirkel eene uitgeftrektheid van ruim eene halve Mijl beflaande; dit was *Boston*. Deeze gebouwen, hoog en regelmaatig gebouwd, en met hooge Torens doormengd, vertoonden zich niet zo zeer als eene hedendaagfche Volkplanting, dan als eene aloude ftad, door den Koophandel en de Kunften verfierd en bevolkt.

Het binnenfte gedeelte der ftad beantwoordt aan het denkbeeld, welk men terftond daar van heeft opgevat. Eene pragtige Kaai, omtrent tweeduizend voe-

voeten in de Zee uitloopende, is breed genoeg, om over haare geheele lengte met pakhuizen en werkplaatzen bezet te weezen. In een rechten hoek heeft zij gemeenfchap met de voornaamfte Straat der ftad, die breed en wijd, in de zelfde kromme gedaante loopt als de Ree. Deeze Straat is bebouwd met fraaie huizen, meestal twee of drie verdiepingen hoog. Aan weerkanten loopen in dezelve verfcheide kleine ftraaten uit. De gedaante der huizen is bekwaam om Europifche oogen te bekooren; zij zijn geheel van hout, niet in de bedompte en naargeestige houding van onze oude fteden, maar regelmaatig en behoorlijk verlicht. Het Bintwerk is ligt, wel zamengevoegd, van buiten gedekt met dunne en net gefchaafde planken, even gelijk de pannen op onze daken op elkander geleid. Van buiten zijn ze graauw geverfd, 't geen de fraaiheid van het aanzien oneindig vermeerdert. De daken zijn met Balusters omgee-

I. BRIEF.

I. BRIEF.

geeven, ongetwijfeld ter oorzaake van brand. Zij rusten op een muur, ongeveer een voet hoog. Ligt is het te begrijpen, hoe veel beter voor de gezondheid deeze huizen zijn moeten dan de onze.

Alle deelen der huizen zijn zodanig zamengevoegd, en de zwaarte is zo gering, in vergelijking van de grootte, dat ze van plaatze kunnen veranderen. Ik heb 'er huizen van twee verdiepingen gezien, die ten minſte een half kwartier uur gaans vervoerd waren (*). Het geen verhaald wordt van de beweegende huizen der *Scythen*, verdient veel minder onze bewondering. De huisgeraaden zijn eenvoudig, maar, op de *Engelſche* wijze, van kostbaar hout gemaakt; dit vermindert eenigzins derzelver vrolijkheid. De vermogenden bedekken hunne Vloeren met Tapijten of Mat-

(*) 't Geheele Franſche Leger is hier van getuige geweest te *Newport*.

Matten; de anderen beſtrooien dezelve I.
met een zeer fijn zand. Men telt aldaar BRIEF.
zesduizend huizen, en dertigduizend inwooners. 'Er zijn negentien Kerken van allerlei Gezinten. Allen zijn zindelijk en net, zommigen zeer fraai, inzonderheid die der Presbyteriaanen en Episkopaalen. Van gedaante zijn ze langwerpig vierkant, rondom met eene Galerij verſierd, en bezet met banken van eene zelfde gedaante. De arme zo wel als de rijke hoort aldaar GODS Woord in eene gemaklijke en welvoeglijke lichaamshouding. Zeer naauwgezet wordt hier de Zondag gevierd; alle zaaken, hoe gewigtig ook, ſtaan 'er ſtil; zelf worden 'er de onſchuldigſte vermaaken niet gedoogd. *Boston*, deeze zo volkrijke ſtad, alwaar ſteeds een groot vertier is, ſchijnt op die dagen verlaaten te zijn. Men loopt langs de ſtraaten, zonder een mensch te ontmoeten; en indien men 'er gevallig iemand ontmoete, durft men niet blijven ſtil ſtaan en met elkander ſpree-

I. BRIEF. ſpreeken. Een Franschman, bij mij gehuisvest, kreeg den inval om op de fluit te ſpeelen; ſtraks wordt de menigte gaande en zou tot uiterſten zijn overgeſlagen, indien de Huisheer hem niet gewaarſchuwd hadde wat 'er gaande was. Men koomt in geen huis, of men vindt alle de inwooners in den Bijbel zitten leezen. Zeer aandoenlijk is het ſchouwſpel, een Vader te zien zitten in 't midden zijner huisgenooten, hun ontvouwende de verhevene Waarheden van dat heilig Boek.

Niemand blijft in gebreke om zich na de Kerk zijner Gezinte te begeeven; 'er heerscht eene ſtilte, eene orde en eerbied, welke men zedert langen tijd niet ontmoet heeft in de meeste van onze [Roomsch-] Katholijke Kerken. Het Pſalmgezang is 'er langzaam en deftig. De welluidendheid der Dichtkunde, in de Landtaale, doet 'er het belang van toeneemen, en moet de aandagt der Toehoorderen vermeerderen.

Al-

Alle deeze Kerken zijn van ſieraaden ontbloot. Niets ſpreekt aldaar tot de verbeelding en tot het hart; niets herinnert aldaar den mensch wat hij 'er koome verrigten, wat hij zij, en wat hij worden zal. De Schilder- en Beeldhouwkunst ſchetzen aldaar niet die volwigtige gebeurtenisſen, die hem tot zijne pligten noopen, en zijne dankerkentenis wekken; zij doen aldaar niet herleeven die godvrugtige Helden, welke hij moet bewonderen en tragten naa te ſtreeven. De ſtaatelijkheid der plegtigheden vertoont hem niet, als in eene ſchilderij, de grootheid van dat Weezen, welk hij aanbidt. Plegtige ommegangen kondigen hem niet aan de hulde, welke hij verſchuldigd is aan Hem, door wien de Natuur herleeft, door wien de Velden met oogſten bedekt en de Boomen met vrugten belaaden worden. I. BRIEF.

De *Quakers*, nog grooter vijanden van den openbaaren Eerdienst, hebben zelf allen ſchijn van Kerkelijke heerſchappije ver-

I. BRIEF. vernietigd. Vergeefs zoekt men in hunne Kerk den Leeraar, inzonderheid gelastigd om uit naam der Godheid te spreeken. Het oog ontdekt niets dan eene stilzwijgende, peinzende Vergadering, zonder eenig blijk van de beweegreden, welke haar deedt zamenkoomen, tot dat de Heilige Geest, zich eensklaps van een der aanweezenden verzekerende, hem verhit, hem beweegt, en hem voor dit oogenblik tot een Priester stelt. Bij deezen Heiligen Geest is geene aanneeming van ouderdom, rang of sexe. Hij, die zijn geheele leeven lang zich met den geringsten arbeid onledig heeft gehouden, den kring van wiens denkbeelden de Natuur binnen de engste grenzen heeft bepaald, wordt op een sprong het Orakel, de Tolk der verhevenste waarheden van den Christlijken Godsdienst. De hoofddeugd der Quakers moet het geduld zijn; hunne van den Geest aangeblaazene Redenaars stellen het zomwijlen op de proef; en de Vrouwen, altoos gehoor-

I. BRIEF.

hoorzaam aan deezen Heiligen Geest, maaken 'er, zegt men, een rijklijk gebruik van het dierbaar gefchenk der Spraake.

Een zo ongewoone Eerdienst kon niet voor veragting bevrijd blijven en ftand houden, indien deszelfs Voorftanders niet hadden uitgemunt in eenvoudigheid van het uitwendig voorkoomen, in menschlievendheid jegens de Naasten, in oprechtheid en belangeloosheid omtrent de Zamenleeving. Doch deeze drift, het hoofdfteunzel der Aanhangen, verdwijnt; men moet zich in dit tijdftip plaatzen om hen te beoordeelen.

Met een voorfpoediger uitflag en langer hebben de Quakers deeze deugden kunnen doen bloeien in Amerika, om dat het klimaat, en het leeven, welk zij aldaar leiden, haar gunftig waren.

Godsvrugt is ondertusfchen niet de eenige beweegreden, welke de Amerikaanfche Vrouwen na de Kerken voert. Zonder Schouwfpelen, zonder openbaa-

I. BRIEF. re Wandelplaatzen, zijn de Kerken het eenige Tooneel, daar zij om ſtrijd haare opkoomende weelde ten toon ſpreiden. Zij vertoonen zich aldaar in Zijden ſtoffen gekleed, en zomtijds met pragtige pluimen gekapt. In haare hooge Kapzels volgen zij de zulke naa, welke, voor etlijke jaaren, bij de Franſche Dames in gebruik waren. In plaats van poeder, wasſchen zij haar hoofdhair met zeepwater; dit misſtaat haar niet, om dat het veelal van eene fraaie blonde kleur is. Nogthans beginnen de Vrouwen, die meest op den optooi geſteld zijn, de Europiſche mode naa te volgen. De Vrouwen zijn groot en welgemaakt; in 't algemeen zijn haare trekken regelmaatig; zeer blank zijn ze van verf, zonder blanketzel. Zij bezitten minder bevalligheid, minder ongedwongenheid dan de Franſche Vrouwen, maar meer deftigheid. Zelf heb ik mij verbeeld in haar iets opgemerkt te hebben van het geen de Meesterſtukken van de Kunſtenaaren der

I. BRIEF.

der Aloudheid, die tot ons gekoomen zijn, kenmerkt. De geſtalte der Mannen is 'er insgelijks hoog opgeſchooten en welgemaakt; zij zijn niet zeer zwaarlijvig, en hunne kleur is eenigzins bleek. Naar evenredigheid zijn ze minder geſteld op den opſchik dan de Vrouwen, doch zeer zindelijk. Op den ouderdom van twintig jaaren bezitten de Vrouwen niet meer den blos der jeugd; op dien van vijfendertig of veertig jaaren zijn ze gerimpeld en afgeleefd. Bijkans even vroeg volwasſen zijn de Mannen. Ik heb vermoed dat het leeven aldaar van korter duur zijn moest. Ik heb de Begraafplaatzen te *Boston* bezogt; men heeft 'er de gewoonte, op ieder graf den naam en den ouderdom des Overleedenen aan te wijzen; en ik heb met 'er daad bevonden, dat onder de Mansperſoonen de meesten niet hooger dan den ouderdom van vijftig jaaren bereikten; zeer weinigen heb ik 'er gezien van zestig, bijkans niemand van zeventig jaaren, en

I. BRIEF. in 't geheel geen voorbeeld ontmoet van hooger ouderdom (*).

Boston legt op een Schiereïland, naar den Zeekant afloopende. Dit Schiereïland is alleen aan het land vast met een smallen strook, die bij hoog water niet breeder is dan de groote wegen in Frankrijk; weinig kunst was 'er daarom noodig, deeze stad in staat te stellen om tegenweer te kunnen bieden. Men vindt 'er eene hoogte, die de geheele stad bestrijkt; de *Bostonniaanen* hebben op dezelve een zeer hoogen Vuurtoren gebouwd, op welken een Vat met Teer legt, om 'er, in gevalle van een vijandlijken aanval, den brand in te steeken. Op dit zein, zullen ruim veertigduizend Man de wapens opvatten, en binnen vierentwintig uuren voor de poorten der stad zijn.

Van

(*) Met de zelfde naauwkeurigheid heb ik onderzogt de Begraafplaatzen van *Boston* tot aan *Williamsburg*, eene uitgestrektheid van bijkans driehonderd Mijlen, altoos met den zelfden uitslag.

I. BRIEF.

Van hier ziet men de puinhoopen van *Charlestown*, door de Engelſchen in brand geſtoken, op den zeventienden van Zomermaand des jaars 1775, in den Slag bij *Bunkers-hill*: een droefheid wekkend ſchouwſpel, geſchikt om in de ziel der *Bostonniaanen* het gevoel van vrijheid te voeden. Alleen door de rivier *Charles* was deeze ſtad van het Schiereiland afgeſcheiden; zij lag op den hoek, welken de zamenloop deezer riviere met de *Mistic* formeert. Zij was wel gebouwd, en bekwaam om 'er Vestingwerken aan te leggen. Naar gisſing ſchijnt zij half zo groot geweest te zijn als *Boston*.

De Ree van *Boston*, bekwaam om aan meer dan vijfhonderd ſchepen tot eene legplaats te verſtrekken, heeft geen veiligen ingang of mond, dan een Kanaal, naauwlijks wijd genoeg voor drie ſchepen. Sterke Batterijen, op het nabuurig Eilandtje aangeleid, ſtellen de Ree, en gevolglijk ook de ſtad, veilig te-

I. BRIEF. tegen allen aanval van den Zeekant. De Kaapen, die den ingang der Baai vernaauwen, de reeks Bergen, welke de Ree van agteren omringt, en de Eilandtjes, met welke zij bezaaid is, zijn zo veele hinderpaalen, die de woede der golven verminderen en beteugelen, en oorzaak zijn dat deeze ſchuilplaats onder de veiligſten des aardbodems moet gerekend worden.

Vóór den Oorlog was de Koophandel der Bostonniaanen zeer uitgebreid, en ſtrekte zich uit tot eene menigte verſchillende voorwerpen. Aan *Groot-Britannie* leverden zij Masten en ander Rondhout voor de Koninklijke Vloot. Voor anderen, of voor hunne eigen rekening, bouwden zij een groot getal Koopvaardijſchepen, beroemd om hun ſnel zeilen. Zo ligt zijn ze getimmerd, dat 'er weinig kunde noodig zij, om hunne ſchepen midden onder die van alle andere Natiën te onderkennen. De zulken, welke zij voor hunne eigen rekening bevragt-

I. BRIEF.

vragtten, waren gelaaden, voor de Amerikaansche Eilanden of na Europa bestemd, met Timmerhout, Planken, Vathout, Pek, Teer, Terebintijn, Harst, Ossenvleesch, gezouten Spek, en eenige Pelterijen. Doch het voornaamste onderwerp van hunnen handel was de Bakkeljaauw, welke zij vingen op hunne kusten, en voornaamlijk in de *Massachuset-Baai* (*). Deeze Visscherij bragt op vijftigduizend Kwintaalen, welke zij uitvoerden na de andere provinciën van *Nieuw-Engeland*, zelf na *Spanje*, *Italië* en de Middellandsche Zee. De slegtste soort diende ten gebruike voor de Negers der Eilanden. Zij gebruikten daar

(*) *Kaap-Cod*, welke in de Zee uitloopt, even gelijk een arm met eene geboogene hand, maakt de Baai uit; zij heeft haaren naam van deeze Visscherij ontleend; *Cod* betekent in 't Engelsch een Bakkeljaauw. De Engelsche Vastigheden hebben dit bijzonder, dat, naar het voorbeeld der Ouden, haar naam bijkans altoos aanwijst de eigenschappen des lands, of derzelver ligging, of den tijd, op welken zij ontdekt wierden.

I. BRIEF. daar toe een groot getal menfchen, en vormden uitmuntende Matroozen. De provincie *Masfachufet*, eene der minst vermogenden ten aanzien van haaren grond, zal altoos magtig zijn door deezen tak van Koophandel; en indien, ten eenigen dage, dit Vastland een geduchte magt ter Zee verkrijge, zal men van *Boston* de eerften zien uitloopen. In betaaling van deeze Koopmanfchappen, bragten zij den wijn van *Madera*, *Mallaga* en *Porto*, welke zij boven de Franfche wijnen fchatten, uit hoofde van hunne zoetheid, en, misfchien, nog meer uit gewoonte. Van de Eilanden haalden zij eene groote menigte Suiker, welke zij veel bij hunne Thee gebruiken, die de Amerikaanen ten minfte tweemaal 's daags drinken; zij haalden daarenboven van daar veel Melisfe of Siroop, van welke zij de *Rhum*, hunnen voornaamften drank, ftookten. Zo aanmerkelijk was de invoer vóór den Oorlog, dat, vóór het uitbreeken der on-

onlusten, de *Gallon* niet meer dan twee ſchellingen koſtte (*). Zeer dikwijls gebeurde het, dat zij in Europa de ſchepen nevens de laading verkogten, en voorts na *Engeland* toogen, om aldaar Manufaktuuren te koopen, welke zij met ſchepen dier Natie na hun Land zonden. Aldus vermeerderde het Moederland, door middel van den Koophandel der *Amerikaanen*, de ſomme van zijn gangbaar geld, terwijl het aan hun geene andere dan gewerkte goederen leverde. Door deezen dubbelen ruilhandel der *Amerikaanen*, bleeven de Engelſche Fabrieken in bloei, hoewel zij niet beſtand waren tegen den naijver van die van andere Natiën, van wegens de overgroote duurte van den arbeidsloon. I. BRIEF.

Hunne Viſcherij, deeze wiſſelhandelingen, en het groot getal ſchepen, welke

(*) Een Engelſche ſchelling is waardig elf ſtuivers Hollandsch, en een Gallon houdt na genoeg vier fleſſen.

I. BRIEF. ke zij timmerden, hadden hen gemaakt tot de kusthandelaars van alle Noordſche Volkplantingen.

Men rekent dat, in de jaaren 1748 en 1749, uit deeze haven voor den buitenlandſchen handel waren uitgeloopen vijfhonderd ſchepen, en daar binnen waren gekoomen vierhonderddertig ſchepen; het getal der Visch- en andere kleine ſchuiten wordt op wel duizend gerekend. Het blijkt, nogthans, volgens de aanmerking van een *Engelsman*, dat hunne Koophandel verminderd was.

In den jaare 1738, wierden te *Boston* getimmerd eenenveertig ſchepen, te zamen laadende zesduizenddriehonderdvierentwintig Tonnen [of halve Hollandſche Lasten]; in den jaare 1743, liepen 'er van ſtapel achtendertig ſchepen; in den jaare 1746, twintig; in den jaare 1749, vijftien: laadende te zamen tweeduizendvierhonderdvijftig Tonnen. Waarſchijnlijk ontſtondt deeze vermindering van Koophandel te *Boston* van de nieuwe

we Bezittingen, welke, op de kusten aangeleid wordende, de onderſcheidene takken lokten, tot welke zij best gelegen lagen.

Het veelvuldig gebruik, welk de Amerikaanen van de Rhum maakten, moest hen eigenaartig noopen om verbintenisſen aan te gaan met de Franſche Eilanden; dewijl onze Wijn en Brandewijn aldaar niet zo veel gedronken wierdt, vleiden zij zich de Siroop beter koop van daar te zullen haalen. Dit ontwerp ſlaagde boven verwagting; zij konden niets anders in betaaling geeven dan hout en gezouten visch. 't Leedt niet lang of de Engelſche Regeering begreep het nadeel, welk haare eigen Eilanden daar bij leeden, en verboodt daarom deezen handel. Bitter klaagden de Volkplantingen, dat men haar belettende voordeel te doen met de voortbrengzels van haaren grond, haar in de onmogelijkheid ſtelde om te betaalen de voorwerpen tot nut of vermaak dienende, tot een buiten-

I. BRIEF. tenſpoorigen prijs in *Engeland* gekogt. De Regeering koos een middelweg; zij ſtelde den uitvoer van het hout open, en leide zwaare belastingen op de Suiker en alle andere goederen van buiten ingevoerd. Dit hulpmiddel was niet toereikende om het misnoegen der Volkplantingen te doen bedaaren. Het Moederland beſchouwden zij in geen ander licht dan dat van eene inhaalige en nijdige Stiefmoeder, bedagt om te verſtoppen en na haar eigen land af te leiden de Kanaalen, die haar den overvloed en welvaart aanbragten. Dit is eene der voornaamſte oorzaaken van het misverſtand tusſchen Engeland en de Volkplantingen. Van toen af aan zagen deeze, wat zij bij de Onafhanklijkheid zouden winnen, en *Frankrijk* bemerkte 'er voordeelen in voor zich zelve.

Ierſche Presbyteriaanen, misnoegd op hunne Heeren, en door de gelijkheid van gevoelens gelokt, hebben 'er, met eenigen opgang, Linnen-Fabrieken aange-

geleid, en omtrent de Laken-Fabrieken I.
eenige poogingen aangewend. Die men BRIEF.
'er zedert bereid heeft, zijn vast en ſterk, doch hard en grof. Even weinig opgangs hebben hunne Hoede-Fabrieken gemaakt; hunne hoeden zijn dik, voos en zonder lichaam; oneindig ſchieten zij te kort bij de fraaiheid en vastheid van de Franſche hoeden.

De Provincie Masſachuſet-Baai heeft IJzer- en Koper-Mijnen; haar ijzer overtreft alle andere ſoorten des aardbodems in rekbaarheid en ſmeedbaarheid.

In Europa heeft men ons ontvouwd de natuurlijke en zedelijke gevaaren der Opvoedinge in groote ſteden; de Bostonniaanen hebben nog meer gedaan: zij hebben ze voorkoomen. Zij hebben eene Univerſiteit te *Cambridge*, zeven mijlen van *Boston*, aan de oevers der riviere *Charles*, in een aangenaamen en gezonden oord. 'Er zijn vier Kollegiën, van gebakken ſteen in eene regelmaatige gedaante gebouwd. De Engelſche Troepen

I. BRIEF.

pen bezetteden dezelve in den jaare 1775, en noodzaakten de Hoogleeraars en Studenten om ze hun af te ſtaan. De Boekerij bevat meer dan vijfduizend boekdeelen. Men heeft 'er eene zeer fraaie Drukkerij, oorſpronklijk voor een *Indiaansch* Kollegie aangeleid. Om u een denkbeeld te geeven van de verdienſte der tegenwoordige Hoogleeraaren, behoef ik alleen te zeggen, dat zij briefwisſeling houden met onze Geleerden in Europa, en dat de Heer SEWALL, die onderwijs geeft in de Oosterſche Taalen, een van de zulken is, van welke de Schrijver van het boek *le Monde primitif* het meeste werk maakt. De Hoogleeraars laaten hunne Leerlingen Treurſpelen ten tooneele voeren; de onderwerpen van dezelve zijn altoos Nationaal: als, de Brand van *Charlestown*, de Verovering van BOURGOYNE, het Verraad van ARNOLD. Gij vermoedt dat bij een nieuw volk deeze Stukken oneindig moeten te kort ſchie-

I. BRIEF.

ſchieten bij de volmaaktheid van de onze. Doch, met dit alles doen zij meer uitwerking, om dat zij zeden ſchilderen, welke de hunne zijn, om dat zij gebeurtenisſen herinneren, bij welke zij belang hebben: 't is het Tooneel, tot zijnen alouden oorſprong weder gebragt (*).

Be-

(*) Tot de onderwerpen onzer Tooneelſtukken heeft men genomen of verzierde Helden, wier karakters en zeden geenerhande gelijkheid hebben met de onze, en bij wier bedrijven wij klein belang kunnen hebben, of een tafereel van de minst talrijke klasſe der zamenleeving, die der Grooten en Rijken. De menigte kan 'er geen belang in ſtellen, dan door de bijkoomende ſieraaden, als de verbintenis der ontwerpen, de keuze der toeſtanden, de welluidendheid der verzen, enz. De Grieken, welke wij ongetrouw hebben naagevolgd, hadden redelijker gehandeld: alle hunne onderwerpen hadden betrekking tot hunne Fabelkunde, hunne Eerdienſten, hunne Regeeringsformen, en op de Zeden van alle ſtanden; van hier dat hunne Tooneelſtukken dikmaals geregeld afliepen zonder minnehandel en zonder veel verſcheidenheids. Men heeft geroepen over de verbastering van den ſmaak, en de verkeerdheid van zeden, wanneer men de *Paryzenaars* de groote Tooneelen heeft zien verlaaten en de zwervende Troepen naaloopen. Men heeft zich bedroogen; zij, die voornaamlijk derwaarts liepen, waren de meest werkzaame, en, gevolglijk, de minst verdorvene lieden.

't Was

I. BRIEF.

Bezwaarlijk valt het zich te verbeelden, welk een denkbeeld de Amerikaanen, vóór den Oorlog, wegens de Franfchen voedden. Zij befchouwden hen als gebukt gaande onder het juk der Dwingelandije, bijgeloovig, bijkans afgodendienaars in hunnen Eerdienst, en als zo veele ligte, mismaakte werktuigen, onvatbaar voor vastheid en ftevigheid, eeniglijk bezig met hun hair te tooien en hunne wangen te blanketten; zonder kieschheid, zonder trouwe, geenen eerbied

't Was niet de losbandigheid, die hen derwaarts lokte, maar het vermaak, welk zij fchepten in het wedervinden van tafereelen, die hun geleeken. Wij hebben geen belang bij de dingen, dan naar gelange van de meerdere of mindere betrekking, welke zij tot ons hebben. De Kunftenaar, die mij fchildert de verlegenheid van PARIS tusfchen de fchoone HELENA en den driftigen HECTOR, hem zijne verwijfdheid verwijtende, doet mij bewonderen zijne geleerde kunst in de zamenftelling van het onderwerp, in de juistheid van het desfein, in de houding en eenftemmigheid der kleuren. Doch GREUZE, misfchien minder volmaakt, minder regelmaatig, mij wijzende op eenen Vader, die zijnen Zoon vloekt, laat mij den tijd niet tot verwonderinge: ik beef.

bied hebbende zelf voor de geheiligdfte pligten. Met vermaak hadden de Engelfchen deeze vooringenomenheden verfpreid en verfterkt. De Presbyteriaanerij, eene onverzoenbaare vijandin van den [Roomsch-] Katholijken Godsdienst, hadt de Bostonniaanen, alwaar zij de heerfchende Gezinte was, nog meer gezind gemaakt om ze te gelooven.

I. BRIEF.

Alles fcheen, in den aanvang des Oorlogs, dezelve te bevestigen. Het meerendeel der eerfte Franfchen, op het gerugt der omwentelinge in Amerika toegefchooten, waren lieden met fchulden belaaden en die ter kwaader naam ftonden, die zich valfche naamen en tijtels aanmatigden, aanzienlijke waardigheden in het Amerikaanfche Leger verwierven, groote handgelden ontvingen en zich voorts te zoek maakten. De eenvoudigheid der Amerikaanen en hunne geringe ervarenis deeden deeze bedriegerijen gelukkig flaagen. Zelf hebben veelen deezer gelukzoekers aldaar euveldaaden

 den

I. BRIEF. den gepleegd, de zwaarste straffen waardig. De eerste koopmanschappen, welke de Bostonniaanen van de Franschen ontvingen, hebben, daarenboven, niet weinig toegebragt om hen te versterken in deeze denkbeelden, zo min gunstig aan hunne goede trouwe en nijverheid. Om de zelfde reden worden de goederen, die uit Frankrijk koomen, nog tegenwoordig voor minder prijs verkogt dan de Engelsche van de zelfde soort. Bij de aankomst van den Graave D'ESTAING, stondt het volk zeer verbaasd, omdat zij niet zo heel zwakke en mismaakte lieden zagen; de Bostonniaanen geloofden dat men dezelve met voordagt hadt uitgezogt, om hun een voordeeliger denkbeeld van de Natie te doen opvatten. Niet tegenstaande ik een Franschman en een Roomschgezind Leeraar ben, geniet ik, egter, dagelijks nieuwe beleefdheden in veele aanzienlijke huizen van deeze stad; doch het volk blijft nog zijne aloude vooroordeelen aankleeven. Ik heb 'er, dee-

deezer dagen, het bewijs van gezien, in een voorval, 't welk tevens gediend heeft om mij hun karakter te leeren kennen. 'Er ontſtondt brand in het huis, daar ik mijnen intrek had; het behoorde aan een Franschman; ligt kan men zich verbeelden, welk eene opſchudding dit gezigt moest verwekken in eene ſtad van hout gebouwd. Het volk ſchoot in menigte toe; doch zo dra het vernomen hadt, waar de brand was, bleef het de zaak aanzien, zonder hand aan 't werk te ſlaan. Ik deed de deuren ſluiten, om den aandrang der lucht te weeren; ik ſloot van boven den ſchoorſteen, waarin de brand was, met een ſtuk nat Laken; om het nat te houden, deed ik 'er onophoudelijk water op gieten. De vrouwen van het huis wierden woedende op het zien van haaren nat geworden en bemorſten vloer; en indien ik geen geweld gebruikt hadde, zouden zij liever het gevaar hebben zien toeneemen.

I. BRIEF.

Wij hebben de tijding ontvangen van

I. BRIEF. de verovering van *St. Eustatius* door de *Engelschen*; heblust meer dan de gezonde Staatkunde, heeft ongetwijfeld deeze onderneeming aan de hand gegeeven. De *Amerikaanen*, niet zeer voldaan over de eerste *Fransche* koopmanschappen, gingen 'er die der *Engelschen* koopen, welke deeze, zedert den Oorlog met *Holland*, onder onzijdige vlag derwaarts voerden. Zij berooven dus zich zelven van een aanzienlijken tak van Koophandel, en noodzaaken de *Amerikaanen* om de toevlugt te neemen tot de *Fransche* voortbrengzels, welke de ondervinding hun hooger zal leeren waardeeren.

De aankomst van het Leger van den Graave DE ROCHAMBEAU op *Rhode-Eiland* verspreidt aldaar den schrik; het vindt de velden verwoest, en de zulken, welke de nieuwsgierigheid na *Newport* dreef (*), ontmoetten geen mensch op

(*) Het is de hoofdstad dier Provincie; de vrugtbaar-

I. BRIEF.

op deszelfs ſtraaten. Allen gevoelden de aangelegenheid om deeze vooroordeelen te verdrijven, en wierden door Eigenliefde genoopt om daar toe mede te werken. De voornaamſte Krijgsbevelhebbers voerden de ſtrengſte krijgstucht in; de andere Officiers handelden met die beſchaafdheid, die vrolijkheid, welke den Franſchen Adel ten allen tijde gekenmerkt heeft. De Soldaat zelve is 'er zagtzinnig, omzigtig en gemaatigd geworden, en geduurende het verblijf van een jaar, is 'er niet ééne klagte gevallen. De *Franſchen* te *Newport* waren niet meer die ligtzinnige, vermetele, oploopende en pragtige Natie; uitgezonderd de feestmaalen, die zij gaven, leefden zij ſtil, afgezonderd, in hun-

baarheid van den grond en de zagtheid van het klimaat deeden haar het *Paradijs van Nieuw-Engeland* noemen. Vóór den Oorlog was haare Koophandel in een zeer bloeienden ſtaat; behalven haar hout en gezouten visch, welke zij na de Eilanden voerde, zondt zij derwaarts veel boter, kaas, gevogelte en ſmeer,

I. BRIEF. hunne verkeering zich bepaalende tot den omgang met hunne huiswaarden, wien zij van dag tot dag aangenaamer wierden. De jonge Heeren, die door hunnen rijkdom, geboorte en verblijf ten Hove meest moesten overgegeeven zijn aan verkwisting, weelde en allerlei pragtvertooning, zijn de eerste geweest, die een voorbeeld hebben gegeeven van eenvoudigheid en eene ingetogene leevenswijze; zij hebben zich gespraakzaam en volksbehaagende gedraagen, even als of zij nimmer met andere lieden dan huns gelijken verkeerd hadden. De aanhoudenheid van dusdanig een gedrag heeft eene omwenteling in de gemoederen veroorzaakt. De *Torys* (*) zelve hebben niet kunnen nalaaten de *Franschen* te beminnen, door het wraaken van de zaak, welke zij voorstonden; en hun vertrek baart onein-

(*) Door de *Torys* worden de Koningsgezinden verstaan; dit is van afkomst een *Saxisch* woord.

eindig meer droefheids, dan hunne komst ongerustheid hadt veroorzaakt. I. BRIEF.

Al voor lang heeft men den *Franſchen* verweeten, dat zij, in hunne Minnarijen, niet altoos de heiligſte banden geëerbiedigd hebben. Misſchien heeft *Newport* 'er voorbeelden van uitgeleverd. Men verhaalt dat een Fransch Officier, door zijne geduurige oppasſingen, indruk maakte op het hart eener jonge en beminnelijke Dame. Haar Echtgenoot, die haar teder beminde, hadt proeven van deeze nieuwe genegenheid. Doordrongen van de hartgrievendſte droefheid, berstte hij niet uit in klagten en verwijten: de goede naam zijner ſchuldige huisvrouwe was hem nog dierbaar; hij vreesde zelf dat zij een vermoeden mogt hebben dat hij agter het geheim was. Indien zij 'er aan twijfelde, ſprak hij tot zijnen vriend, zal zij de hoop verlooren geeven om mijne agting te herwinnen; zij is verlooren, en ik insgelijks. Laat ons liever haare liefde doen herleeven;

 laat

I. BRIEF.

laat ons haar door wroegingen tot haaren pligt doen wederkeeren. Zints dit oogenblik houdt hij haar meer gezelſchap, en gedraagt zich met nog meer beſchaafdheids, dan naar gewoonte; met droefheid en wanhoop in de ziel, toont hij haar een helder en vergenoegd gelaat. Met beleefdheid en hartlijkheid ontvangt hij denKrijgsman, het voorwerp zijner boezemſmarte; doch, met behulp van zijnen vriend, beneemen zij hem zo veel zij, zonder gemaaktheid, kunnen, de gelegenheden tot heimelijke zamenkomſten. Deeze kanswisſeling beſchouwt de Franschman in geen ander licht, dan als loutere toevalligheid; nogthans wordt hij een weinig gemelijk van aart; hij wordt minder beminnelijk, doch de Echtgenoot wordt dies te beminnelijker. 't Leedt niet lang, of de deugd, die al haaren invloed op het hart der verleide Vrouwe niet verlooren hadt, deedt haar wederkeeren. Dusdanig een gedrag onderſtelt eene grondige kennis van het menschlijk

lijk hart, en nog uitgebreider heerfchappij over zich zelven. I. BRIEF.

Het Leger, op den negenden van Zomermaand van *Newport* vertrokken, met oogmerk, gelijk men wil, om Zuidwaarts te trekken, is tegenwoordig te *Providence*. Ik ftaa op mijn vertrek, om mij aldaar bij hetzelve te voegen: en indien het zijnen optogt voortzette, zal ik ftoffe hebben om u over gewigtiger zaaken te onderhouden.

Ik ben, enz.

* *
*

TWEEDE BRIEF.

Oorsprong der stad Providence. Optogt van het Fransche Leger in Amerika. Gemoedsverandering des Volks, door deszelfs geregelde Krijgstucht veroorzaakt. Voedzel, zeden der bewooneren van Connecticut. Bosschen in Amerika; gemeenste soorten van Hout. Inlandsche Vogels. Bergen in Connecticut.

Uit het Leger bij PHILIPSBURY, 30 *July*, 1781.

MIJN HEER!

II. BRIEF. Ik heb het Leger aangetroffen bij *Providence*, op eene hoogte neergeslagen. Vrij aanzienlijk is deeze stad en tamelijk volkrijk; de meeste huizen zijn van hout, zommige van steen gebouwd. Zij legt aan den mond der riviere *Pa-tuxit*, aan 't hoofd van eene Golf, tusschen de Provinciën *Massachuset*, *Connec-*

necticut en *Rhode-Eiland.* Deeze ligging verſchaft haar eene voegzaame gelegenheid om een voordeeligen handel te drijven in Kaas, Maïs, Hout en gezouten Visch met de Eilanden; ook worden 'er veele ſchepen getimmerd. Het is de hoofdſtad eener Volkplantinge van den zelfden naam, van de Provincie *Rhode-Eiland* afhanklijk. Zekere ROGER WILLIAMS, Leeraar in de Provincie Masſachuſet-Baai, door de Wethouderſchap gebannen, om het prediken van vreemde begrippen, week derwaarts met zijne aanhangers, en ſtigtte deeze Volkplanting, onder den naam van *Providence* (*), met oogmerk om de naagedagtenis der haatlijke behandelinge, hem aangedaan, te vereeuwigen. Hij leefde aldaar veertig jaaren, zijnen tijd beſteedende aan de zorge om deeze Vastigheid te doen bloeien, aan het onderwijzen der *Indiaanen*, en het ſchrijven van eenige Boekjes tegen de Leerſtel-

(*) Dit woord betekent *Voorzienigheid.*

II. BRIEF. ſtellingen en Gebruiken der *Quakers*. Zijn geregeld en menschlievend gedrag noodzaakte zijne vijanden berouw te hebben van de behandeling, die zij hem hadden aangedaan. De Jaarboeken der Nieuwe Waereld, gelijk gij ziet, mijn Heer, zullen voorbeelden van Onverdraagzaamheid opleveren, zelf onder de Volken, die zich vijandigst tegen dezelve gedraagen.

Hoe zeer verſchillen de voorwerpen, welke mij omringen, van die mij tot op dit oogenblik hadden bezig gehouden! Opgevoed in het vreedzaam verblijf der Kunſten en Weetenſchappen, verkeerende met de geenen, die ze kweeken of vereeren, door zucht genoopt om dezelve te ſtellen tot voorwerpen mijner werkzaamheden en vermaaken, vind ik mij thans verplaatst in 't midden van het gedruis der Legerplaatzen, aldaar in beweeging, aldaar duizend behoeften ondervindende. Hier is het, dat ik de gelegenheid heb om de nuttige uitvindingen

te

te vergelijken met dezulke, welke of beuzelagtig, of flegts voorwerpen van nieuwsgierigheid zijn. Een ftuk Lijwaat verftrekt mij hier tot eene fchuilplaats tegen de ongemaatigdheid van wind en weder. Zonder boeken om eenige afleiding te maaken van mijne vermoeijenisfen (*), fchrijve ik dikmaals, bij gebrek aan Inkt, met het zap van zeker plantgewas: gelukkig ware ik nog, indien ik eenigen tijd gerust aan 't werk konde blijven. Maar neen; reeds ten twee uuren in den ogtentftond, gebiedt mij het rammelend gedruis der Tamboers mijn harden Bultzak te verlaaten, in allerijl deeze wandelende wooning op te pak-

II.
BRIEF.

(*) De moeijlijkheid, om wagens genoeg te kunnen bekoomen, en de paerden of osfen van het noodige te verzorgen, noodzaakte den Graaf DE ROCHAMBEAU den Officieren te gebieden om niet meer dan honderdvijftig ponden pakkaadje met zich te voeren, hunne tent, bed, enz. daar onder begreepen: zo dat, op een zo langduurigen optogt, en in een land, alwaar zo weinige hulpmiddelen voorhanden zijn, bijkans allen aan de noodwendigfte behoeften gebrek leeden.

II. BRIEF. pakken, te paerd te ſtijgen en op een ſlakkendraft te volgen den langzaamen optogt van den Fantazijn, onder de zwaarte van zijnen zak geboogen. Gekoomen zijnde aan de plaats, tot de Legerplaats beſtemd, moet men nog, geduurende het brandendſte gedeelte van den dag, de aankomst der Pakkaadjewagens afwagten. Zomwijlen heeft de Zon bijkans haaren loop voleindigd, voor dat onze zwakke Maagen een aanvang gemaakt hebben met haare aangelegenſte verrigtingen. Uitgeſtrekt in het zand leggende, ſmagtende van dorst, heb ik dikmaals gewenscht, even als de Rijkeman, dat een tweede LAZARUS zijnen vinger in het water doopte, om mijne verſchroeide tong te bevogtigen. Onze jonge Bevelhebbers, in overvloed en weelde opgevoed, droegen deeze vermoeijenisſen met eene kloekmoedigheid, die mij over mijn eigen zwakheid doet bloozen. Terwijl hunne wel voorziene en maatige tafel den Officieren een lee-

leevensonderhoud verfchaft, welk het gemis van dienstboden en middelen bijkans onmogelijk zou maaken, moedigen zij den Soldaat aan, door aan het hoofd van dezelve te voet op te trekken (*). Daar gij u over zult verwonderen, is, dat gij, op deeze moeilijke togten, altoos de Franfche vrolijkheid ontmoet. De Amerikaanen, welke de nieuwsgierigheid bij duizenden na onze Legerplaatzen voert, worden aldaar beleefd ontvangen. Men onthaalt hen op ons Veld-Muzijk, daar zij zeer op gefteld zijn. Officieren, Soldaaten, Amerikaanen, Amerikaaninnen, allen mengen zich dan onder één en dansfen gezamentlijk. 't Is het Feest der Evengelijkheid; 't zijn de eerftelingen der verbintenisfe, welke tusfchen deeze Natiën moet heerfchen. De huisvaders worden bewoogen op het gezigt van deeze aandoenlijke

II. BRIEF.

(*) De Burggraaf DE NOAILLES in 't bijzonder heeft den geheelen Marsch te voet gedaan.

II. BRIEF. ke tooneelen; die zelfde huisvaders, welke, den optogt van ons Leger vernomen hebbende, gezidderd hadden voor hunne bezittingen, en voor zich zelve (*). De Soldaat, dronken van vreugde, vergeet de vermoeijenisfen van den ogtent, en denkt niet aan die van den volgenden dag. Deeze Volken, nog leevende in die gelukkige tijden, in welke het onderfcheid van rang en geboorte onbekend is, aanfchouwen met het zelfde oog den Soldaat en den Officier, en vraagen dikmaals aan den laatften, wat bedrijf hij in zijn Vaderland bij de hand hebbe; zij begrijpen niet dat het Oorlogsberoep beftendig en aanhoudend zijn kan. De Tijtel van Schoonbroeder van den *Marquis* (†) heeft allermeest hunne nieuwsgierigheid en eerbied

(*) Hunne Nieuwspapieren hebben, geduurende den optogt van het Leger, den lof van deszelfs Krijgstucht ten breedfte uitgemeeten.

(†) Geen anderen naam geeven de Amerikaanen aan den Marquis DE LA FAYETTE.

bied gewekt; de jonge Amerikaansche II.
Dames hebben het als eene groote eer BRIEF.
aangemerkt, met hem gedanst te hebben.

Hoedanig ook de uitslag van dit Leger zijn moge, altoos zal het den roem wegdraagen van in deeze gewesten onuitwischbaare indrukzels, en het herdenken van den Franschen naam voor altoos dierbaar gemaakt te hebben: een hartstreelender en, misschien, zwaarwigtiger werk, dan veldslagen gewonnen en veroveringen behaald te hebben.

Ik had niet verwagt, spooren van de Fransche Moden te zullen vinden, zelf in 't midden der Amerikaansche bosschen. De Kapzels van alle vrouwen, die der Quakers uitgezonderd, zijn 'er hoog, zwaar en met onze Gaazen getooid. Men verzinkt in de diepte zijner eigen bespiegelingen, over het aantreffen, door de geheele Provincie *Connecticut*, van een zo overhellenden smaak voor den opschik, ik had bijkans gezegd, van zo veele weelde, gepaard

 met

II. BRIEF. met zo eenvoudige en zuivere zeden, welke met die der aloude Patriarchen zo veel overeenkomst hebben. Peulvruggen, Maïs en Melkkost zijn hunne meest gewoone ſpijzen. Zij drinken veel Thee; 't gebruik van deezen laffen drank is al hun vermaak. Geen ingezeetene is 'er, die de Thee niet uit Porcelein drinkt. Het grootſte bewijs van welleevendheid onder hen, is, elkander Thee aan te bieden.

In de Landen, alwaar de menſchen zeer voedzaame ſpijzen en dranken gebruiken, is, misſchien, de Thee heilzaam voor de gezondheid; doch ik beſchouw dezelve als nadeelig in zulke gewesten, alwaar zij bijkans niets anders dan Plantgewasſen en Melkſpijzen gebruiken, en inzonderheid wanneer de grond, nog te dicht met bosſchen bedekt, dezelve minder voedende maakt. Veelligt is dit eene der oorzaaken, waarom de *Amerikaanen*, in weerwil van een gezond lichaamsgeſtel en eene geluk-

lukkige leevenswijze, minder langleevende zijn dan de bewooners van andere landen. Aan de Thee wordt ook het uitvallen hunner Tanden toegeſchreeven. De vrouwen, die doorgaans zeer ſchoon zijn, zijn 'er menigmaal, reeds op den ouderdom van achttien of twintig jaaren, van dit edel ſieraad ontbloot. Ik vermoed dat het meer een uitwerkzel is van warm brood. De *Engelſchen*, *Vlamingen* en *Hollanders* behouden zeer lang hunne Tanden.

II. BRIEF.

De bewooners van *Connecticut*, die zulk fraai koorn inzamelen, verſtaan, egter, de dierbaare kunst niet, om het, door middel van gistinge, ligter om te verteeren en voedzaamer te maaken. Zo dikmaals zij het willen gebruiken, maaken zij een platten koek, welken zij op eene ijzeren plaat half gaar bakken. De *Franſchen* konden zich in *Amerika* hier aan niet gewennen; zij leerden hun deeze kunst een weinig meer tot volkomenheid brengen. In de Herbergen vindt

II. BRIEF. men brood, 't welk eenigzins eetbaar is, maar op verre na niet zo goed als in ons Leger. De bewooners, op eenigen afſtand van de openbaare wegen woonagtig, blijven bij het oud gebruik.

In hunne bosſchen verſpreid, houden zij geene onderlinge gemeenſchap, dan op de dagen, op welke zij ter Kerke gaan. Hunne huizen zijn ruim, zindelijk, luchtig, van hout gebouwd, en ten minſte ééne verdieping hoog. Zij hebben 'er allerlei gerijflijkheden; in allen heb ik kentekens van hun werkzaam en vindingrijk vernuft gevonden. Allen kunnen leezen; bijkans allen houden de Courant, die gedrukt wordt in hun Vlek, waar aan zij dikwijls den naam van Stad geeven. In geen een huis ben ik geweest, of ik heb 'er den Bijbel gevonden, welke des avonds en op Zondagen voor het gantſche gezin wordt geleezen. Hun karakter is koelzinnig, langzaam en zagtaartig. Zij zijn niet zeer werkzaam;

de

II. BRIEF.

de grond levert altoos meer uit dan zij noodig hebben. Zij gaan na hunne velden en keeren van daar te rug altoos te paerd; in alle deeze landen ontmoet men geenen Reiziger te voet. De zagtzinnigheid van hun Karakter moet wel zo zeer aan het Klimaat als aan de zeden worden toegefchreeven; want men ontdekt die zelf in hunne dieren. De paerden, hoewel voortreffelijk in hunne foort, en die gemaklijk, op eene lange reize, alle dagen zestig mijlen (*) kunnen afleggen, zijn 'er gezeggelijk; men vindt 'er geene, die fchigtig zijn. De hond is 'er liefkoozende en fchroomagtig; vreemde vertooningen hebben niets van zijne aanvallen te vreezen. In 't voorbijgaan zal ik hier aanmerken dat hij eene heefche en fchorre ftem heeft, even gelijk een Haan. Zeer herbergzaam zijn de *Amerikaanen*; zij hebben niet meer dan één Bed; de kuifche Echtgenoo-

(*) Ongeveer twintig *Hollandfche* Mijlen.

II. BRIEF. noote, al ware zij ook alleen, deelt het, zonder wroeging en vreeze, met haaren gast. Veel minder zonderling is het geen van de kuischheid der jonge *Lacedemonische* vrouwen wordt verhaald. 't Is dit vertrouwen op de algemeene eerlijkheid, 't welk mij, op mijne Reize van *Boston* na *Providence*, heeft doen ontmoeten Vrouwen en jonge Maagden, alleen reizende te paerd of in een wagen, midden door de bosschen, zelf in het vallen van den avond.

De huisvader ziet zijn geluk en aanzien toeneemen met het getal zijner kinderen. Hij wordt niet gefolterd door de eerzuchtige begeerte om hen te plaatzen in eenen rang, in welken zij zouden kunnen bloozen dat zij hem tot Vader hadden. Onder zijn oog opgevoed, door zijn voorbeeld gevormd, zullen zij zijnen ouderdom niet met schande bedekken; zij zullen hem geen hartzeer noch zorgen baaren, om hem met te meer smarte ten grave te doen daalen. Hij is niet

II. BRIEF.

niet beducht dat de behoefte, hem ten eenigen dage omringende, zijne vaderlijke ingewanden zal verſcheuren, en zijne geliefde huisvrouw doen zuchten, omdat zij vrugtbaar geweest is. Even als hij, zullen zij hunne zorge, hunne vermaaken, hunne eerzucht bepaalen bij het kweeken en vermenigvuldigen hunner kudden, bij het bebouwen en uitbreiden hunner akkers en wijngaarten.

Deeze Landlieden, eenvoudiger dan onze Boeren, hebben noch derzelver boerschheid, noch lompheid; met meerder kunde, hebben zij noch derzelver laaghartigheid, noch geveinsdheid; afkeeriger van de kunſten, en minder werkzaam, zijn ze minder gezet op hunne aloude gebruiken, en beter afgericht op het volmaaken en uitvinden van hetgeen tot hun gerijf kan dienen.

Van een oneindig getal beeken en rivieren wordt dit Land doorſneeden; die van *Connecticut* is de aanzienlijkſte der Provincie. De ſtad *Harfort*, aan haare

II. BRIEF. oevers gelegen, is 'er de Hoofdſtad van. Tot nog toe beſtaat zij uit ſlegts vier of vijfhonderd huizen, welke meer dan twee Mijlen in de lengte beſlaan. Tot aan de ſtad toe kan de haven door ſchepen van honderdvijftig Tonnen bevaaren worden. De grond is 'er ligt, uitgezonderd aan den Zuidlijken oever der riviere; hij levert Maïs en veel Tarwe uit; het brood, daar van gebakken, is witter dan het *Franſche*, en zeer aangenaam van ſmaak. Voormaals dreeven de *Amerikaanen* een aanzienlijken handel in Tarwe met de Eilanden, alwaar, egter, aan de Europiſche Tarwe, als zijnde voller van Meel en kunnende langer duuren, de voorkeuze wordt gegeeven. Het hout is aldaar ligter dan het onze, en minder op den duur. De wortels der boomen liggen bijkans aan de oppervlakte van den grond. Dewijl deeze grond nog nieuw is, zijn de groeiende deelen overvloedigst aan de oppervlakte: van hier dat de wortels zich inzonderheid derwaarts

waarts richten. Van hier ook dat zij gereeder ontvangen de indrukzels van koude, warmte, droogte en vogtigheid, en diensvolgens meer aan de veraartinge onderhevig zijn. Ik heb opgemerkt dat de boomen bijkans altoos van de wortels af beginnen te ſterven. II. BRIEF.

Ik had mij verbeeld, in deeze bosſchen, aan wier wortels de hand des menſchen nog nooit zijne vernielenden Bijl hadt geleid, op ieder ſtap te zullen ontmoeten die hoogbejaarde boomen, wier oneffene, knoestige, holle, en door den Regen en Rijp geknaagde ſtam, niets meer dan een naakten, dorren en van zijne pragtige takken ontblooten kruin vertoonde. In ſtede van dit indrukzel des tijds, heb ik nergens iets anders gevonden dan den bloei en de kragt der ſterke Jeugd. De dicht in een geſlootene, rechte en hemelhoog opgeſchootene telgen zijn 'er gekroond met een groen, veel donkerder dan dat van onze boomen. De Eikenboom is 'er in-

II. BRIEF. inzonderheid overvloedig. De nuttigste boom voor den mensch, is de boom van alle klimaaten; ik heb 'er zes of zeven soorten van opgemerkt. De bladen van zommige zijn breed, met onmerkbaare getakte randen; zigtbaarder zijn zij in andere; zommigen hebben ze zo diep, dat zij alleen voor de voornaamste vezels plaats laaten; ik heb 'er deezer dagen gevonden, alwaar zij lang en smal zijn gelijk die van den Persikboom. De koning deezer bosschen is de *Tulpboom*, of de *Geele Boom*; zijn trotsch hoofd steekt uit boven de hoogste Eiken, en zijne uitgebreide Takken strekken hunne schaduw wijd en zijd. Zijne gepakte, dunne en smalle bladeren staan overshands; het langwerpigste gedeelte schijnt overdwars doorgesneeden. Ieder blad is oorspronklijk opgerold in een bijzonder vlies of omslag, geformeerd uit twee andere eijronde bladeren, die elkander in alle punten van den omtrek aanraaken; dit blad scheidt ze van een.

De

De Tulp, die luistervolle bloem, aan welke onze Bloemisten hunne zorge en oppasſingen beſteeden, bekoort bij duizenden, aan deezen agtbaaren boom, het oog des *Amerikaans*, en maakt de lucht welriekende, die hij onder deszelfs lommer inademt. 't Is deeze boom, van welken de Indiaanen hunne Schuitjes of Kanoes plagten te maaken: de Amerikaanen, hen op het ſpoor volgende, maaken ze 'er nog van. Ik heb 'er gezien, die meer dan dertig menſchen konden voeren. Voor onderſcheidene Klimaaten geſchikt, zou deeze boom ongetwijfeld in *Frankryk* welig tieren. Aangenaamer voor het oog dan de Kastanjeboom, zou hij even digte en hooge laanen formeeren; zijn hout zou van veel dienst zijn tot Schrijnwerk. De *Saſafia*, een welriekend heestergewas, ontmoet men op alle opene plaatzen, die aan de Zon bloot ſtaan; hij groeit langs de wegen, en rondom de velden. Zijn blad, gelijkende naar dat van den Vijgeboom, is

II. BRIEF.

II. BRIEF.

is kleiner, dunner, en bleeker groen. Hij draagt eene kleine vrugt, in een kelk, melkagtig wanneer zij groen is, en, rijp zijnde, violetkleurig. De reuk zit voornaamlijk in den fchors, meestal in dien des wortels; hij bezit eene zweetverwekkende hoedanigheid. Men wil dat de vroegfte *Europeaanen*, in *Amerika* gekoomen, aangetast van dat fchroomlijk ongemak, welks voortgang zo verderflijk is geweest voor *Europa*, met een gelukkigen uitflag dien bast gebruikt hebben. Aan de oevers van de *Connecticut* hebben wij eene foort van Laurier-Roos gevonden, bedekt met bloemen, die een bekoorlijk aanzien hadden. De Waschboom, welken men hier en daar ontmoet, is een wilde Laurierboom, welks reuk iets van onzen gemeenen Laurierboom heeft, doch zoeter. De vrugt, gelijk aan Peperkorrels, is bedekt met eene vetagtige zelfftandigheid, waar van Waschkaarzen gemaakt worden; men maakt dezelve los en zamelt

melt ze in door middel van kookend water. Deeze Waschkaarzen, wanneer ze branden, waasfemen een zeer lieflijken reuk uit. Te veel oppasfens heeft deeze Inzameling noodig, en is niet rijk genoeg, om immer tot een tak van Koophandel te kunnen ftrekken. II. BRIEF.

De Ahornboom fchiet 'er zeer hoog op; hij is een der waardigfte voortbrengzelen van *Noord-Amerika.* Ten tijde als hij bloeit, maakt men infnijdingen in denzelven, waar uit een vogt loopt, welk, geftold zijnde, de plaats van Suiker bekleedt. Hij gelijkt volmaakt naar den onzen. Waarom bezit hij deeze onderfcheidende hoedanigheid? Zou het zijn, omdat hij groeit in een nieuwen grond, alwaar de zappen meer dan overvloedig zijn tot zijnen groei; of zouden wij, misfchien, van de eigenfchappen van onzen boom onkundig zijn?

De Kastanje- en Nooteboom zijn 'er insgelijks gemeen. De foorten van den laatst-

II. BRIEF. laatstgemelden zijn zeer onderſcheiden; zij verſchillen in bladeren en vrugten. Eén boom vindt men 'er, van wiens geaderd hout zeer fraaie ſtukken huisgeraaden gemaakt worden, en de oppervlakte van wiens vrugt als een Citroen riekt. Allen brengen Nooten voort, welke men niet kan pellen, en die zeer hard zijn om te breeken. De vrugt wordt bezwaarlijk en bij kleine ſtukjes uit den dop gehaald; en hij is daarenboven zeer ſcherp en onaangenaam van ſmaak.

Wijders vindt men 'er eene ſoort van Kerzen, die klein en een weinig bitter zijn. De Wijnſtok, welken men niet heeft weeten te kweeken, zelf niet in *Virginie*, klimt allerwege bij de boomen om hoog (*).

't Is

(*) Ik heb twee algemeene ſoorten opgemerkt; de vrugt van de eene was vast, vleeſchig en zo groot als kleine Pruimen; de ſmaak was ondraaglijk walgelijk. Ik geloof niet dat de Akkerbouw 'er immer voordeel van zou kunnen trekken. De vrugt van de andere was klein, met een harden bast, en groote pitten,

'T Is het werk van den Mensch, de nuttige voortbrengzels der gewesten te vermenigvuldigen, vrugtbaar te maaken en tot volkomenheid te brengen, door de gronden te veranderen, en de zappen te regelen en te mengen. Aan deeze gelukkige uitvindingen zijn wij verfchuldigd de vrugt der proefneemingen van zo veele eeuwen, den rijkdom en de fie-

II. BRIEF.

ten, terwijl zij rijp was nog een raauwen fmaak behoudende. Ik houd mij verzekerd, dat indien deeze foort voortgeplant wierdt, zij tot grooter volkomenheid zou koomen. De Ranken, welke wij, in *Frankryk* in de Wijnlanden, aan de heggen, van zelve zien voortkoomen, zijn niet beter. De Engelfchen hebben eene proeve genomen om in *Virginie* Wijngaarten te planten; zij zijn niet geflaagd. In ftede van planten te gaan zoeken in afgelegene gewesten, en ze naar de wijze dier landen aan te kweeken, moest men zich bepaalen tot die, welke de Natuur in het land zelve heeft doen voortkoomen, en dezelve voortplanten op eene wijze, met het Klimaat ftrookende. 'Er is alle grond om te vermoeden, dat de planten zouden voortgekoomen zijn. De *Roomsch-Katholyke* Leeraar van *Baltimore*, in *Maryland*, heeft mij verhaald, eene proeve te hebben genomen van deeze Kweeking, van welke hij zich veel goeds beloofde.

II. BRIEF. fieraaden onzer Tuinen en Wijngaarten. De Mensch, wat men 'er ook van zegge, is de herfteller der Natuure; hij doet haar herleeven, verrijkt en verfiert haar; de bloote Veldzoode dient niet tot een tapijt voor de aarde, dan op de plaatzen, welke hij geruimd heeft. De befchroomde Vogel, die zijn gezigt ontvliedt, het wilde Dier, welk op zijne aannadering ziddert, bewoonen zelf geene andere oorden, dan die hem omringen. Indien de Nieuwsgierigheid mij zomtijds diep in deeze bosfchen heeft gedreeven, ik hoorde 'er niet meer het gezang, ik vond 'er niet meer de fpooren van bezielde weezens; ik trad niet meer dan op de puinhoopen van plantgewasfen. Mij bedroevende over dit treurig ftilzwijgen, over deeze voorwerpen, die mij niet meer voor oogen ftelden de heerfchappij van mijns gelijken, haastte ik mij om van nieuws te aanfchouwen de plaatzen, beter gefchikt voor eene aandoenlijke ziele.

De

De kennis der Vogelen deezes lands zal een van de gewigtigſte ſtukken van deszelfs Natuurlijke Historie zijn. In *Connecticut* heb ik eene ſoort van Spreeuwen gezien, wier vleugelen op het midden donker rood van kleur zijn. Ik heb 'er een Vogel gezien van kleur als een Cijsje, doch een weinig grooter. De Vogel, welken zij den Virginiſchen Nachtegaal noemen, gemeener naar gelange men meer het Zuiden nadert, heeft geenerlei gelijkheid met den onzen; hij is grooter; zijn hoofd en borst zijn van een roode kleur, gelijk aan die van den Papegaai. Indien de Natuur hem gunſtiger geweest zij van den kant der pluimaadje, 't is 'er verre af dat zij hem met een zo lieflijkzingenden gorgel heeft bedeeld. De *Spotter*, bijkans van grootte als een Lijster, wit en graauw gevlekt, bezit de gaave om het gezang van alle vogelen, welke hij hoort zingen, te kunnen naabootzen. De Vlieg-Vogel, van welken verhaald wordt dat hij al-

II. BRIEF.

II. BRIEF. leenlijk van het zap van bloemen leeft, is 'er zeer zeldzaam; weinige lieden hebben dien gezien.

De Eekhoorentjes zijn 'er donker graauw van kleur, grooter dan de onze, zeer menigvuldig, en zeer gemaklijk te temmen. De zo genaamde vliegende Eekhoorentjes zijn donkerder graauw, en kleiner; hun vel wijd en ruim, tot aan de einden der pooten, geeft hun de gelegenheid om het van een te spreiden, terwijl ze van den eenen tak eens booms op een anderen springen, en doet hun, gevolglijk, eene grooter oppervlakte lucht beslaan om hen te onderschraagen.

Van *Boston* tot aan *Providence* is het land vlak. Ik heb 'er Beekjes gezien, die wij Rivieren zouden noemen; hunne beddingen, op de plaatzen, daar ik over dezelve trok, zijn uitgegraaven in graauw- en roodkleurige steenbanken. Ik heb gevonden eenige brokken versteende Klei, binnen welke kleine Keisteentjes beslooten waren. Wanneer men 'er met

met een hamer op klopte, gingen zij gemaklijk los, en lieten 'er het merk hunner gedaante agter.

De Provincie *Connecticut* is met kleine bergjes bedekt: zij zijn niet groot en het land is niet open genoeg, om hunne algemeene ſtrekking naa te gaan. Voor 't meerengedeelte moeten zij geplaatst worden op de lijst der zulken, welke de Natuurkenners Bergen van de tweede klasſe noemen. Dikmaals afgehouwen, om de ſteilte der Landwegen te verminderen, ſchijnen zij mij alleenlijk geformeerd te zijn van hoopen ſteenen van verſchillende ſoorten en verſchillende grootte, met gebrokene hoeken. Veelen hebben meer dan een vierkanten voet in den omtrek, anderen drie of vier diergelijke voeten; de tusſchenruimten zijn opgevuld met eene losſe aarde. De oppervlakte van den grond is met de zelfde ſteenen bedekt; de bosſchen en velden zijn 'er mede bezaaid. De Landzaaten ſtapelen ze zonder kunst op elkan-

II. BRIEF. kander, in de gedaante van een Muur, op de grenzen hunner eigendommen. In gevolge der proeven, welke ik met ſterk water op deeze ſteenen genomen heb, behooren ze, voor het meerengedeelte, onder de klasſe der Granitſteenen; zeer weinigen zijn geheel kalkagtig. 'Er zijn 'er van louter *Spath*; veelen bevatten *Mica*, anderen ijzeragtige deelen, op welke de Zeilſteen werkte.

De Provincie *Nieuw-Yorck*, nog bergagtiger, en het grondgebied van *Philipsbury*, daar wij thans gelegerd zijn, hebben mij de zelfde voorwerpen opgeleverd. Zo veele miljoenen van deeze ſteenen, op een geſtapeld, en ginds en herwaarts verſpreid over eene uitgeſtrektheid van meer dan tweehonderd Mijlen, zijn de onlochenbaarſte en in 't oogloopendſte gedenktekens van het langduurig verblijf der wateren in deeze gewesten. Slagregens en rivieren hebben ze aldus niet kunnen rond maaken, vermengen en op elkander hoopen; de Zee al-

alleen heeft ze langzaam kunnen van een II.
ſcheiden, vervoeren, vereenigen, en BRIEF.
door wrijvingen hun deeze algemeene gedaanten indrukken. Hoe aandagtig ik ook in mijne opmerkingen geweest ben, tot nog toe heb ik geenerlei ſpooren kunnen vinden van verſteeningen van dieren, boomen en ſchelpen. De Noordlijke Rivier heeft mij, in haare bedding, minder Graniten, doch meer Marmer, Bik- en Arduinſteen verſchaft. Dicht bij Nieuw-York ontmoeten wij hartgrievende blijken van den Oorlog, geplunderde, vernielde, verlaatene of verbrande wooningen. Deeze zagtmoedige, vredelievende, weldaadige Amerikaanen, zijn aldaar hardhartig, bloedgierig en roofzuchtig geworden. De geest van partijzucht heeft tusſchen hen den haat ontſtooken. Beurt om beurt vallen zij de een op den anderen aan, en beſteelen elkander, vernielen de woonplaatzen, of verjaagen, om 'er hunnen intrek te neemen, de zulken, die reeds an-

II. anderen van daar verjaagd hadden (*). [illegible] De Oorlog, die zo verschriklijke geessel der Kunsten en der Bevolkinge, is het nog meer van de zeden, omdat derzelver veraarting bezwaarlijker kan hersteld worden.

Ik ben, enz.

(*) Zommigen hunner, in eene hinderlaage geplaatst, schooten op twee *Aides de Camp*, en op den Heer BERTHIER, Aide-Maarschalk, terwijl hij uit was op kondschap na *Nieuw-York*; deeze vervolgden hen, namen een gevangen; en de Heer BERTHIER doodde een anderen. Aan deezen Krijgsman en aan zijnen broeder (†), door den Heer DE ROCHAMBEAU zedert tot *Aide-Marechal des Logis* benoemd, zijn wij verschuldigd een Aardrijkskundig Plan van den optogt van het Leger: een stuk van te grooter waarde, omdat 'er nog geene naauwkeurige Kaart van deeze Landen voorhanden is.

(†) Deeze jonge Officiers zijn Zoonen van den Heere BERTHIER, Ridder van de Koninklijke Orde en van die van ST. LODEWYK, en Gouverneur van het Hotel van Oorlog.

* *
*

DER-

DERDE BRIEF.

Vereeniging van het Franſche Leger met dat van WASHINGTON. *Middelen der Engelſchen om de Vereeniging te voorkoomen. Goede ſtaat der Franſche Troepen, in weerwil der vermoeijenisſen en der hitte. De Engelſchen tragten onze leevensmiddelen te onderſcheppen, door middel van de Noordlijke Rivier. Dapperheid van twaalf Soldaaten van het Regiment* Soisſonnois. *Zedigheid van een Serjeant. Karakter van* WASHINGTON. *Kleedij der Amerikaanſche Troepen. Straffe onder haar gebruiklijk. Onzekerheid der Ontwerpen van den Veldtogt. Gedrag van*

den Marquis DE LA FAYETTE *in Virginie.*

Uit het Leger bij PHILIPSBURY, 4 *Augustus*, 1781.

MIJN HEER!

III. BRIEF. De eerfte bedoeling van onzen optogt hadt ten oogmerke, ons te vereenigen met het Leger van WASHINGTON. Deeze Vereeniging is tot ftand gebragt bij *Philipsbury*. De *Amerikaanen* zijn 'er te gelijk met ons aangekoomen. Zij hadden voorheen verfchanst gelegen op de bergen van *West-Point*, de Noordlijke rivier beftrijkende. Vermids de rivier te deezer plaatze merklijk fmaller wordt, hebben de Amerikaanen, aan de beide oevers, Forten aangeleid, wier Batterijen de Kogels kunnen wisfelen. Het Fort aan den flinker oever is geplaatst op eene ftreek gronds, welke in de rivier uitfteekt, ten Oosten door Moerasfen verdeedigd wordt, en alleenlijk aan

aan den Noordkant open legt. Een Leger zou aldaar ongenaakbaar zijn voor veel grooter overmagt; en de Batterijen der Forten verhinderen de ſchepen om tot deeze hoogte te durven opzeilen: eene ligging, zo veel te gewigtiger voor de Amerikaanen, dewijl de Engelſchen, tegenwoordig in het bezit van *Nieuw-York*, het diensvolgens ook zijn van den mond der Noordlijke Riviere. III. BRIEF.

Als Bondgenooten, zijn wij gelegerd ter ſlinkerzijde der Amerikaanen. Hunne rechter vleugel ſtoot tegen de Noordlijke Rivier beneden *Dobbs*, en onze ſlinker vleugel ſtrekt tot aan de kleine rivier *Bruny*. De ſtand des Legers is op aanmerkelijke hoogten; eene diepe valei ſcheidt ze van elkander. Wij liggen niet meer dan vijftien Mijlen van *Nieuw-York*. Om deeze plaats te bereiken, hebben wij langs het Eiland moeten trekken, en landen doorkruizen, van vlugtelingen krielende. In 't eerst was het Franſche Leger, in zijnen optogt, in

III. BRIEF. Regimenten verdeeld; bij het naderen van de Provincie *Nieuw-York*, heeft het zich in eene Brigade zamen gevoegd. Genoodzaakt om in eene enkele Kolom op te trekken, en zijne pakkaadje van Osſen te laaten aanvoeren, was het langzaam en belemmerd in zijnen optogt, en beſloeg eene uitgeſtrektheid van verſcheiden Mijlen. In bergagtige en nog zeer dicht met bosch bedekte landen, hadt men reden om te vreezen, dat vijandlijke benden op de pakkaadje en het geſchut zouden aanvallen, dezelve verbranden, en de osſen en paerden de knieſchijven afſnijden, voor dat men dezelve te hulpe konde koomen. Onherſtelbaar ware dit verlies geweest. De Engelſchen, hoewel het voor hun van veel belang was onze Vereeniging te beletten, hebben, nogthans, ten dien einde, geene eene pooging aangewend.

Een optogt van tweehonderdvijftien Mijlen, geduurende eene brandende hitte, in een land bijkans zonder hulpmidde-

delen, alwaar de Soldaat dikmaals gebrek aan brood hadt en genoodzaakt was zijne leevensmiddelen voor verſcheiden dagen te draagen, heeft, nogthans, minder ziekten veroorzaakt, dan de Franſche Garniſoenen. De oplettendheid der bevelvoerende Officieren heeft, in de daad, daar toe zeer veel geholpen, door niet te gedoogen dat de Soldaaten water dronken, ten zij met Rhum gemengd, om het aldus zijne ongezonde hoedanigheid te beneemen. De Graaf ST. MAIME liet, bij voorraad, op ieder rustplaats, op ieder veldlegering, eenige vaten Cider koopen, en dezelve onder zijne Bende, tot een zeer geringen prijs, uitdeelen. Dit voorbeeld, vervolgens door andere Benden gevolgd, hadt de heilzaamſte uitwerkzels. III. BRIEF.

De Engelſchen, zedert onze legering, den toevoer willende onderſcheppen, dien wij van boven van de Noordlijke Rivier kreegen, hebben een Fregat van twintig ſtukken en eenige Sloepen op-

III. BRIEF.

opgezonden tot aan *Turytown*, een dorp zes mijlen van den rechter vleugel agter het Leger gelegen. Tweehonderd man hebben getragt aldaar te landen; de eerften, die voet aan land zetteden, hebben den tijd gehad om den brand te fteeken in eenige Affuiten en een Vaartuig, en een ander weg te neemen, met een aanzienlijken voorraad brood gelaaden. Doch een Serjeant van het Regiment *Soisfonnois* en twaalf Soldaaten hebben de eerften genoodzaakt wederom fcheep te gaan, en tot aan den middel in 't water gewaad, om hen te vervolgen en de landing der andere te beletten. Deeze eerfte proeve der Franfche wapenen in *Amerika* verftendigde de *Engelfchen* van 't geen zij van een geheel Leger te vreezen hadden. De Bevelhebbers hebben zich als om ftrijd bevlijtigd om den verdienden lof aan deeze dappere Soldaaten toe te zwaaien. „ Heer Gene„ raal", antwoordde de Serjeant aan den Baron DE VIOMESNIL, die hem over

zijn

zijn gedrag prees, „ aan den raad van III. BRIEF.
„ mijnen Korporaal, welken hij mij ge-
„ geeven heeft, als mede aan zijne dap-
„ perheid, met welke hij mij zo kloek-
„ moedig onderfteund heeft, heb ik
„ mijne verrigting dank te weeten."
Dapperheid is eene niet zeer zeldzaame deugd in *Frankrijk*; Zedigheid is 'er een weinig fchaarzer; voor een Krijgsman is het eene zeer netelige omftandigheid, wanneer hij 'er eene proeve van geeft. Met leedweezen, moet ik u bekennen, heb ik een voornaam Bevelhebber den lof hooren berispen, aan de gemeene Soldaaten gegeeven, en het wraaken dat de Baron DE VIOMESNIL hen bij zich op het middagmaal hadt genodigd. Kan ooit de deugd te zeer vereerd en beloond worden?

In allerijl wierp men Batterijen op, beneden aan den *Dobbs*; de Engelfchen deeden zij, bij hunne landing, aan een zeer hevig fchutgevaarte bloot ftaan. De zeilen van een Fregat wierden in brand ge-

III. BRIEF. geschooten. De schrik sloeg onder het Bootsvolk. Tweeëntwintig man sprongen in 't water, de meeste van welke verdronken zijn.

De Generaal WASHINGTON wilde de Vestingwerken van *Nieuw-York* verkondschappen. Tweeduizend *Franschen*, en even zo veele *Amerikaanen*, zijn op weg getoogen om hem te dekken, en hebben zich, met het aanbreeken van den dag, binnen het bereik van het geschut der vijandlijke verschansingen bevonden. Twee dagen zijn ze aldaar blijven leggen. De *Engelschen* hebben zich vergenoegd met op hun te schieten en een waakend oog te houden.

Ik heb WASHINGTON gezien, dien Man, de ziel, het schraagpunt van eene der grootste omwentelingen, welke ooit gebeurd zijn. Ik heb hem beschouwd met de aandagt, welke het zien van groote mannen altoos inboezemt. Men verbeeldt zich in hunne gelaatstrekken te vinden de spooren van het vernuft, welk

III. BRIEF.

welk hen onderſcheidt van en verheft boven huns gelijken. Meer dan iemand is WASHINGTON geſchapen om dit begrip te voeden: van eene groote, edele, welgemaakte geſtalte; open, zagtaartig en bedaard van uitzigt; van een eenvoudig en zedig voorkoomen, treft en neemt hij een iegelijk in, *Franſchen*, *Amerikaanen*, zelf de vijanden. Geplaatst aan 't hoofd eener Natie, alwaar ieder Lid deel heeft aan het hoogſte gezag; alwaar de dwangwetten bijkans nog zonder kragt zijn; alwaar het klimaat en de zeden luttel aandrangs geeven; alwaar partijzucht, het bijzonder belang, de Nationaale traagheid en langzaamheid de best beraamde maatregels vertraagen, opſchorten en om verre ſtooten: heeft hij de Troepen weeten te vormen tot de volſtrektſte ondergeſchiktheid, haar naijverig van zijnen lof maaken, haar zelf zijn ſtilzwijgen doen vreezen, haar vertrouwen zelf naa de nederlaagen doen ſtand houden, de ſchitterendſte vermaard-

III. BRIEF. maardheid verkrijgen, de uitgebreidſte magt verwerven, zonder den Nijd te zarren, zonder vermoedens te doen gebooren worden; zich overal boven de Fortuin verheeven toonen; in tegenſpoed altoos onbekende middelen ontwikkelen, en, even als of zijne bekwaamheden met de zwaarigheden aangroeiden, nimmer meerder redmiddelen bezitten, dan wanneer hij 'er niet meer ſcheen te hebben; den vijanden nooit geduchter ſlagen toebrengen, dan wanneer zij overwonnen hebben; den geestdrift van een Volk gaande maaken, 't welk daar voor minst vatbaar is; den eerbied en de hulde ontvangen van hun, die 't meest belang hadden om ze hem te weigeren; zijne ontwerpen volvoeren door middelen, die bedekt blijven zelf voor hun, die daar van de werktuigen zijn; onverzaagd in de gevaaren, en dezelve niet te gemoete ſtreevende, dan in gevalle het heil des Vaderlands zulks vordert; liefst verkiezende den tijd te rekken en ver-

verweerender wijze te handelen, omdat hij alles van den tijd moet verwagten en den aart zijner Natie kent; ſpaarzaam en maatig voor hem zelven, en verkwistende voor de algemeene zaak: heeft hij, even gelijk PETER DE GROOTE, door nederlaagen zijne Troepen den weg tot de overwinning gebaand; gelijk FABIUS, doch met minder hulpmiddelen en meer zwaarigheden, heeft hij overwonnen zonder te ſtrijden en zijn Vaderland behouden. — Zodanig is het denkbeeld, welk men zich vormt van deezen grooten man, wanneer men hem ziet, wanneer men de gebeurtenisſen onderzoekt, aan welke hij deel gehad heeft, wanneer men ze hoort en ſpreekt, die gemeenzaamst met hem verkeeren. Zijne tegenwoordigheid is, in alle deeze gewesten, die van eene weldaadige Godheid. Grijzaarts, vrouwen, kinderen, allen loopen hem met de zelfde drift te gemoete, en rekenen zich gelukkig wanneer ze hem gezien hebben. Men volgt

III. BRIEF.

III. BRIEF. hem in de ſteden met brandende fakkels; men viert zijne aankomst met openbaare kunstverlichtingen. De Amerikaan, dat koelzinnig volk, 't welk, te midden der onlusten, nooit anders dan den aandrang der bedaarde Reden heeft gevolgd, is om zijnent wille moedig en vol vuur geworden; en de eerſte gezangen, welke het inwendig gevoel hem heeft in den mond geleid, diende om WASHINGTON te verheerlijken.

Men weet niet naauwkeurig hoe ſterk zijn Leger zij; men ſchat het doorgaans tusſchen de vier en vijf duizend man. De Veldheer heeft altoos de kunst bezeeten om het getal verborgen te houden, zelf voor hun, die in het Leger dienen. Nu eens beſlaat hij, met weinig troepen, eene uitgebreide Legerplaats, en vermeerdert zijne Tenten; dan wederom, met een talrijker manſchap, beſlaat hij minder gronds en vertoont minder Tenten; zomtijds, zonder dat de meesten het merken, Benden nu elders heb-

hebbende afgevaardigd, bevat de Legerplaats niets anders dan eene ſchets van 't Leger, terwijl de voornaamſte Bende elders heenen verplaatst is. III. BRIEF.

Deeze Troepen draagen tot nog toe geen eenpaarig Livrei; de Officiers en de Artilleristen zijn de eenigen, daar van voorzien. Veele Regimenten draagen kleine witte wambuiſen met franjen, 't welk geene onaangenaame uitwerking doet. De lange, ligte en wijde linnen Broeken verveelen hun niet bij warm weêr, en belemmeren de vrije beweeging niet in de Optogten. Met een minder voedenden kost, een minder kloek geſtel dan de onzen, zouden zij, misſchien, alleen om deeze reden, derzelver vermoeijenisſen ligter kunnen draagen. In *Frankrijk* heeft men dit voordeel niet behoorlijk opgemerkt; men heeft te veel aan 't uiterlijk aanzien opgeofferd; men heeft vergeeten dat de Troepen beſtemd waren om werkzaam te zijn, en niet om eene vertooning te maaken. De vol-

 maakt-

III. BRIEF. maaktste kleedij zou 't weezen, die, met de meest mogelijke ligtheid, den Krijgsman meest dekte en minst belemmerde. Het Regiment *Soisſonnois* heeft, op deezen Marsch, de minste zieken gehad: eene der voornaamste oorzaaken hier van moet ongetwijfeld worden toegeschreeven aan de voorzorge, door den Kolonel gebruikt, die, ten dienste van deezen Veldtogt, voor het geheele Regiment linnen Broeken hadt laaten maaken.

Deeze Amerikaansche kleedij, hoe wel zij schielijk bemorst worde, wordt, nogthans, zeer zindelijk gehouden; inzonderheid bespeurt men deeze zindelijkheid onder de Officiers; wanneer men hen ziet, zou men zich ligt verbeelden dat zij eene aanzienlijke Kleerkamer in hun gevolg hebben. Ik stond ten uiterste verbaasd, wanneer ik hunne Tenten, waar in drie of vier man huisvesten, met hunne pakkaadje geen veertig pond zwaar vond. Bijkans niemand heeft een Matras; eene enkele Deken, over den onef-

effenen ſchors eens booms uitgeſpreid, verſtrekt hun tot een bed. De zelfde oplettendheid heb ik opgemerkt in hunne Soldaaten, om niet op den grond te ſlaapen; terwijl de onze zulks verkiezen.

III. BRIEF.

Hunne leevenswijze is weinig omſlagtig. 't Is hun genoeg, wanneer zij hun vleesch een weinig kunnen roosteren, en een koek van Maïs of Tarwe, zonder dat hij gegist hebbe, op heete asch gebakken.

In zommige Regimenten hebben zij Kompagnien Negers; doch deeze ſtaan altoos onder 't bevel van Blanken.

Zeer ſtreng is de Krijgstucht; de magt der Officier over de Soldaaten is zeer uitgebreid. Geringe misſlagen ſtraffen zij met ſtokſlagen. Nevens etlijke Franſche Officiers, was ik toevallig ooggetuige van deeze ſtrenge ſtrafoeffeninge. De misdaadige wordt vastgebonden aan het wiel van een Affuit, met naakte ſchouders, de armen voorwaarts uitgeſtrekt,

 om

III. BRIEF. om de ſpieren te ſtijver te doen geſpannen ſtaan. Ieder Soldaat van zijne Kompagnie geeft hem beurtelings een zeker getal ſlagen met een grooten Rietſtok. Welhaast gudst hem het bloed ten rugge uit. 't Geen ons verbaasd deedt ſtaan, en langer bij dat pijnlijk ſchouwſpel tegenwoordig zijn, is, dat twee der ongelukkigen, welke wij de zelfde ſtraffe zagen ondergaan, geene enkele klagte, niet eene eenige zucht loosden, en niet de geringſte ontſteltenis lieten blijken. Is dit dapperheid? is het, omdat de natuurlijke gevoeligheid minder groot is onder een volk, bij 't welk de lucht der bosſchen, nevens het gebruik van Thee en Melk, de vezels aanmerkelijk verſlappen?

In weerwil van de verſchijninge der Legerhoofden voor *Nieuw-York*, is men geheel onzeker wegens de ontwerpen van den Veldtogt. Zommigen zeggen, dat men de Franſchen vertoont aan de Amerikaanen, vermoeid van den Oorlog en

EIZE

r te doen ge-
daat van zijne
beurtelings een
n grooten Riet-
n het bloed ten
verbaasd deedt
pijnlijk schouw-
s, dat twee der
de zelfde straffe
enkele klagte,
oosden, en niet
lieten blijken.
, omdat de na-
minder groot is
lk de lucht der
bruik van Thee
nmerkelijk ver-

rschijninge der
v-York, is men
de ontwerpen
migen zeggen,
vertoont aan de
van den Oorlog
en

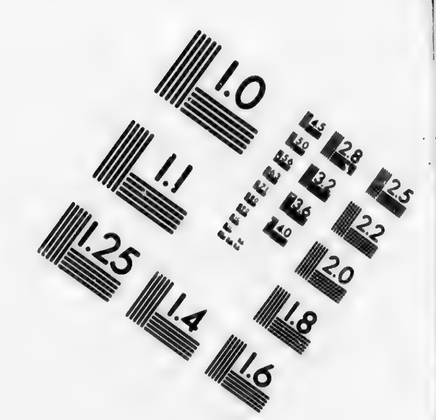
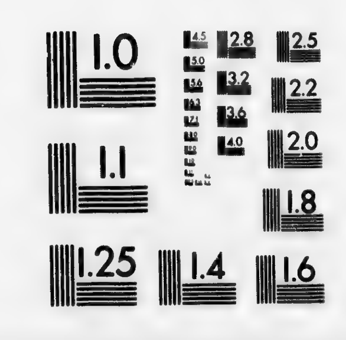

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

6"

en misnoegd over onze werkeloosheid, III. BRIEF.
alleenlijk om hunnen moed te wekken. Wijders zegt men dat zedert ARNOLD's afval, WASHINGTON, niet zeer gerust omtrent de getrouwheid zijner eigen Troepen, het besluit heeft genomen om den gewigtigen post van *West-Point* aan de Franschen toe te vertrouwen. Gewisselijk zijn de uitzigten van deezen Veldheer uitgebreider. Wij hebben vernomen dat de Heer BARRAS, Bevelhebber van ons Eskader, 't welk nog bij *Rhode-Eiland* ten anker legt, tijding heeft ontvangen van den Heere DE GRASSE, en hem een Fregat zendt met Lootzen, deezer vaarwaters kundig; hier uit kan men afleiden dat men 't oog heeft op *Nieuw-York*. Dit Eiland is het algemeen Magazijn der *Engelschen*; 't is het middelpunt hunner verrigtingen; het stelt hen in staat om eene gemaklijke gemeenschap te onderhouden tusschen het Noorden en het Zuiden; het binnenste gedeelte des lands te ontrusten door mid-

III. BRIEF. del van de Noordlijke Rivier, en de Noordſche magten te beletten om zich na het Zuiden te begeeven. Daarenboven is het eene zekere wijkplaats voor de Vlooten, van waar zij hunne verrigtingen ten aanzien van de Eilanden kunnen beraamen. De bemagtiging van dat Eiland zou eene beſliſſende daad zijn. Van dat oogenblik af zouden de Engelſchen de hoop moeten opgeeven om hunne Volkplantingen te onder te brengen; en, in de magteloosheid, in welke zij zich bevinden, zouden zij het verlies van Magazijnen en Troepen, aldaar geleeden, niet kunnen herſtellen. *Charlestown* en *Savanah*, het hoofd moetende bieden aan al de magt van het Vaste Land, zouden geen ſtand kunnen houden; hunne Eilanden, minder gelegen om hulpe te ontvangen, zouden meer bloot leggen.

Van de andere zijde, is *Nieuw-York* van den Land- en Zeekant zeer verſterkt; zijne punten van verdeediginge zijn zeer uitgebreid. Het wordt verdeedigd door de

de beste Troepen van *Groot-Britannie.* III. BRIEF.
Men telt aldaar vijftienduizend man, de inlandſche Troepen daar onder begreepen. Om derhalven dit beleg te onderneemen, zouden 'er, behalven eene grooter Zeemagt, ten minſte dertigduizend man vereischt worden. Ons vereenigd Leger is geen tienduizend man ſterk. Men zou, in de daad, de Land-Militie kunnen zamenroepen; maar wat zijn onbedrevene Benden, die ſlegts een bepaalden tijd in dienst blijven, in vergelijking van geregelde Troepen, in zes of zoven Veldtogten in den krijg geoeffend, en zeer ſterk verſchanst? Het Franſche Leger zelf, hoe dapper en wel onderweezen het ook zijn moge, beſtaat uit Troepen, van welke ſlegts een klein getal in den Oorlog heeft gediend. In allen gevalle zou dit beleg lang duuren; en het Eskader van den Heere DE GRASSE kan de Eilanden niet verlaaten dan om winterlaag te houden, en niet langer dan geduurende dien tijd hier blijven;

 an-

III. BRIEF. anderzins zou het zijne beraamde Ontwerpen niet kunnen volvoeren, en onze Bezittingen open laaten.

Indien, daarenboven, deeze gewigtige onderneeming mislukte, zou alles verlooren zijn. De Amerikaanen, uitgeput, verſchrikt door ARNOLD's afval, na rust zuchtende, in ons niets dan een zwakken Bondgenoot ziende, zouden den moed verliezen, hun oog na den Vrede wenden, en, misſchien, denzelven, tot welken prijs ook, tragten te koopen.

Waarſchijnlijk is het Zuiden het eigenlijk bedoelde voorwerp van den Veldtogt. Zints langen tijd hebben deszelfs Provincien alle de oorlogsonheilen ondergaan; vijandlijke en vrienden Legers verwoesten ze beurt om beurt. Onlangs is *Virginie* het tooneel van ARNOLD's afgrijslijkheden geworden; en CORNWALLIS, door onzen optogt verontrust, heeft *Charlestown* verlaaten, met eene talrijke Bende de beide *Karolina's* en

en *Virginie* doortrokken, derzelver plantaadjen geplonderd, de Negers medegevoerd, en bloedige voetſtappen van zijnen Optogt agter zich gelaaten. Zo veele rampen hebben hen ter neder geſlagen en gezind doen worden alles te doen om zich aan dezelve te onttrekken. De aankomst onzer Troepen alleen kan hen van de onderdrukking verloſſen, en hunnen moed doen herleeven.

III. BRIEF.

Een Krijgsman, aan het hoofd van twaalf of vijftienhonderd man, houdt, nogthans, het veld in *Virginie*, zonder dat de woedende ARNOLD en de werkzaame CORNWALLIS iets tegen hem hebben durven onderneemen. Ongetwijfeld onderſtelt gij dat zulk een Krijgsman een dier lieden is, welken eene langduurige ervarenis, luisterrijke en aanhoudende voorſpoeden, zints langen tijd, geducht gemaakt hebben. Deez' Krijgsman is een perſoon van vierentwintig jaaren, die de armen eener liefhebbende en beminnelijke Echtgenoote, en het

III. BRIEF. het verblijf der vermaaken en der grootheid is ontvlugt, alwaar zijn naam en een doorluchtig geslagt hem zonder moeite den weg tot waardigheden moesten baanen, om, onder den FABIUS van *Amerika*, de Vrijheid te gaan verdedigen, en te leeren zijn Vaderland te dienen. Reeds is het woord MARQUIS, 't welk onder ons zo menigmaalen heeft gediend om de ligtzinnigheid en beuzelagtigheid te kenmerken, voor de Amerikaanen een geliefde naam geworden, die hunne bewondering en dankerkentenis wekt.

Minder stout, minder beslisfende, doch dringender en zekerder zou het Ontwerp zijn, de Krijgsverrigtingen na dien kant te wenden. Men verneemt dat CORNWALLIS zich versterkt heeft te *York*, eene kleine stad in *Virginie*, aan de rivier van dien naam gelegen. Deeze tijding doet onze Franschen het hoofd om hoog heffen, die, naa de aankondiging van de aankomst des Graaven

III. BRIEF.

ven DE GRASSE, niet gelooven dat de Veldtogt een einde kan neemen, zonder dat 'er iet gewigtigs gebeure. Verſcheiden Officieren hebben hunnen ledigen tijd in den winter beſteed aan het doen eener Reize in die gewesten. Een hunner, die bekend ſtaat voor zeer bedreeven te zijn in alles wat tot zijn beroep behoort, en die niet met de minſte vrugt deeze reize heeft gedaan, heeft *York* gezien. Hij is van oordeel dat de ſtad niet gevoeglijk kan verſterkt worden, en geenen uitweg heeft om na elders te wijken: zo dat zij voor een Eskader, meester van *Cheſapeak-Baai*, zou moeten bukken. 't Valt bezwaarlijk te gelooven, dat CORNWALLIS, die het Land zo volmaakt wel kent, die in deezen Oorlog zo veel roems behaald heeft, en daarenboven van de beweegingen onzer Legers niet onkundig is, dusdanig eenen ſtand zou verkoozen hebben, zonder zekere hulpmiddelen te bezitten. Dikmaals is een vijand nooit meer

III. BRIEF.

meer te vreezen, dan wanneer hij de houding aanneemt dat hij voordeelen op zich zelven geeft.

Het saisoen verloopt; men kan niet lang in de onzekerheid blijven. In mijnen volgenden Brief, zal ik gewisselijk beslissender tijdingen kunnen mededeelen.

Ik ben, enz.

* *
*

VIERDE BRIEF.

Overtogt van het Vereenigde Leger over de Noordlijke Rivier.

Uit het Leger bij PHILIPSBURY, 15 *Augustus*, 1781.

MIJN HEER,

De Generaal WASHINGTON en de Graaf DE ROCHAMBEAU zijn deezer dagen over de Noordlijke Rivier getrokken, en op kondschap uit geweest. Zij, die wilden dat men na *Virginie* toog, begonnen te vreezen dat zij zich vergist hadden. Men heeft een aanvang gemaakt met het baanen der wegen aan deeze zijde, aan den kant van *King-Bridge*. Ook heeft men bevel gegeeven om ze in gereedheid te brengen aan de andere zijde, aan den kant van *Staaten-Eiland*, en zelf om 'er ovens te bouwen; en, nogthans, begint men ook te arbeiden aan die van *Philadelfia*. Wat moet men gelooven? Dit gelijkt naar de Tooneelverrigtingen: het belang en de bedremmeldheid der aanschouweren nee-

IV. BRIEF.

IV. BRIEF. neemen geſtadig toe; zal de ontknooping daar aan beantwoorden? *Staaten-Eiland*, zegt men, wordt door acht of negenhonderd man geregelde Troepen bewaard. De verovering zou een gelukkig begin zijn. Het legt niet meer dan zeven of acht mijlen van 't *Lange-Eiland*. Deeze nabuurigheid zou de Engelſchen ten uiterſte belemmeren, en ons in ſtaat ſtellen om gemaklijker een aanſlag op het groote Èiland te kunnen doen. De Troepen zijn vol moed en vertrouwen; de Bevelhebbers zijn geſchikt om ze in te boezemen. WASHINGTON's tegenwoordigheid vermeerdert die, door het gevoelen, welk men van zijne bekwaamheden heeft, als mede van zijne kundſchap van de gelegenheid des lands, en door den ondoordringbaaren ſluier, onder welken hij zijne ontwerpen beraamt en tot rijpheid brengt. Men zegt dat het Leger deezer dagen zal opbreeken; dit zal ons in ſtaat ſtellen om naauwkeuriger te weeten, wat men in 't oog hebbe.

Ik ben, enz.

VIJFDE BRIEF.

Terug marsch van het Vereenigde Leger. Werkeloosheid der Engelſchen. Tafereel van Nieuw-Jerſey.

PRINCETOWN, 1 September, 1781.

MIJN HEER!

Eindelijk is het Leger bij *Philipsbury* opgebroken; het heeft een terug marsch gedaan, en is wedergekeerd te *North-Castle*, langs eenen weg van tweeëntwintig mijlen. Van wegen een zeer ſterken regen, is deeze optogt ten uiterſte bezwaarlijk geweest. In plaatze van 's morgens ten tien of elf uuren, is het niet voor 's anderendaags ten acht uuren aangekoomen. Officieren en Soldaaten hebben, bij zeer ſlegt weêr, den nacht in het open veld doorgebragt, ter halver knie in 't water ſtaande. Ik zelve heb

V. BRIEF.

G

V. BRIEF. heb mijn deel gehad van deezen algemeenen wederſpoed. Onvoorzigtig had ik mij na de voorhoede begeeven, langs een weg, die onveilig was geworden door Vlugtelingen, die den Franſchen geen kwartier geeven. Een knegt is ter naauwernood, en omdat hij gewapend was, het gevaar ontkoomen. Den Sekretaris van eenen onzer Commisſarisſen hebben zij opgehangen, en een Officier van het Legioen van *Lauzun* vermoord. Mij alleen en ongewapend in deeze bosſchaadjen bevindende, vreesde ik, ik moet het bekennen, het getal der ſlagtofferen van deeze Anti-Republikeinen te zullen vergrooten. Gelukkig ben ik in de Legerplaats aangekoomen. Zonder Tent, zonder ſchuilplaats, heb ik den nacht doorgebragt, liggende voor een groot vuur; aan de eene zijde verbrandde ik, en aan de andere wierd ik van het water beſpoeld. Ik heb middel gevonden om 'er eenige uuren te ſlaapen. Hoe veelen uwer rijke

ke ledigloopers, op hunne vergulde Ledikanten en Donsbedden, hebben niet zo goed kunnen slaapen! Zeer verbaasd stonden de Landzaaten, omdat zij ons zo spoedig ter zelfder plaatze zagen wederkeeren. Kwaadaartiglijk vraagden ons de *Torys*, of wij kwamen om van onze vermoeijingen uit te rusten. 't Heeft niet lang geduurd of zij bemerkten den list. Hooger op zijn wij de Noordlijke Rivier genaderd, en in den tijd van drie dagen over dezelve getrokken bij *Bac-de-Kings*. De Amerikaanen, die den weg langs de rivier hadden genomen, zijn 'er vóór ons aangekoomen.

V. BRIEF.

Men heeft beweerd dat indien de Engelschen gewapende vaartuigen de Rivier hadden opgezonden, zij onzen optogt merkelijk zouden hebben kunnen vertraagen en ons veel nadeels toebrengen. De terug marsch, welken WASHINGTON ons heeft laaten doen, heeft, ongetwijfeld, ten oogmerke gehad om hen van dit ontwerp af te trekken. Daaren-

V. BRIEF. enboven, uit de ondervinding, welke zij gehad hadden van de behendigheid onzer Artilleristen, zouden zij reden gehad hebben om beducht te zijn voor hunne ſchepen, inzonderheid indien zij van ſtilte of tegenwinden overvallen waren.

Het Vereenigde Leger is door de Provincie *Nieuw-Jerſey* getrokken, op wagens medevoerende eene aanzienlijke menigte Schuiten, geſtadig het oog hebbende op *Staaten-Eiland.* Het Leger trok op in twee kolommen; die der Amerikaanen trok langs den zeekant, op een afſtand van niet meer dan vijf of zes Mijlen. De werkeloosheid der Engelſchen, op dit oogenblik, is onbegrijpelijk; zonder veel te waagen, zouden zij ons geduurig kunnen afmatten en onherſtelbaare nadeelen toebrengen. De gegrondſte redenen hadden zij om het te onderneemen. Hoewel WASHINGTON de kunst bezeeten hebbe om hen dag aan dag in onzekerheid te houden, waren zij niet onkundig van de verwagting der aanſtaan-

de

V. BRIEF.

de aankomſte van den Heere DE GRASSE; zij weeten dat de Heer DE BARRAS al zijn zwaar geſchut heeft ingeſcheept, en zich gereed maakt om onder zeil te gaan. 't Is hun belang, de vereeniging onzer magt te voorkoomen; en hoe kunnen zij daar toe een gunſtiger tijdſtip verkiezen, dan dat van eenen Optogt in een land met bergen bezaaid, met bosſchaadjen bedekt, en van rivieren doorſneeden, alwaar men, bij gebrek aan hulpmiddelen, zijnen naſleep moet vergrooten?

Het lijdt thans geen twijfel, of wij zullen na *Virginie* trekken, althans indien men niet onderſtelle, dat, op de aankomst van den Heere DE GRASSE, het Leger nogmaals zal te rug marcheeren.

In alle opzigten is dit Land onderſcheiden van dat geen, waar door wij onzen weg genomen hebben. Het is niet, gelijk *Connecticut*, bedekt met dicht aan elkander liggende bergjes, die den optogt bezwaarlijk maaken, het ge-

V. BRIEF. igt belemmeren, en beletten een naauwkeurig denkbeeld van het geheel te vormen. Verscheiden ketens bergen, welke takken schijnen te weezen van de *Apalaches*, loopen aldaar van het Noord-Oost na het Zuid-West, en formeeren, in hunne tusschenruimten, uitgebreide en bekoorlijke vlakten, welke de hand des Landmeeters waterpas schijnt gemaakt te hebben. Deeze vlakten worden doorsneeden van groote en fraaie huizen, van wijngaarten, Maïsvelden en kleine boschjes.

De inwooners, meestal afkomstig uit den *Elzas* en *Holland*, vertoonen, in hun ongedwongen, vrolijk en inneemend voorkoomen, het karakter der gelukkige landstreeken, welke zij bewoonen. Van alle kanten worden leevensmiddelen in onze Legerplaatze aangevoerd. Zij, die ze ons brengen, hebben, om hunnen rijkdom, geheel het voorkoomen niet van Fruitverkoopers en Groenboeren. Gekapte en met edelgesteenten ver-

verſierde Juffrouwen geleiden zelve haare ligte Boerewagens, getrokken van moedige paerden, twee of drie voor elkander geſpannen. V. BRIEF.

Ik heb de toppen deezer hooge bergen bezogt; het zijn granitagtige rotzen, van een ongelijkſlagtigen aart. Het Sterkwater veroorzaakt geene opbruiſching in dezelve. De Spath is 'er overvloedigst. Indien deeze bergen, die noodzaaklijk onder de klasſe der Oorſpronklijken moeten gerekend worden, dus ſprak ik tot mij zelven, terwijl ik ze beſpiegelde, hunnen oorſprong waren verſchuldigd aan eene verglaasde geſmoltene ſtoffe, welke duizenden van jaaren hadt gekookt, zouden zij noodwendig van een gelijkſlagtigen aart zijn; ik zou 'er niet vinden dat mengzel van veele zelfſtandigheden in korrels vereenigd, regelmaatige gedaanten en verſchillende kleuren aanneemende. Zij moeten gewigtige veranderingen ondergaan hebben.

 Zij

V. BRIEF. Zij zijn op veele plaatzen gefpleeten. Schroomlijke brokken hebben hunnen eerften ftand veranderd. Op een der hoogfte toppen ziet men een bijster groot blok, op zich zelven leggende, rond van hoeken, op een zeer fmallen grondflag rustende, en elk oogenblik dreigende neder te vallen. Hoedanig was zijn eerfte ftand? Wie kan het op deezen top gebragt hebben?

De ftad *Princetown* is niet zeer groot. Zij is merkwaardig om haare bekoorlijke ligging, eenige fraaie huizen, en voornaamlijk een Kollegie, van gebakken fteen gebouwd, verfcheiden verdiepingen hoog, met vijfentwintig Raamen in den Voorgevel. Ik heb 'er twee Meesterftukken van Werktuigkunde gezien: 't was de beweeging der hemelfche Lichaamen, in werking gebragt volgens het zamenftelzel van NEWTON en dat van COPERNICUS. De Maaker is een *Amerikaan*, en woont tegen-

V. BRIEF.

genwoordig te *Philadelfia*. Men heeft mij verzekerd dat hij diergelijk ftuk onder handen hadt, om te dienen tot een gefchenk voor den Monarch, de verbintenis met welken de dankerkentenis deezer Volken altoos moet wekken.

Ik ben, enz.

* *
*

ZESDE BRIEF.

Trenton, merkwaardig door eene overwinning van WASHINGTON.

TRENTON, 2 September, 1781.

MIJN HEER!

VI. BRIEF. Gister waren wij gelegerd bij eene kleine zeer vermaaklijke ſtad. Hoewel wij 'er heden niet verder dan twaalf Mijlen af zijn, bevinden wij ons dicht bij eene andere ſtad, die in fraaiheid en gezondheid van lucht voor dezelve niet behoeft te wijken, doch ten aanzien van het voordeel der ligginge haar verre overtreft. Het is de grootſte ſtad, die wij, naa *Providence*, gezien hebben. Zij legt aan de oevers van de *Delhaware*, zevenentwintig Mijlen boven *Philadelfia.* Deeze ligging ſtelt haar in ſtaat om een aanmerkelijken handel, voornaamlijk in eetbaare waaren, met de Hoofdſtad

ſtad te drijven. Van groote ſchepen kan de *Delhaware* niet verder dan tot op deeze hoogte bevaaren worden; eensklaps wordt de rivier aldaar zo ondiep, dat zij, bij laag water, een weinig hooger op, van Rijtuigen kan doorwaad worden. Niets vertoonen de oevers van deezen ſtroom van het zomber en woest voorkoomen der Noordlijke Riviere; zij zijn effen en bekoorlijk, even gelijk die van de *Loire*. De grond is 'er ligt, gelijk op alle plaatzen, daar wij doorgetrokken zijn, maar voortreffelijk. De Maïs, of Turkſche Tarwe, die de aarde zeer ſterk uitmergelt, ſchiet 'er, zelf in die landen, welke zints langer dan eene Eeuw bebouwd zijn, zeven of acht voeten hoog; de ſtammen zijn dik en kloek; de halmen lang en zwaar.

VI. BRIEF.

WASHINGTON heeft deeze plaats voor altoos gedenkwaardig gemaakt, door eene overwinning, in welke hij de hulpmiddelen zijns vernufts zo gelukkig ontwikkeld heeft.

De

VI. BRIEF. De Engelſche Troepen, in den jaare 1776 gekantoneerd, beſloegen eene Linie, van *Brunswyk*, aan de rivier de *Raritan*, tot aan de *Delhaware*. Veertien of vijftienhonderd man lagen te *Trenton*; even zo veel te *Bordentown*; eene derde Bende lag te *Burlington*, niet meer dan twintig Mijlen van *Philadelfia*. WASHINGTON's Leger, 't welk, dag aan dag, meer verzwakt geworden zijnde, zich geduurende den gantſchen veldtogt niet hadt durven vertoonen, liet de *Engelſchen* in de grootſte gerustheid. Twee nachten vriezens konden hen, door middel van de *Delhaware*, meester maaken van *Philadelfia*. In deezen hachelijken toeſtand was het *Congres* geweeken na *Baltimore*, in *Maryland*; en het ontſtelde *Amerika* zag met ſchrik het oogenblik te gemoet, welk hetzelve van nieuws zou in ketens kluisteren. WASHINGTON, niet in ſtaat om aan de vereenigde magt des vijands het hoofd te bieden, beraamde het ontwerp om hem

hem gedeeltlijk aan te tasten. In allerijl riep hij de Landmagt van *Penſilvanie* en *Virginie* te zamen, en verdeelde dezelve in drie Benden. Om het ijs konden twee van dezelve niet over de *Delhaware* trekken. Zijne Bende ſlaagde gelukkiger. Hij overrompelde een troep *Heſſen*, en maakte 'er acht of negenhonderd man gevangen. Korten tijd daar naa, verſcheiden vuuren in zijne Legerplaats ontſtooken, en bij ieder van dezelve ſlegts een éénig man gelaaten hebbende, om ze telkens op te ſtooken, trok hij agter den vijand om, verraste hem nogmaals en nam eene aanzienlijke Bende gevangen. Op hunne beurt waren de *Engelſchen* genoodzaakt af te trekken en verweerender wijze te handelen. VI. BRIEF.

Morgen trekken wij over de *Delhaware*, en binnen twee dagen zullen wij de hoofdplaats van het Congres zien. Niets zal ik aldaar vergeeten van 't geen uwer opmerkinge waardig is.

Ik ben, enz.

Z E-

ZEVENDE BRIEF.

Aankomst van het Leger te Philadelfia. Het Regiment Soisſonnois vuurt aldaar af. Karakter van TOMPSON, *Sekretaris van het Congres. Beſchrijving van Philadelfia.*

PHILADELFIA, 6 September, 1781.

MIJN HEER!

VII. BRIEF. De aankomst der Franſchen te *Philadelfia* hadt meer het voorkoomen van een zegepraal, dan van eene bloote intreede. Op den afſtand van een half kwartier uurs hielden de Troepen ſti! ; en in een oogenblik waren zij getooid en gekapt, even gelijk eene Bezetting op een dag van algemeenen wapenſchouw. Zij trokken door de ſtad, voorafgegaan van haar Veldmuzijk, een ſchouwſpel, al-

altoos nieuw voor de Amerikaanen. De straaten krielden van menschen, en de Dames waren op het luisterrijkst getooid. Geheel *Philadelfia* stondt verbaasd over het zien van reizigers, zo frisch en zindelijk, over Franschen, die 'er zo wel uit zagen. Deeze Troepen hebben gedefileerd voor het Congres en den Staatsdienaar van het Fransche Hof (*), en zich vervolgens neêrgeslagen in eene uitgebreide vlakte, die van de *Skuilkill* wordt besproeid. 's Daags naa zijne aankomst heeft het Regiment *Soissonnois* afgevuurd. Twintigduizend menschen ten minste, en zeer veele Rijtuigen, bezienswaardig om hunne ligtheid en fraaiheid, gaven nieuwen luister aan dit schouwspel, die nog vermeerderd wierdt door de bekoorlijkheid der liggingе en de schoonheid van den dag. De snelheid der Troepen in haare beweegingen, als mede derzelver naauwkeurig-

VII. BRIEF.

(*) Mijn Heer de Ridder DE LA LUZERNE.

VII. BRIEF. righheid deeden de aanschouwers verwonderd en opgetoogen staan. Hunne deelneeming wierdt nog grooter, door in een der Opperhoofden te aanschouwen den Bondgenoot, den vriend des jongen Helds, aan wien zij zo veel verschuldigd zijn, en dien zij zo zeer bewonderen. Een verlies (*), om 't welk te gevoelen men Vader en van een aandoenlijk hart zijn moet, hadt hem, zints eenige dagen, in droefheid en rouwe gedompeld. De aangenaamheden van *Philadelfia* konden hem niet uit zijne Tent lokken. Even als ACHILLES, hoorde hij niets dan het gedruis der wapenen.

Zeer vermaakten wij ons met de dwaaling des gemeenen volks, 't welk voor een Generaal aanzag een dier lieden, welke onze groote Heeren dikmaals in hun gevolg hebben om hen vooruit te zen-

(*) Zints eenige dagen, hadt hij de tijding ontvangen van het overlijden zijner Dochter.

zenden of hunne Brieven te beſtellen. VII. BRIEF.
Zijn korte rok, zijn kostbaare wapenrok met zilveren franjen, zijne roozekleurde ſchoenen, zijn wapenhoed, zijn lange ſtok, dit alles beſchouwden zij als zo veele tekens eener uitſteekende waardigheid. Zo dikmaals hij den Kolonel-Commandant, zijnen Meester, naderde, om deszelfs bevelen te ontvangen, verbeeldde men zich dat hij ze hem gaf.

De Voorzitter van het Congres, in 't zwart fluweel gekleed, vereerde deeze verrigting met zijne tegenwoordigheid. De goede Penſilvaniërs zijn ons verre ten agter in de Etiquette, gelijk wij hen in de Wetgeeving.

Deeze verrigtingen deeden den aanſchouweren de ſtreelendſte verwagtingen opvatten; zij geloofden dat dusdanige Troepen onverwinnelijk zijn moesten. Deeze dag onderſcheidde zig door gelukkige voortekens. De Ridder DE LA LUZERNE, die, bij deeze gelegenheid, zijne Landslieden ontvangt met den luis-

VII. BRIEF.

ter en de weldaadigheid van den Gevolmagtigde van een groot' Vorst, en met de minzaamheid en hartlijkheid van een Burger, hadt, naa de Krijgsoeffening, alle de Officieren bij zich ter maaltijd genodigd. Naauwlijks waren wij aan tafel gezeeten, of 'er verschijnt een Courier. Met de oogen op den Ridder gevestigd, tragt men bij voorraad den inhoud zijner tijdingen te raaden. Een ongerust stilzwijgen heerscht 'er onder alle de Gasten. Dertig schepen van Linie, zegt hij ons, onder bevel van den Graave DE GRASSE, bevinden zich in *Chesapeak-Baai*, en drieduizend man Landtroepen hebben zich een weg ter gemeenschap gebaand met den Marquis DE LA FAYETTE. Straks weergalmt de blijdschap door het Eetvertrek. Onze onverduldige Krijgslieden tellen, berekenen de oogenblikken, binnen welke zij eindelijk den vijand zullen onder de oogen zien, en hunne verhitte verbeeldingen verkorten dezelve. Men drinkt de

VII. BRIEF.

de gezondheden; men vergeet die des Staatsdienaars niet, wiens kunde en werkzaamheid onzer Zeemagt de luisterrijkste uitkomsten voorspellen; de tegenwoordigheid van zijnen Zoone doet 'er de aangelegenheid van toeneemen. TOMPSON, de Geheimschrijver van het Congres, de Ziel van dit Staatkundig Lichaam, heeft 'er de Complimenten over ontvangen en afgeleid. Zijne magere geraamtagtige gestalte, zijne ingevallene schitterende oogen, zijn grijs sluik hair, 't welk hem naauwlijks tot aan de ooren reikt, trokken en bekoorden onze aandagt.

Straks loopt deeze gewigtige tijding, met snelle schreden, door alle oorden der stad; een vreugdegeschal weergalmt allerwege. Vrolijke baazen klimmen op gestoelten, doen eene Lijkrede op CORNWALLIS, en stellen zich treurig aan over de droefheid der Torijs. Het Volk schoolt bij troepen voor het Hotèl van den *Franschen* Staatsdienaar te zamen;

VII. BRIEF. men begroet hem met een *Lang leeve de Koning!*

Gij ziet hoe algemeen men verzekerd is van den gelukkigen uitſlag van den Veldtogt. Mogt deeze ſtreelende hoop vervuld worden! zij zal eenen Vrede verhaasten, die, in onzen tegenwoordigen toeſtand en onder den wijzen Vorst, die ons regeert, *Frankryk* zou plaatzen in het ſchitterendst verſchiet, welk het, zo lang de Monarchie aanweezig geweest is, ooit vertoond heeft.

Philadelſia, Hoofdſtad van *Penſil-vanie*, is gebouwd in eene hooge en ruime vlakte, ter plaatze daar de *Skuil-kill* haare waters met die van de *Delha-ware* vereenigt. De waereldvermaarde WILLIAM PENN, ſtigter deezer Volk-plantinge, gaf 'er het Ontwerp van en ſtak de muuren af. Dit Plan heeft men gevolgd. Nogthans heeft men, ter oorzaake van den Koophandel, de ſtad een weinig nader aan de hoofdriviere gebouwd. Haare gedaante is een langwer-

pig

pig vierkant, twee Mijlen in de lengte. Zij heeft achttien volmaakt rechte ſtraaten, die geſneeden worden, met rechte hoeken, door zestien andere ſtraaten, van eene Mijl in de lengte, allen even breed en recht. Men heeft 'er opene ruimten gelaaten voor openbaare gebouwen. De twee voornaamſte ſtraaten, *High-ſtreet* (*) en *Broad-ſtreet* (†) genaamd, zijn ieder honderd voeten breed. Schepen van tweehonderdvijftig Last kunnen 'er, niet verre van eene fraaie Kaai, ten anker koomen. Men heeft 'er twintig ſchepen tevens zien op ſtapel ſtaan. Men telt 'er ten minſte drieduizend huizen; meer dan de helft van dezelve zijn van gebakken ſteen gebouwd, en allen zeer fraai. De Bevolking bedraagt ongeveer twintig duizend Zielen. De *Roomsch-Katholyken* hebben 'er twee Kapellen, die onder opzigt ſtaan van een *Ex-Jeſuit*, en een *Duitſcher*. Zij reke-

VII. BRIEF.

(*) De *Hoogſtraat*. (†) De *Breedſtraat*.

VII. BRIEF. kenen het getal hunner Leden op elf- of twaalfhonderd. Men heeft 'er Kerken voor *Presbyteriaanen*, voor *Lutherſchen*, voor *Hollandſche Kalvinisten*, voor *Doopsgezinden*, enz. De talrijkſte Gezinte is die der *Quakers*; deeze volgde den Stigter der Volkplantinge. Dewijl deeze Aanhang meer Verdraagzaamheid, ſtrengheid van Zeden en Evengelijkheid betoont, en gevestigd wierdt in *Penſilvanie*, in eenen tijd, waar in de nabijheid aan zijnen oorſprong, de tegenſpreekingen en veragtingen van andere Godsdienſten, hem alle zijne kragt hadden doen bewaaren, nevens alle de ſtrengheid zijner beginzelen, werkte de Wetgeeving kragtiger mede om deeze Volkplanters vrij, evengelijk en eenvoudig te doen worden. De zagtheid van het Klimaat, de vrugtbaarheid van den grond, het akkerwerk, eene afgezonderde leevenswijze: alles begunſtigde de inzigten der Wetgeevinge, en Penſilvanie wierdt de deugdzaamſte en gelukkigſte Volkplan-

VII. BRIEF.

planting, welke wij in de Geſchiedeniſſen aantreffen. Doch zints zij uitgebreider is geworden, vreemdelingen heeft gelokt en handeldrijvende is geworden, zijn de rijkdommen vermeerderd; de Weelde heeft 'er ingang gevonden; de Zeden zijn verbasterd; en zij zal welhaast niets meer dan een blinkend verſchijnzel zijn, 't welk zich een oogenblik aan het Heeläl vertoond heeft.

In deeze ſtad bevinden zich de Afgevaardigden der dertien Provinciën, onder den naam van het *Congres* bekend. De voorgevel van het Gebouw, waar in zij vergaderen, is van gebakken ſteen, en gevolglijk zonder orde van Bouwkunde. Het is zo fraai als een Gedenkſtuk van deezen aart zijn kan, en vertoont een edel, agtbaar en regelmaatig gevaarte. Het ſtaat in de gewoone rij der huizen, zonder een onderſcheidend plein. Het verliest 'er zekerlijk veel bij, dat het in zijn waare gezigtpunt niet kan beſchouwd worden. Ieder Provincie heeft aldaar

VII. BRIEF. haare Afgevaardigden, om 'er haare belangen te handhaaven, haare aandeelen op te brengen, en de maatregels ter verdeediginge van de gemeene zaak te beraamen. Deeze Vergaderingen bemoeien zich alleenlijk met dingen, het algemeene welzijn betreffende. De Provinciën hebben haar bijzonder Congres, alwaar zij het burgerlijk beſtuur regelen en wetten maaken, onafhanklijk van het Algemeene Congres. Het getal der Afgevaardigden is evenredig aan de uitgebreidheid der Provincie; twee is het kleinſte, zeven het grootſte getal; doch hoe groot het ook zij, zij hebben maar éénе ſtem. De ligging deezer Stad in het middelpunt der Provinciën, en haare veilige plaatzing, hebben haar deezen voorrang doen geeven. De eerſte Vergadering wierdt 'er gehouden op den tweeden van Herfstmaand des jaars 1774, en de Akte van Onafhanklijkheid aldaar afgekondigd op den tienden van Wintermaand des jaars 1776; een tijdſtip, nogthans, waar

op

op de zaaken der Amerikaanen zich in den ergften ftaat bevonden, waar op de vijanden zich verzekerd hadden van alle fteden, en van alle posten aan de *Delhaware*, en waar op men zich niet meer durfde vleien, Philadelfia te zullen verdeedigen. VII. BRIEF.

De Markt, in het middelpunt der ftad gelegen, is ruim en fraai. De Gevangenisfen, om fchulden en misdaaden, voornaamlijk voor de Krijgsgevangenen, zijn groot en luchtig.

Gij kent het Wijsgeerig Genootfchap van deeze ftad, waar van veele Geleerden in Europa Leden zijn. Maar eene Stigting, welke meerder eere doet aan deeze nieuwe Staaten, is de Wijkplaats, ter huisvestinge beftemd voor de verdeedigers van 't Vaderland, die, door lichaamszwakheid of bekoomene wonden, onbekwaam zijn geworden om voor hun onderhoud te zorgen.

Het Plan van WILLIAM PENN is tot nog toe op verre na niet ten uitvoer ge-

VII. BRIEF. gebragt; maar men vervolgt het, naar gelang de ſtad uitgebreider wordt. Gemaklijk kan men over den ſpoed van haaren wasdom oordeelen, wanneer men bedenkt, dat te *Philadelſia* nog heden een Grijzaart leeft, wien het heugt dat de grondſlagen geleid wierden. Deeze ſtad, gelegen aan eene riviere, die van Oorlogſchepen kan bevaaren worden, in eenen vrugtbaaren grond, die weinig bewerkens noodig heeft om tot den akkerbouw te worden aangewend, volgens een beredeneerd plan gebouwd, moet eene van de fraaiſte ſteden der waereld worden.

Ik ben, enz.

* * *

ACHTSTE BRIEF.

Befchrijving van Baltimore. Volkplantingen van Akadiërs in deeze ftad.

BALTIMORE, 14 September, 1781.

MIJN HEER!

Het Leger heeft te *Head-a-Filque*, aan 't hoofd van de Chefapeak-Baai gelegen, geen genoegzaam getal Transportfchepen gevonden om 'er geheel te fcheep te gaan; naauwlijks heeft men 'er fchuiten genoeg, meestal opene vaartuigen, verzameld voor de Granatiers en Jaagers, en etlijke Amerikaanfche Regimenten. In gevalle van flegt weêr, zullen deeze Troepen veel lijden en in groot gevaar zijn. De Generaal WASHINGTON en de Graaf DE ROCHAMBEAU zijn te land vooruit getrokken, om hunne krijgsverrigtingen met den Heere

VIII. BRIEF.

VIII. BRIEF. DE GRASSE te regelen. De Baron DE VIOMESNIL, die thans het bevel voert over het Fransche Leger, heeft besloo-ten om het te land te doen optrekken.

De ligging van *Baltimore* is eene der gewigtigsten van *Noord-Amerika*. Dee-ze stad, bijkans aan den ingang der Baai gelegen, is in staat om uit de eerste hand te ontvangen de leevensmiddelen van *Pensilvanie*, van het Graafschap *Delha-ware*, en voornaamlijk die van *Mary-land*. De laatstgenoemde Provinçie be-zit zeer aanzienlijke Smeederijen, en le-vert Tabak, minder aangenaam van reuk dan de *Virginische*, maar veel sterker, en die daarom van de Noordlijke Euro-peaanen meest gezogt wordt.

Dertig jaaren geleeden was *Baltimore* niets meer dan een Dorp. Tegenwoor-dig is het eene groote en vermogende stad. Zij heeft de gedaante van eene halve Maan. Het Noordlijk gedeelte legt op een smallen strook gronds, die zeer verre in de Baai uitloopt. Ter dee-

zer plaatze ſchijnt de ſtad uit de diep- VIII.
te der wateren voort te koomen, en BRIEF.
haare toekoomende heerſchappij te voorſpellen. Lord BALTIMORE, een *Ierſche* Roomsch-Katholijk, voerde na *Maryland* tweehonderd lieden van zijne Gezinte over, en noemde deeze ſtad naar zijnen naam. De eene helft wierdt bewoond van *Akadiërs*, welke de *Engelſchen* gantsch onmenschlijk aan hun gelukkig gewest ontrukten, om ze zonder hulp- en redmiddelen te laaten in dit nieuw gewest. Hunne Wijk is de minst vermogende en ſlegtst gebouwde. De dwingelandij der Engelſche Regeeringe heeft hen belet, voordeel te doen met de gelukkige ligging deezer ſtad. Voor 't meerengedeelte Zeelieden zijnde, zal het niet lang aanloopen, of zij zullen zich door den Koophandel ſchadeloos ſtellen van het verlies der rijke woonſteden in *Akadie*.

Zij houden nog onder zich de *Franſche* taal in gebruik, en zijn zeer ver-

VIII. BRIEF. verknogt gebleeven aan alles 't geen tot hunne oude Natie behoort, voornaamlijk aan hunnen Eerdienst, welken zij volgen met eene naauwgezetheid, de vroegſte Eeuwen van het Christendom waardig. De eenvoudigheid hunner Zeden is een overblijfzel van die in het gelukkig *Akadie* heerschten. Hunne Priesters oeffenden over hun dat gebied, welk de deugd en de kundigheden geeven over menſchen, die niet bedorven zijn. Zij waren hunne Regters, hunne Bemiddelaars, en nog heden noemen zij hunnen naam niet zonder gemoedsaandoening. Veel hebben zij tot mij geſproken van zekeren Heere LE CLERC, die hun, bij hun vertrek, vaatwerk en ſieraaden voor de Altaaren vereerde. „ Deeze „ ſieraaden ", dus ſprak de Grijzaart, „ zullen u doen gedenken, wat gij aan „ den Godsdienst uwer Vaderen ver„ ſchuldigd zijt. Mogt dezelve bloeien, „ in de nieuwe gewesten, welke gij gaat „ bewoonen! Mogt gij, alle andere

„ Eer-

VIII. BRIEF.

„ Eerdienften verwerpende, door uwe
„ zagtmoedigheid en weldaadigheid too-
„ nen, dat gij daarom niet te minder
„ als Broeders behandelt de geenen, die
„ ze àankleeven! Misfchien bedient zich
„ de Voorzienigheid van u lieden, om
„ de Waarheid voort te planten en te
„ doen zegepraalen. Dit denkbeeld al-
„ leen kan mij het ongeluk doen over-
„ leeven, dat ik van u lieden moet
„ fcheiden. Mijn hart zal u overal vol-
„ gen; en nimmer zal ik mijne beeven-
„ de handen voor het Altaar ten hemel
„ heffen, of gijlieden zult 'er het voor-
„ werp van zijn."

Hunne Kerk ftaat buiten de ftad, op eene hoogte, omringd van zeven of acht Kerken van verfchillende Gezinten. Grootlijks beklaagen zij zich, dat zij in hunne tegenwoordige Zielzorgers niet den ijver en de hartlijkheid van die van *Akadie* vinden. Onledig met de zorge voor hunne plantaadjen, befteeden zij weinig

tijds

VIII. BRIEF. tijds aan het onderwijs hunner Kudde; en alle hunne Herderlijke verrigtingen beftaan bijkans geheel in het vieren eener Misfe alle maanden.

Het gezigt van een Franfchen Leeraar fcheen hen aan hunne oude Herders te doen gedenken. Zij verzogten mij, in hunne Kerk, den dienst te willen waarneemen. Terwijl ik deezen gewijden post bekleedde, konde ik niet nalaaten hun geluk te wenfchen over hunne Godsvrugt, en een tafereel van de deugden hunner Vaderen te maalen. Te dierbaare voorwerpen herriep ik hun in 't geheugen; zij zwommen in traanen. De Muzijk, welke ik had mede gebragt, hielp niet weinig om hunne harten te treffen en te roeren.

In *Maryland* woonen veele [Roomsch-] Katholijken. De ftad *Frederiksburg* in *Virginie* bevat verfcheiden Kerken, gelijk ook *Charlestown*, Hoofdftad van *Carolina*. Alle deeze Kerken

van

van *Amerika* waren onderworpen aan het Regtsgebied eens Bisſchops *in partibus*, te *Londen* woonagtig, die, zedert de Rijksomwenteling, alle gemeenſchap met haar heeft afgebroken. Zij zijn aan haar zelve overgelaaten, zonder Opperhoofden, zonder Eenigheid. Het geloof deezer Volken en hun getal verdienden, nogthans, de opmerking van de Hoofden der Kerke tot zich te trekken. VIII. BRIEF.

Ik ben, enz.

* *
*

NEGENDE BRIEF.

Onderſcheid van Zeden en Gewoonten tusſchen de Zuidlijke en Noordlijke Provincien.

ANNAPOLIS, 21 September, 1781.

MIJN HEER!

IX. BRIEF. Het overige gedeelte van zijnen Optogt na *Virginie*, moest het Leger te lande afleggen; het hadt, ten dien einde, den weg van *Alexandrie* ingeſlagen; het heeft dien van *Annapolis* van nieuws gekoozen, op de tijding der aankomſte van ROMULUS, van twee Fregatten en van verſcheiden Transportſchepen. De paerden en de wagens zullen te lande hunnen weg vervolgen.

Naar gelange wij het Zuiden naderen, ontmoeten wij in 't oogloopende trekken van onderſcheid in de gebruiken en ze-

den.

den. Het zijn niet meer, gelijk in *Connecticut*, huizen aan de wegen geplaatst, op kleine afſtanden van elkander, niet uitgebreider dan genoeg is om het gezin te huisvesten, van de onontbeerlijkſte huisgeraaden voorzien; het zijn ruime woningen, uit verſcheiden gebouwen zamengeſteld, omringd van onoverzienlijke plantaadjen, beplant, niet door vrije handen, maar door die zwarte menſchen, welke de gierige *Europeaan*, tegen eene ſomme gelds, aan de brandende oorden van *Amerika* ontrukt. Hunne huisgeraaden zijn van het kostbaarst hout gemaakt, en van het zeldzaamſte marmer, nog verder verrijkt door de geoeffende hand des kunſtenaars. Hunne fraaie en ligte Rijtuigen worden getrokken van Harddraavers, welke door rijk gekleede Slaaven beſtuurd worden. Inzonderheid ontmoetten wij deezen rijkdom te *Annapolis*. Deeze zeer kleine ſtad, aan den mond van de rivier de *Saverne* gelegen, aan de Baai, bevat in de drie

IX. BRIEF.

IX. BRIEF. vierde gedeelten van dezelve geene andere dan groote gebouwen. De pragt der vrouwen overtreft aldaar die van onze Provincien. Een Fransche Kapper is aldaar een mensch van aangelegenheid. Eene deezer Dames betaalt aan haaren Kapper duizend Kroonen. 'Er is reeds een Schouwburg. Het Staaten-huis is bij uitsteekendheid fraai; 't is het fraaiste in zijne soort van geheel *Amerika*. De Gallerij is met Kolommen versierd, en het gebouw pronkt van boven met een Koepel.

Men gaat in allerijl te scheep; 't is het schoonste weêr van de waereld; de wind is gunstig. Het einde van de *Fransche* onverduldigheid is, misschien, niet verre af.

Ik ben, enz.

* * *

TIEN-

TIENDE BRIEF.

Ontscheeping van het Leger in Virginie. Williamsburg, de Hoofdstad dier Provincie. Derzelver klimaat, voortbrengzels en koophandel. Rupzen, van de Europeaansche verschillende. Het steeken van een Spin in de Legerplaats bij Williamsburg. Eerste Versteeningen van Schelpen in Maryland.

WILLIAMSBURG, 30 September, 1781.

MIJN HEER!

Het Leger heeft ter Zee eene allervoorspoedigste reize gehad; die der Granatiers, Jaagers en van de eerste Amerikaansche Regimenten is minder gelukkig geweest; zij heeft veertien dagen geduurd. Denk eens, wat de Troepen moeten geleeden hebben, daar ze dicht op elkander gepakt zaten, en niet gedekt wa- X. BRIEF.

X. BRIEF. waren! De Officieren zelve hebben zich met hard brood moeten behelpen. De oevers deezer Baai, die geformeerd wordt door de vereeniging van zo veele groote Rivieren, zijn niet zeer hoog; zij zijn nog weinig bekend. Zelden ontmoet men 'er huizen; doch zommige hebben eene niet onvermaaklijke ligging; doch deeze moet, den een of anderen tijd, eene van de ſchoonſte der waereld worden.

De kleine Vloot is de rivier *James* opgezeild, vermaard door den Tabak, welken haare oevers voortbrengen. Zij zette haare Troepen aan land, tegenover het grondgebied van *Jamestown*, de plaats alwaar de *Engelſchen* hunne eerſte Vastigheid in *Virginie* hebben aangeleid. De Troepen hebben zich zedert vereenigd met de Granatiers, Jaagers en de drieduizend man, overgevoerd door den Heer DE GRASSE, beſtaande uit de Regimenten *Agenois*, *Gâtinois* en *Touraine*, gekommandeerd door den Heer

DE

DE SAINT-SIMON, *Marechal-de-Camp.* X. BRIEF.
Reeds te vooren hadt die Generaal zich vereenigd met het kleine Leger van tweeduizend *Amerikaanen*, onder het bevel van de Marquis DE LA FAYETTE, die, gelijk gij weet, in weerwil van de drievoudige magt van CORNWALLIS, niet hadt kunnen overweldigd worden. De Heer DE LA FAYETTE, in de hoedanigheid van Majoor-Generaal der Amerikaanen, voerde, op den ouderdom van vierentwintig jaaren, het bevel over een Franſchen Generaal, tot op de vereeniging der andere Benden.

Williamsburg, Hoofdſtad van *Virginie*, is tot nog toe niet zeer aanzienlijk. Zij legt op een zeer effenen grond, en wordt doorſneeden van eene breede ſtraat van meer dan honderd voeten. Recht voor het eene einde ſtaat het Kapitool, of *Staaten-huis*, een klein, doch regelmaatig gebouw; aan het ander einde het Kollegie, groot genoeg om meer dan

X. BRIEF. driehonderd Kweekelingen te kunnen bevatten. Men vindt 'er eene Boekerij van ongeveer drieduizend Boekdeelen, en eene vrij volledige verzameling van Werktuigen tot het doen van Natuurkundige proeven. Met eene hartlijke deelneeming heb ik deeze eigenaartige gedenkſtukken der menschlijke glorij bezigtigd. Terwijl ze mij gelukkige oogenblikken herinnerden, deeden zij mij tevens herdenken aan perſoonen, dierbaar aan mijn hart. Het gedruis der wapenen heeft de zulken de vlugt doen neemen, die 'er gebruik van plagten te maaken. De Zanggodinnen, gelijk gij weet, zijn niet wel in haaren ſchik dan in de verblijfplaats des vredes. Wij hebben 'er niet meer dan éénen Hoogleeraar ontmoet, van afkomst een *Italiaan*. Uit het geen hij ons van zijne Amptgenooten heeft gezegd, doen zijn verſtand en kennis ons derzelver afweezigheid betreuren.

Williamsburg is de eenige ſtad, welke

ke wij ontmoet hebben. Hoewel niet X. BRIEF.
geleegen aan de oevers eener riviere, bevindt zij zich op een even grooten afſtand van twee Stroomen, de eene van welke zich in de *James-*, de andere in de *York-Rivier* ontlast. Zij heeft het nadeel, dat zij niet gemaklijk van water kan voorzien worden. De fraaiheid der ligginge en de nabuurigheid der *James-* en *York-Rivieren*, tusſchen welke de beste Tabak van de Provincie valt, hebben aan deezen plek gronds de voorkeuze doen geeven. In weerwil van dit alles, geloof ik niet dat zij ooit zeer gewigtig zal worden. De ſteden *York*, *James*, *Northfolk* en *Edenton*, voordeeliger geleegen, zullen haar doen taanen.

Hoewel *Virginie* tusſchen den zesendertigſten en negenendertigſten Graad [Noorder-] Breedte ligge, zijn, nogthans, de Winters 'er zeer ſtreng. 'Er valt veel ſneeuw. De Zuide- en de Oostewinden zijn 'er uitermaate heet; doch

X. BRIEF. de Noorde- en Westewinden, van de Bergen en over Meiren waaiende, niet minder koud. Dikmaals ondervindt men 'er, op een zelfden dag, een zeer spoedigen overgang van den eenen tot den anderen wind. De Provincie levert zeer fraai hout. De omliggende landen van *Williamsburg*, gelijk ook een gedeelte van de oevers der Baai, zijn met harstagtige boomen bedekt. In haare weilanden graazen zeer voortreffelijke paerden; in fraaiheid overtreffen zij die der andere Provincien. 'Er groeit Vlas, Hennip, Maïs, en veel Katoen. Deeze Katoen is een jaarplant, welke wij, op het eerste aanzien, voor Boonen zouden neemen. De Zijdewormen slaagen 'er zeer gelukkig. 'Er is reden om te vermoeden dat zij, ten eenigen dage, een der gewigtigste takken van den Koophandel der Provincie zullen uitmaaken. De voornaamste handel wordt in Tabak gedreeven. Gij kent deszelfs vermaardheid. In het doorgaande gebruik is hij

de

X. BRIEF.

de eerste van de geheele waereld. Van hier en uit *Maryland*, plagten de *Engelschen* voormaals twaalf Miljoenen ponden te ontvangen. Niet het zesde gedeelte gebruikten zij zelven; het overige verkogten zij aan de Franschen, of voerden het na het Noorden [van Europa]. Hier uit kunt gij oordeelen over het gewigt van deezen Koophandel. Zij verruilden dien, tot een zeer laagen prijs, voor hunne Lakens, Lijwaaten, Snuisterijen, en verkogten, voor gereed geld, het overschot van 't geen zij zelve gebruikten. Aldus vermeerderden zij jaarlijks hunne gereede penningen met acht of negen Miljoenen [Livres]. Geenerhande uitlandsche Bezitting, zelf niet in de *Indiën*, bragt hun, misschien, zo veel voordeels aan. Driehonderddertig schepen, en ongeveer vierduizend Matroozen, wierden tot deezen handel gebruikt. De stad *Grenock*, in *Schotland*, was in het bezit van het grootste gedeelte; door dit middel hieldt zij haare Fabri-

X. BRIEF. briken aan den gang, de aanzienlijkfte van *Groot - Britannie.*

Zints den Oorlog beliep deeze Koophandel jaarlijks nog bij de zes Miljoenen. Van hoe veel aangelegenheids zou het niet geweest zijn, zich vroeger meester gemaakt te hebben van *Chefapeak-Baai?* Op dit oogenblik bevinden zich nog honderd fchepen te *York*, onder dekking van het gefchut van CORNWALLIS, daar gekoomen, om dat kruid te laaden, in het kaauwen, opfnuiven of rooken van hetwelk zeven achtfte deelen van het Menschdom zo veel vermaaks vinden.

De Bevolking van *Virginie* wordt gerekend op honderdvijftigduizend Blanken, en die der Negers op vijfhonderdduizend. Nog grooter is de onevenredigheid tusfchen de Blanken en de Negers in *Maryland*; van de eerfte telt men aldaar niet meer dan tienduizend, en van de laatften wel tweehonderdduizend. De *Engelfchen* bragten in de bei-

de

de Provinciën, jaar op jaar, tusſchen X.
de zeven en achtduizend Negers. Op BRIEF.
verre na is 'er hun lot zo beklaagenswaardig niet als op de Eilanden. Uitgezonderd de Vrijheid, een, ik beken het, onvergoedbaar verlies, worden zij zagtmoedig behandeld; zij ſtaan 'er bijkans gelijk met hunne Meesters; zij gebruiken de zelfde ſpijzen als deeze; en indien de aarde, welke zij beplanten, met hun zweet bevogtigd worde, zij wordt nooit met hun bloed beſproeid. De *Amerikaan*, niet zeer arbeidzaam, bezit regtvaardigheids genoeg om niet te eiſchen, dat zijn Slaaf, die mindere drangredenen tot werken bezit, arbeidzaamer zij dan hij zelve.

De groote Rivieren, welke deeze Provincie beſproeien, neemen haaren oorſprong in de *Blaauwe Bergen*, wier keten van het Noorden na het Zuiden loopt. Aan geene zijde kronkelt, midden door uitgebreide vlakten, de *Ohio*, en vereenigt zich met de *Misſisſipi*.

Langs

X. BRIEF. Langs haare oevers, voor het meerendeelte tot nog toe weinig bekend, loopen, volgens het verhaal der Reizigers, de ſchoonſte en vrugtbaarſte ſtreeken des aardbodems. Men wil dat WASHINGTON een ontwerp hadt beraamd, in gevalle hij de ketens van zijn Vaderland niet hadde kunnen verbreeken, zich aldaar te vestigen, nevens de geenen, welke de liefde tot de Vrijheid aan zijn lot deel zou hebben doen neemen.

De onderſcheidene graaden van warmte, wanneer men het Zuiden nadert, zijn duidelijk te onderſcheiden aan het verſchil der voortbrengzelen. De Waschplant is hier een boom; de *Saſaſia* ſchiet 'er veel hooger op. In *Maryland* hebben wij beginnen op te merken eene ſoort van vrugt, welke hier zeer algemeen is, ſterk en bitter eer zij rijp is, even gelijk onze Komkommers, ſuikeragtig, laf, zagt van vleesch wanneer zij rijp is, van grootte als een pruim, en goudgeel van kleur.

Bij-

Bijkans alle planten zijn 'er welriekende. De Rupzen zijn 'er ten eenemaale van de Europeaansche onderscheiden; zij zijn bedekt met pluis of hairtjes, waar door men noch hun hoofd, noch hunne pooten kan onderkennen. Deeze hairtjes zijn lang, dicht in een gesloten, effen, even als of men ze met messen hadt afgeschooren. Zommigen zijn eenkleurig; eenigen hebben eene fraaie Roozekleur, andere zijn regelmaatig gevlekt. Dicht bij de Noordlijke Rivier, vonden wij eene andere soort, merkwaardig om haare grootte en fraaiheid. De Ridder DE CHASTELUX, wien de omslag van een Leger (*) nog oogenblikken overlaat, om dezelve aan de Letteroeffeningen te wijden, vereerde mij eene, welke ik liet afbeelden. Zij was omtrent vier duimen lang; de dikte be-

X. BRIEF.

(*) De Ridder DE CHASTELUX, Marechal de Camp, een van de Veertig Leden der Fransche Akademie, is Generaal Majoor in het Leger van den Heere DE ROCHAMBEAU.

X. BRIEF. beliep in de middellijn zeven of acht liniën. Door den dunnen huid, ligt groen van kleur, kon men de beweeging der ſlagaderen onderſcheidenlijk bemerken. De kristallijne vogt, van grootte als een Erwt, en de ſtaart, waren helder geel. Elk haarer Ringen was voorzien van vier kleine getakte, harde en git zwarte hoornen, ongeveer twee liniën lang. Haar hoofd was verſierd met twee diergelijke hoornen, meer dan een duim lang, ſterk, getakt, aan de einden omgeboogen, geel, zwartagtig aan de punten, glad en helder blinkende. Door de fierheid zijner beweegingen, ſcheen dit pragtig Inſekt aan te kondigen, dat het de edelheid van zijn tooizel, en zijne meerderheid boven zijns gelijken kende.

Ik heb de gevaarlijkſte proef genomen van de verbaazende fijnheid des Vergifs van zekere Spin; zij heeft mij in 't Voorhoofd geſtoken, terwijl ik in mijne Tent lag te ſlaapen. Op de plaats, daar de ſteek geſchied was, gevoelde ik bij

bijkans geene pijn, en de zwelling, daar door veroorzaakt, was naauwlijks zigtbaar. Eenige trekkingen, egter, in de Spieren van den hals, aan den kant daar ik geſtoken was, beletten mij wederom in te ſlaapen. Naa verloop van een half uur, gevoelde ik dat mijn buik geſpannen was en eene ſlaauwe pijn. Ik ſtond op, en ging in de open lucht; de pijn nam ſchielijk toe, ſloeg over tot de Nieren, en klom tot in de Maag. Wel dra konde ik niet meer op mijne beenen ſtaan. Men bragt mij uit de Legerplaatze na *Williamsburg*, van waar wij eenige honderden ſchreden af lagen. Men gaf mij Vlugzout; men wreef daar mede de pijnlijke deelen. De benaauwdheid nam toe, en de pijn verhefte zich. Eene Aderlaating gaf mij geene verligting. De geneesmiddelen met laauw water hebben mij alleen geholpen. Indien ik gezammeld hadde met ze in te neemen, zou ik onfeilbaar geſtikt hebben. Het Zenuwgeſtel was alleen aangedaan; en de Alka-

X. BRIEF.

X. BRIEF. lis moesten de prikkeling vermeerderen. Tegenwoordig ben ik volkomen herfteld, Nogthans heb ik eenige pijn in de Zenuwen behouden (*), eene ziekte, in welke ik bezwaarlijk kon gelooven.

In *Maryland* heb ik eenige verfteeningen van Schelpen gevonden; ik ben van begrip dat de oevers der Baai 'er rijklijk van voorzien zijn. In den omtrek van *Williamsburg* heb ik holle wegen gezien, door het water meer dan vijfentwintig voeten diep uitgegraaven. Langs deeze heb ik eene menigte fchelpen zien afftroomen, meestal flegts half verfteend.

Het Leger legt tegenwoordig voor *York*. Men kan het bulderen van het gefchut zelf hier hooren. Ik gaa mij wederom bij het Leger voegen. Gewisfelijk zal ik, binnen korten tijd, gewigtige voorvallen kunnen melden.

Ik ben, enz.

(*) Zints mijne wederkomst in *Frankryk*, heb ik 'er nog eenige aandoeningen van gehad.

E L F-

ELFDE BRIEF.

Nädering van het Vereenigde Leger voor York. Beleg deezer Stad. Beschrijving der Loopgraaven. TARLETON *bij Gloucester geslagen, door den Hertog* DE LAUZUN. *Naijver der Franschen geduurende deeze Belegering.* CORNWALLIS *kapituleert; Artikelen der Kapitulatie. Omstandig berigt van de Overgaave.*

In het Leger voor YORK, 6 November, 1781.

MIJN HEER!

Op den achtentwintigsten van Herfstmaand vertrok het Vereenigde Leger van *Williamsburg*, om het beleg voor *York* te slaan. Het naderde dien dag den vijand, tot op een afstand van drie vierde deelen van een Mijl. Niet zonder groote om- XI. BRIEF.

XI. BRIEF. omzigtigheid geſchieden doorgaans deeze naderingen. De Kampementen vermenigvuldigen, naar gelange men nader bij den vijand koomt; doch de onverduldigheid der Troepen doet de onverzaagdheid toeneemen, en men heeft, in het gezigt des vijands, durven doen een Marsch van twaalf Mijlen, midden door gevaarlijke bosſchen, over een ſtoffigen en zandagtigen grond, bij zeer heet weder. Een onzer jonge Kolonellen ſtelde al zijn vermogen te werk bij den Generaal WASHINGTON, om op ſtaanden voet twee Redouten aan te tasten. Deeze Generaal beriep zich op den Graaf DE ROCHAMBEAU, wien hij het bewind der belegeringe hadt toevertrouwd. Doch de Graaf was van oordeel, dat het voorzigtiger ware, de Troepen eenige rust te geeven, en de plaatzen beter te verkondſchappen.

De *Amerikaanen*, voorgegaan van den Marquis DE LA FAYETTE, hebben de rechter Kolom geformeerd, en de

de *Franſchen*, voorafgegaan van de Granatiers en Jaagers, maakten de flinker uit. Het Leger van den Graave DE ROCHAMBEAU, beſtaande uit de Regimenten *Bourbonnois*, *Royal-deux-Ponts*, *Soisſonnois* en *Saintonge*, heeft zich in het middelpunt geſchaard. Dat van den Heere DE SAINT-SIMON ſtrekt zich uit langs den flinker vleugel tot aan York-Rivier, en de Amerikaanen beſlaan den rechter vleugel, tegen de rivier ſtootende.

XI. BRIEF.

Op den dertigſten hebben de vijanden de twee Redouten geruimd, welke men terſtond naa de aankomst wilde aantasten; zij leggen ongeveer vierhonderd Roeden van de plaats. De Franſchen hebben ze op ſtaanden voet bezet.

Op den eerſten van Wijnmaand hebben de Amerikaanen, geduurende den nacht, eenen aanvang gemaakt met het opwerpen van twee Redouten, ter rechter zijde van de eerſte. Straks richtten de vijanden hun vuur tegen dezelve.

XI. BRIEF. Eenige Amerikaansche werklieden zijn aldaar gesneuveld. Hunne medgezellen lieten deswegen geene de minste ontsteltenis blijken, en zetteden daarom niet te minder hunnen arbeid met den zelfden ijver voort (*).

Tot op den zesden der maand was het Leger bezig met het maaken van Schanskorven, en het ontscheepen van het grof geschut en de krijgsbehoeften. Toen vondt men zich in staat om de Loopgraaven te openen. De Regimenten *Bourbonnois* en *Soissonnois*, gekommandeerd door de Baron DE VIOMESNIL, en vijftienhonderd Amerikaanen, onder bevel van den Marquis DE LA FAYETTE, plaatsten zich den gantschen nacht in een diepen hollen weg, om de vijftienhonderd arbeiders ter rechter zijde te dekken. Ten zelfden tijde opende het Regiment *Touraine* de Loopgraaven ter slin-

(*) Deeze Werklieden waren de Landmagten, voor wien dit schouwspel volstrekt nieuw was.

XI. BRIEF.

ſlinker zijde, wierp eene Batterij op tegen eene Redoute van de plaats afgeſcheiden, en beſtemd om het vuur ter rechter zijde des vijands af te weeren. De wakkerheid der arbeiders en de beweegbaarheid van den grond ſtelden, tot groote verbaasdheid van eenen iegelijk, de Parallel in ſtaat om 's anderendaags Troepen te kunnen ontvangen. Op den middag trokken zij 'er binnen met ſlaande Trommels.

De Opening der Loopgraaven, doorgaans het moorddaadigst tijdſtip eener belegeringe, geſchiedde zonder bloedvergieting: eene omſtandigheid, zo veel te gelukkiger, om dat de gekwetſten ten dien tijde geen ſtroo zouden gehad hebben om op te leggen, noch linnen om verbonden te worden. Dit was de zevende. Op den achtſten en den negenden arbeidde men vlijtig aan het aanleggen van Batterijen; die der Amerikaanen en van den Heere DE SAINT-SIMON begonnen 's avonds ten vijf uuren

XI. BRIEF. te ſpeelen. Terſtond noodzaakten de laatſten een Fregat om zich te verwijderen, welks geſchut hunne Legerplaats kon bereiken. Daarenboven vuurden zij met gloeiende kogels op de *Caron*, een ſchip van vierenveertig ſtukken, en op een Sloep, en ſchooten ze in brand. De Batterijen van het Leger van den Heere DE ROCHAMBEAU begonnen den tienden, 's ogtents ten zeven uuren, te ſpeelen. Duidelijk kon men het onderſcheid van het vuur onderkennen. Dat des vijands was langzaam en onregelmaatig; het onze ſterk en aanhoudende. Onze Ingenieurs wisten de voordeeligſte ſtanden uit te kiezen, en onze Artilleristen maakten het uitwerkzel volkomen, door hunne naauwkeurigheid en ſnelheid.

Lord CORNWALLIS hadt zijne Troepen tot zulk eene ontmoeting niet voorbereid. Hij hadt haar berigt dat wij ontbloot waren van het noodige zwaar geſchut tot eene belegering; dat het beſtondt

XI. BRIEF.

ftondt uit eenige Veldftukken; dat onze Troepen in den Krijg niet geoeffend waren; dat die van den Heere DE SAINT-SIMON, op onze Eilanden zamen geraapt uit onbedreevene Landloopers, verzwakt door een brandend Klimaat, wel haast zouden overwonnen worden, zelf door de vroege koude deezer gewesten; dat, wat aangaat de Amerikaanfche Troepen, zij te wel overtuigd waren, welk belang men in haar moest ftellen; dat, daarenboven, eene vermogende hulp hen wel haast van belegerden in belegeraars zou veranderen. Diergelijke redenen hielpen haare vervaardheid vermeerderen. Zo ras het verfchriklijk gebulder onzer Batterijen zich deedt hooren, zagen wij hen van de hoogten in allerijl uit hunne Redouten vlugten, en hunne Batterijen zweegen op ftaanden voet. Zij waren bedaarde aanfchouwers van onze werken geweest; thans wierden wij het op onze beurt. Ik doorwandelde toen onze Liniën; het is eene gragt, breed

 ge-

XI. BRIEF.

genoeg voor wagens om 'er in te rijden, ongeveer vier voeten diep, op den kant bezet met Schanskorven, door middel van ſtokken in den grond vastgemaakt, opgevuld en bedekt met de opgeworpene aarde, 't geen aan den kant des vijands eene diepte van omtrent zeven voeten uitmaakte. De Batterijen zijn geplaatst op planken aan deeze zijde van de gragt, met palisſaden bezet. De kant des vijands is met eene lange Borstweering omringd, in welke men Schietgaten voor het Geſchut heeft gemaakt. Alle deeze werken, gelijk ook die van den vijand, zijn geheel van aarde. Ik zag deeze helſche werktuigen ſpeelen. Ik zag den ſnelvliegenden Kogel al botzende de vijandlijke Redouten treffen, en bij ſtukken en brokken de planken doen wegvliegen, welke hunne ſchietgaten uitmaakten (*). Met het oog

(*) De onze, van Takbosſchen gemaakt, konden door het vijandlijk vuur minder beſchadigd worden.

XI. BRIEF.

oog heb ik, in zijnen Parabolifchen loop, den langzamen en moorddaadigen Bomb gevolgd, nu eens de daken der huizen doorgraavende, dan wederom, door zijne losbarfting, draaikolken van ftof en puinhoopen van huizen om hoog voerende; ik zag hem, ongelukkigen meer dan twintig voeten voortftuwende, en hen van verre doende nedervallen. Dit verfchriklijk fchouwfpel bepaalt en houdt de aandagt gevangen, en verwekt tevens ongerustheid, verwondering en vreeze. De verbijsterde belegerde, berigtten ons de overloopers, weet niet werwaarts hij zal vlugten; de dood treft hem zelf in de armen van den flaap. De Generaal, ongerust over de misnoegdheid der *Hesfen*, kan nu de Buitenposten alleenlijk aan de Engelfchen vertrouwen. Men ging in de Loopgraaven door eene engte, tegen welke de vijand inzonderheid zijn vuur richtte. Ik begaf mij derwaarts zo dikmaals mijne gezondheid het toeliet; dikmaals vielen de Kogels op de Tent van

tak-

XI. BRIEF. takbosſchen gemaakt, in welke wij ons bevonden. In de ſtilte van den nacht, nam ik aldaar waar het verſchil tusſchen de ſnelheid van het licht, het geluid en de bewoogene lichaamen. Het licht ging het geluid vooraf, en het geluid den ſlag, maar met eene veel kleiner tusſchenpoozing.

TARLETON, de Man, die, op zijnen optogt van *Carolina*, den ſchrik verſpreid hadt, deedt te Gloucester, op den dag als de Batterijen van den Graave DE ROCHAMBEAU ſpeelden, een inval aan het hoofd van zijn Legioen en van vierhonderd man. De Heer DE CHOISI, Brigadier, trok met een gedeelte zijner Troepen tegen hem op. De Hertog DE LAUZUN, aan het hoofd zijner Husſaaren, dreef hem te rug, met verlies van ongeveer vijftig man. Dit voorval vervulde de Landzaaten met verbaasdheid; zij hielden hem voor onverwinnelijk. Uit zijne plonderingen hadden zij een begrip gevormd van zij-

zijne bekwaamheden en dapperheid. XI. BRIEF.

In den nacht van den elfden, opende men eene tweede Parallel, ongeveer honderdveertig Roeden van de ſtad. Eene groote menigte Koninklijke Granaaten of kleine Kogels baarden merkelijke belemmeringen aan onze werklieden. Ons zwaar geſchut zweeg, uit vreeze van hen te zullen treffen, als mede omdat de oude Batterijen wierden geſloopt, met oogmerk om nieuwe aan te leggen. Het vijandlijk vuur wierdt heviger.

In de Belegeringen openbaart zich de waare dapperheid. De opſchudding, het voorbeeld, de vreeze voor ſchande noopen en prikkelen, geduurende eenen Veldſlag, den grootſten bloodaart, en hij kan voor den tijd van een oogenblik zich zelven overtreffen. Maar, te midden der langduurige vermoeijenisſen van een Beleg, alwaar de gevaaren onophoudelijk vernieuwd worden, alwaar hij, in de ſtilte en de eenzaamheid der duisternisſe, in koelen bloede den dood beſpiegelt,

XI. BRIEF. gelt, deszelfs gevolgen en afgrijslijkheden beschouwt, het weezenlijk verlies des leevens met de onzekerheid zijner verwagtingen vergelijkt: dan kan de onverzettelijke moed des Krijgsmans niets anders zijn dan het uitwerkzel eener gezuiverde zucht tot glorij en eener onverwinnelijke gehegtheid aan zijne pligten. Onze Franschen waren onder hen zo veele mededingers geworden. Elk Officier benijdde het lot van hem, die aan het dreigendste gevaar zou blootgesteld worden. Met eene nieuwsgierigheid, welke ik bijkans onbezonnen en ligtvaardig zou durven noemen, spoedden zij zich om de werken des vijands te verkondschappen, en den voortgang van de onze te volgen. De geringste Soldaat dong, als 't ware, zijne doorluchtigste Opperhoofden na de kroon; hij daagde den vijand uit, zelf aan den voet zijner Verschansingen. De Mijngraaver, met de Bijl in de hand, vorderde met gewisse schreden onder een hagelbui van

schroot,

ſchroot, en trof, noch met te zeer verhaaste, noch met te langzaame ſlagen, den boom, die tot eene Beſpiedplaats diende. De Bende Artilleristen, zo beroemd door de kundigheden en de onverzaagdheid haarer Officieren, muntte niet minder uit door het beleid, den moed en de eensgezindheid haarer Soldaaten (*). Met verbaasdheid zag de Generaal WASHINGTON hier de gevolgen van. Eene juist gemikte Bomb of Kogel verwekte in hun de leevendige aandoening eens driftigen Jaagers, die een Hert of Vogel getroffen heeft. Eenen Kanonnier wierdt het been afgeſchooten, door

XI. BRIEF.

(*) De Soldaaten deezer Bende behoeven nergens in voor anderen te wijken, in dapperheid, kundigheid en gehegtheid aan hunne pligten. Nogthans zou ik durven zeggen, dat ze niet zo zeer afgemat worden door geduurige wapenoeffeningen, noch aan eene zo ſtrenge Krijgstucht onderhevig zijn. Indien men, met eenvoudiger middelen, die minder vermoeiende zijn voor de Bevelhebbers, minder hard voor de onderhoorigen, het zelfde oogmerk kan bereiken, waarom geeft men niet de voorkeuze aan dezelven?

XI. BRIEF. door een Kogel, uit een ſchietgat geſchooten. Ik deed mijn best om deezen ongelukkigen in de eerſte oogenblikken zijner ſmarte te vertroosten. Ik heb minder ſpijt, gaf hij mij tot antwoord, over het verlies van mijn been, dan om dat ik het geluk niet gehad heb van een ſchoot te doen, dien ik zo naauwkeurig gemikt had. Hij is aan deeze kwetzuure overleeden, tot aan het jongſte oogenblik zijns leevens deezen mislukten ſchoot beklaagende.

Zo lang men aan de Batterijen der tweede Parallel bezig was, maakte de vijand een onophoudelijk vuur. De arbeid, met den grootſten ijver voortgezet, ſlaagde nog niet naar den zin der belegeraars. Luidkeels riep men om den aanval van twee Redouten, van de plaats afgezonderd; zij baarden merkelijke belemmering, en konden tot een middel dienen om een gedeelte der vijandlijke werken aan een te ſchakelen. De driftige dapperheid van den Baron

DE VIOMESNIL wierdt onverduldig om alle deeze vertraagingen. Eindelijk kreeg hij, op den veertienden, last om den aanval aan de eene zijde te beginnen, hebbende onder zich den Graaf WILLEM VAN TWEEBRUGGEN, en den Ridder DE LAMETH, *Aide-Marechal-des-Logis*. De Marquis DE LA FAYETTE voerde het bevel over den aanval aan de andere zijde; de Heer DE GIMAT ſtondt onder hem: beiden wierden weggenomen met den Degen in de vuist. Graaf WILLEM wierdt doodelijk gekwetst. De Ridder DE LAMETH ontving eene doodelijke wonde aan de beide knieën. XI. BRIEF.

In den volgenden nacht overrompelden vierhonderd zo genaamde Amerikaanen eene Batterij, vernagelden zeven ſtukken geſchut, doodden 'er eenigen, namen zommigen gevangen, en kwetſten eenige anderen. Een Jongeling van vijftien jaaren, Lijfknegt van een Officier, toevallig in de nabuurſchap te ſlaapen liggende,

XI. BRIEF. ontving twaalf of veertien ſteeken met de Bajonet. Het Regiment *Soisſonnois*, niet verre van daar gelegerd, kreeg geene kennis van het gevegt, dan aan het einde van hetzelve, om dat de Kapitein-Kommandant van de Redoute verbooden hadt los te branden bij de aannadering deezer gewaande Amerikaanen. Straks vſoog het Regiment derwaarts; en indien de Luitenant-Kolonel DE SAINTONGE den aftogt niet hadde laaten ſlaan, zouden de Engelſchen ingeſlooten geweest zijn. Eenige gekwetſte vijandlijke Soldaaten wierden in onze Hospitaalen gebragt. Deeze lieden, die, een oogenblik geleeden, elkander hadden getragt te vermoorden, waren nu onder het zelfde dak vereenigd, en genooten aldaar, zonder onderſcheid, de zelfde oppasſing. Dus wierden, te midden der eislijkheden, die de menschlijkheid bedroeven, nog de doorluchtige trekken van den mensch gevonden.

Op den zestienden en zeventienden be-

XI. BRIEF.

begonnen onze Batterijen te ſpeelen. Zij verbrijzelden eenige palisſaden, en ſchooten zelf bres. Lord CORNWALLIS zich op het punt ziende om aan alle kanten verplet te worden, nam het beſluit om in den nacht na Gloucester te trekken, een post, niet zo wel te houden als York. Het ſlegt weêr belette het hem. Op den zeventienden, 's morgens ten tien uuren, zondt hij een Trompetter om eene wapenſchorzing van vierentwintig uuren te verzoeken. Men gedagt aan de *Savannah*, en men weigerde dezelve. Een ander Trompetter kwam verzoeken om te kapituleeren; men vergunde twee uuren. De wapenſchorzing wierdt vervolgens verlengd. Lord CORNWALLIS liet vraagen, hoedanig eene Kapitulatie men hem wilde toeſtaan; *die van Charlestown*, was het oordeelkundig antwoord van WASHINGTON. Door den Engelſchen eene overwinning te herinneren, deedt hij hun eene vermaaning om de Amerikaanen

 in 't

XI. BRIEF. in 't toekoomende wel te behandelen. De Burggraaf DE NOAILLES, en de Heer LAURENS (*), een Amerikaansch Officier, verrigtten het werk van Kommissarissen. Een van de eerste dingen, welke de Engelsche Afgevaardigden hun vraagden, waren de naamen onzer Ingenieurs en Artilleristen. Zij erkenden, dat niemand hen in kunde en bekwaamheden zou hebben kunnen overtreffen.

De Kapitulatie wierdt op den achttienden, op den middag, getekend. Lord CORNWALLIS en zijn Leger gaven zich krijgsgevangen.

(*) Zoon van den President van het Congres, een geruimen tijd gevangen in de Tour te Londen.

* * *

Artikelen der Kapitulatie, getroffen tusschen zyne Excellentie den Generaal WASHINGTON, *den Graaf* DE ROCHAMBEAU, *den Graaf* DE GRASSE, *aan de eene zijde; en den Hoog-Edelen Graaf* CORNWALLIS, *Luitenant-Generaal der Troepen van zijne Groot-Britannische Majesteit, Bevelhebber der Bezettinge van York in Virginie, aan de andere zijde.* XI. BRIEF.

Art. I. De Bezetting van York en Gloucester, de Officieren en de Matroozen der schepen van zijne Groot-Britannische Majesteit daar onder begreepen, als mede alle de Zeelieden, zullen zich krijgsgevangen overgeeven aan de vereenigde Krijgsmagt van Amerika en Frankrijk. De Troepen zullen gevangenen zijn van de Vereenigde Staaten, en de geheele Zeemagt zal de gevangene zijn der Scheepsmagt van zijne Allerchristlijkste Majesteit.

XI. BRIEF. II. De Artillerij, de Wapens, de Kleederen, de Krijgskas, en de openbaare Magazijnen van allerleien aart, hoe ook genaamd, zullen, zonder eenige verdonkering, ter hand gesteld worden aan de Opperhoofden der onderscheidene Departementen, die benoemd zullen worden om ze te ontvangen.

III. Heden op den middag, zullen de twee Redouten ter slinker zijde van York overgeleverd worden, de eene aan een Detachement van het Amerikaansche Leger, de andere aan een Detachement Fransche Granatiers. De Bezetting zal uittrekken tot aan eene plaats, nader te bepaalen, tegenover de posten van het Leger, met het geweer op den arm, met de Vaandels opgerold, terwijl de Tamboers eene Engelsche of Duitsche Marsch slaan. Zij zullen hunne Wapens nederleggen, en wederkeeren na hunne Legerplaats, daar zij zullen blijven, tot dat men hen zal doen vertrekken na de plaats hunner bestemminge. Twee Wer-

ken

XI. BRIEF.

ken van Gloucester zullen ten één uure opgeruimd worden aan twee Detachementen Fransche en Amerikaansche Troepen, gezonden om zich in 't bezit van dezelve te stellen. De Bezetting zal ten drie uuren in den naamiddag uittrekken. De Ruiterij zal uittrekken met den blooten Degen, en met blaazende Trompetten, en het Voetvolk zal aftrekken gelijk dat van York; zij zullen wederkeeren na hunne Legerplaatzen, tot dat zij geheel zullen ontruimd zijn.

IV. De Officiers zullen hunne Degens behouden; wijders zullen de Officiers en Soldaaten in het bezit blijven van hunne bijzondere eigendommen, hoedanig zij ook mogen weezen. Geen gedeelte van hunne pakkaadjen of papieren zal immer kunnen onderzogt of verdagt gehouden worden. De pakkaadjen en papieren der Officieren, geduurende de belegering bemagtigd, zullen insgelijks hun wederom ter hand gesteld worden. *Hier onder wordt verstaan*, *dat*

XI. BRIEF. *de eigendom der Ingezeetenen van deezen Staat, welke bevonden zal worden in de handen der Bezettinge op eene zigtbaare wijze, zal kunnen herroepen worden* (*).

V. De Soldaaten zullen blijven, 't zij in

(*) Het laatstgemelde voorftel ontmoette de meeste zwaarigheid aan de zijde der Engelfchen. De onderftelling alleen, dat zij de ingezeetenen hunne eigendommen konden ontnomen hebben, was vernederende; indien zij ten uitvoer wierdt gebragt, was zij onteerende. Deeze beweegreden, zo wel als de nieuwheid van het fchouwfpel, deedt veele duizenden Amerikaanen tot de overgaave van York zamenvloeien. Hun voornaamfte voorwerp waren de Negers. Ondertusfchen worden 'er eenige bijzonderheden verhaald, betreffende herroepene goederen: onder andere eene raakende TARLETON. Hij was op weg om bij eenen onzer Hooge Officieren het middagmaal te houden; hij was gezeeten op een zeer fchoon paerd, en wierdt verzeld van eenige Franfche Aides de-Camp. Een Amerikaan kreeg hem in 't oog, en herkende zijn paerd. Hij fpoedde zich tot hem, deedt hem ftilftaan, en noodzaakte hem, onder het toeduwen van eene menigte onaangenaame verwijtingen, af te ftijgen. Men was verpligt hem een flegt paerd te leenen, waar mede hij bij de Officiers kwam, die zich niet weinig verwonderden, om dat zij hem op zulk een mager beest zagen zitten.

in *Virginie*, *Maryland* of *Penſilvanie*, en XI. BRIEF.
zullen Regimentswijze blijven, zo veel mogelijk zijn zal. Zij zullen de zelfde ſoldij trekken, als toegeleid wordt aan Soldaaten in Amerikaanſchen dienst. Een Officier van ieder Natie, *Engelſche*, *Anspachſche* of *Hesſiſche*, en andere Officieren op hun woord van Eere, in de evenredigheid van één tegen vijftig man, zullen de vrijheid hebben om hun verblijf te hebben bij hunne Regimenten, dezelve dikmaals te bezoeken, en op te merken hoedanig zij behandeld worden. De Officieren zullen ontvangen en onder hen uitdeelen de klederen en andere noodwendigheden, en men zal hun Paspoorten geeven, wanneer om dezelve verzogt wordt. De Generaal, de burgerlijke Amptenaars en de andere Officiers, die niet in dienst zijn, gelijk in het voorgaande Artikel vermeld is, die het zullen begeeren, zullen de vrijheid hebben om op hun woord van Eere te trekken na Engeland, Nieuw-York, of

XI. BRIEF. eenige andere plaats in Amerika, tegenwoordig in het bezit der Engelsche Krijgsmagt, naar hunne verkiezing.

VI. De Graaf DE GRASSE zal hun de noodige schepen bezorgen om hen na Nieuw-York te brengen, naa verloop van tien dagen, te rekenen van de dagtekening deezes, als Parlementsgezinden, en zij zullen blijven op eene plaats, nader te bepaalen, tot dat zij zullen te scheep gaan. De Officiers van het burgerlijk Departement van het Leger en van de Zeemagt, zijn mede in dit Artikel begreepen. Aan de zulken, wien men geene schepen zal kunnen leveren, zal men Paspoorten geeven om te land te vertrekken.

VII. De Officiers zullen de vrijheid hebben om Soldaaten bij zich te houden, in de hoedanigheid van Lijfknegten, volgens gewoon gebruik in den Krijgsdienst; die geene Soldaaten zijn, worden niet als Krijgsgevangenen aangemerkt, en zullen met hunne Heeren kunnen vertrekken.

VIII. De

VIII. De Bonnetta-Sloep zal bemand en gekommandeerd worden door haaren Kapitein met zijn Scheepsvolk, en geheel gelaaten worden aan de beschikking van Lord CORNWALLIS, van het oogenblik af dat de Kapitulatie zal getekend zijn. Zij zal aan boord neemen een *Aide-de-Camp*, om de tijdingen over te brengen aan den Ridder HENDRIK CLINTON. De Soldaaten, welke hij zal geraaden vinden na Nieuw-York te zenden, zullen mogen vertrekken, zonder onderzogt te worden, zo dra zijne brieven en bevelen zullen gereed zijn. Zijne Edelheid verbindt zich van zijnen kant, dat het schip wederom zal gesteld worden onder de magt van den Graave DE GRASSE, indien het de gevaaren der Zee ontkoome; dat het geene der openbaare goederen zal invoeren, en dat men aantekening zal houden van de zulken van het Scheepsvolk of der Soldaaten, welke ontbreeken zullen, wanneer men ze zal overleveren. XI. BRIEF.

IX. De

XI. BRIEF. IX. De Kooplieden zullen hunnen eigendom behouden, en den tijd van drie maanden genieten om over denzelven te beſchikken of dien na elders te vervoeren; en zij zullen niet als Krijgsgevangenen worden aangemerkt. De Kooplieden zullen over hunne goederen kunnen beſchikken. Het Vereenigde Leger zal het regt van voorkeuze bij den inkoop hebben.

X. De inboorlingen of ingezeetenen van de onderſcheidene oorden deezes lands, tegenwoordig binnen York of Gloucester, zullen niet geſtraft worden omdat zij zich bij het Engelſche Leger gevoegd hebben.

NB. Men kan in dit Artikel bewilligen, als zijnde geheel van een burgerlijken aart.

XI. Men zal Hospitaalen bezorgen aan de zieken en gekwetſten; zij zullen van hunne eigen Chirurgijns worden opgepast, en men zal hun geneesmiddelen en mondbehoeften uit de Amerikaanſche

Hos-

Hospitaalen leveren. De Hospitaalen, welke tegenwoordig te York en Glouceſter zijn, zullen afgeſtaan worden ten dienſte van de gekwetſte of zieke Engelſchen; hun zullen Paspoorten gegeeven worden om hun leevensmiddelen van Nieuw-York te bezorgen, naar gelange het de gelegenheid zal vorderen. Men zal Hospitaalen bezorgen voor de zieken en gekwetſten der beide Bezettingen. XI. BRIEF.

XII. Men zal wagens leveren om de pakkaadjen te vervoeren der overige Officieren met de Soldaaten, en van den Wondheeler, wanneer zij op Marsch zijn zullen, om de gekwetſten op te pasſen. Het gemeen zal dit bekostigen.

XIII. De ſchepen en ſchuiten in de beide havens, nevens al hunnen voorraad, geſchut, enz. zullen, in den ſtaat, waar in zij zich bevinden, overgeleverd worden aan een Officier van de Zeemagt, welke daar toe zal benoemd worden. Vooraf zal men ontſcheepen den eigendom

XI. BRIEF. dom der burgeren, welken zij, ter hunner bijzondere gerustſtellinge, geduurende het beleg, aan boord gebragt hadden.

XIV. Men zal geen Artikel der Kapitulatie ſchenden, onder voorwendzel van ſchaêverhaalinge. Indien 'er eenige twijfelagtige uitdrukkingen voorkoomen, zullen zij volgens den gewoonen zin en betekenis der woorden verklaard worden.

Gedaan te *York*, in *Virginie*, den achttienden van Wijnmaand, 1781.

Getekend, CORNWALLIS, THOMAS, SIMON.

Op den negentienden, ten vier uuren in den agtermiddag, trokken de Engelſchen en Hesſen af, met opgerolde Vaandels en ſlaande Trommels, tusſchen het Franſche en Amerikaanſche Leger, welke aan hun hoofd hadden den Generaal WASHINGTON en den Graaf DE ROCHAMBEAU; de Bezetting van *Gloucester* trok af voorbij de Troepen van den Heere DE CHOISI. Lord CORNWAL-

XI. BRIEF.

WALLIS hieldt zich ziek, om een voorwendzel te hebben om bij dit bedrijf niet tegenwoordig te zijn; hij hadt, zegt men, zich aan wanhoop overgegeeven. In de daad, in een oogenblik verloor hij de vrugt des voorſpoeds van veele jaaren; hij zag verdwijnen de glorij van een moeilijken Veldtogt, in *Noord-Carolina* gedaan, een akelig, bijkans onbewoond Land, met oogmerk om *Virginie* te veroveren. Een Leger, waar van hij wierdt aangebeeden, beſtaande uit ongeveer zevenduizend man uitgeleezene Troepen, was genoodzaakt de wapens over te geeven aan eenen zo veragten als gehaaten vijand. Twaalfduizend Snaphaanen, meer dan tweehonderd ſtukken geschut en veele krijgsbehoeften, gingen over in handen, die dezelve tegen zijn Vaderland zouden gebruiken. Hij begreep, daarenboven, dat de Zeemagt 'er een nadeel bij leedt van vijftienhonderd Matroozen, van zestig ligte Vaartui-

XI. BRIEF. tuigen, één fchip van vierenveertig ftukken gefchut, en twee Fregatten; als mede dat de Koophandel der voortbrengzels van *Virginie* 'er bij verloor.

De beide Liniën van het Vereenigde Leger wierden meer dan eene Mijl verlengd; de *Amerikaanen* befloegen de rechter zijde. Hunne onevenredigheid van ouderdom en lichaamsgrootte, hunne ongelijke, bemorste en gefcheurde klederen, deeden de Franfchen in een voordeelig licht zich vertoonen; in weerwil van zo veele vermoeijenisfen, hadden deeze een zindelijk, krijgshaftig en moedig voorkoomen. Wij allen ftonden verbaasd over den welftand der *Engelfche* Troepen, haare menigte en zindelijkheid; wij hadden haar getal niet boven de drieduizend gefchat. CORNWALLIS hadt de Soldaaten, vóór de Kapitulatie, de Magazijnen doen open fluiten. Elk hunner was in 't nieuw gekleed; doch deeze rijkdom fcheen hen, in

XI. BRIEF.

in vergelijking van den elendigen ſtaat der *Amerikaanen*, nog dieper te vernederen. Zij durfden hunne oogen tegen hunne Overwinnaars niet opſlaan. De een naa den anderen leiden zij hunne wapens neder op eene beſtemde plaats; om hunne vernedering te verminderen, hadt men de voorzorge gebruikt om de aanſchouwers van daar te weeren. Bij hunne wederkomst hadden de *Engelſche* Officieren de beleefdheid om zelf den geringſten *Franſchen* Officier te groeten; dit deeden zij zelf niet voor de *Amerikaanen* van den hoogſten rang. Bij verſcheiden gelegenheden vertoonde zich deeze haat tusſchen de beide Natiën openlijk. De Engelſchen, die ongewapend te *York* gebleeven waren, hadden veel te lijden van de Amerikaanen, die wraak wilden neemen van de plonderingen, aan hunne wooningen gepleegd. Ik heb de huisvrouw van een Engelsch' Kolonel, met ſchreiende oogen, onze

XI. BRIEF. Officieren hooren bidden, dat zij haar eene *Fransche* wagt wilden geeven, om haar en haare kinderen te beschermen tegen de geweldenaarijen van den *Amerikaanschen* Soldaat. 's Daags naa de Kapitulatie kwamen de gevangen Officieren onze Loopgraaven bezigtigen; doch toen zij bij die der *Amerikaanen* kwamen, wierden zij door deeze van daar verdreeven. Al den tijd, dien zij te *York* bleeven, zag men hen geene de geringste gemeenschap hebben met de *Amerikaanen*, terwijl ze zeer gemeenzaam om gingen met de *Franschen*, en, bij alle gelegenheden, zich bevlijtigden om hun de blijken van hoogagtinge te betoonen (*).

Ik

(*) De openbaare Nieuwspapieren waren vol van den lof, aan de *Franschen* gegeeven, wegens de kiesche en edelmoedige behandeling, hun aangedaan. De overwonnen Engelschman heeft ten allen tijde reden gehad om voldaan te zijn over de zegepraalende Franschen. Heeft de zegepraalende Engelschman zo algemeen de dankbaarheid van den overwonnenen Franschman weeten te wekken?

Ik heb deeze ongelukkige kleine ſtad doorwanderd. Ik heb gezien haare aanzienlijkſte huizen allerwege doorſchooten, en dreigende in te ſtorten; de kostbaarſte huisgeraaden onder derzelver puinhoopen verplet, of door den ſchraapzuchtigen *Engelſchen* Soldaat verbrijzeld. Lijken van menſchen en paerden half begraaven; hier en daar verſtrooide ledemaaten beſmetteden de lucht, en vervulden de ziel met afgrijzing. Op elkander geſtapelde Boeken, in deeze puinhoopen gezaaid, gaven mij een denkbeeld van de zeden en den ſmaak der ſtadbewooners; het waren Verhandelingen over de Christlijke Godsvrugt, of over Godgeleerde geſchilſtukken; de Geſchiedenis der *Engelſche* Natie, en van haare Vastigheden; verzamelingen van Handvesten en Bills; de Werken van den vermaarden POPE; de vertaaling van de Proeven van MONTAGNE, van GIL BLAS DE SANTILANE, van de Proeve

XI. BRIEF.

 ve

XI. BRIEF. ve over de Vrouwen, door den Heer THOMAS (*).

Het ontwerp van verfterkinge, ter verdeediginge van *York* en *Gloucester*, is ten eenemaale veranderd. Men maakt de Werken minder uitgebreid; men breekt die der *Engelfchen* af, en werpt nieuwe Werken op. Het Veldgefchut is gedeeltlijk te *Williamsburg*, gedeeltlijk te *York*; het zwaar gefchut is te *West-Point*, op de Kaarten bekend bij den naam van *Delhaware*, eene plaats gelegen tusfchen de twee rivieren, welke die van *York* formeeren. Op den veertienden hebben de Troepen een begin gemaakt met de Winterkwartieren te betrekken. De Regimenten *Bourbonnois* en *Koninklijk Tweebrugge* leggen te *Williamsburg*, alwaar het Hoofdkwartier is. Het Regiment *Soisfonnois* en de Kompagnien Granatiers en Jaagers van *Sainton-*

(*) 'Er is bijkans geene plaats in Amerika, daar ik het laatstgenoemde Werk niet ontmoet heb.

EIZE

door den Heer

ersterkinge, ter
en *Gloucester*,
erd. Men maakt
itgebreid; men
en af, en werpt
Het Veldgeschut
nsburg, gedeelt-
eschut is te *West-*
end bij den naam
aats gelegen tus-
welke die van
den veertienden
n begin gemaakt
n te betrekken.
bonnois en *Ko-*
gen te *Williams-*
kwartier is. Het
en de Kompa-
gers van *Sain-*
ton-

ts in Amerika, daar ik
moet heb.

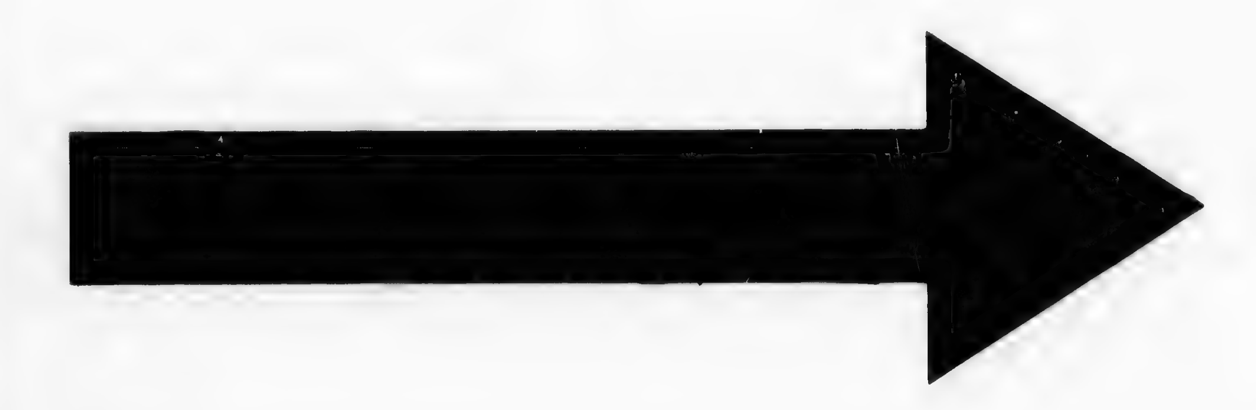
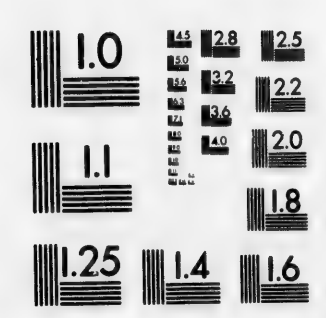
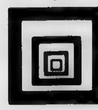

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

6"

tonge leggen te *York*; het overige gedeelte van het Regiment *Saintonge* is verspreid ten platten lande, tusschen *York* en *Hampton*. De laatstgenoemde plaats, aan de *James-Rivier* gelegen, wordt door het Legioen van LAUZUN bezet.

XI. BRIEF.

Ik ben, enz.

* *
*

TWAALFDE BRIEF.

Veldtogt van BOURGOYNE. *Vergelijking tusschen* BOURGOYNE *en* CORNWALLIS. *Misslagen des laatstgemelden.*

YORK, 14 November, 1781.

MIJN HEER!

XII. BRIEF. Deeze Oorlog, welks uitslag zo twijfelagtig zijn moest, vertoont ons twee gebeurtenissen, bijkans zonder voorbeeld van den zelfden aart: twee krijgsgevangen genomen Legers, hebbende aan hun hoofd vermaarde Veldoversten. Wie van beiden heeft getoond de meeste bekwaamheden, de meeste werkzaamheid te bezitten? Wie heeft de grootste hinderpaalen ontmoet, en de grootste misslagen begaan? Ooggetuige geweest zijnde van de verrigtingen van den eenen, omringd wordende van persoonen, die aan-

aanſchouwers geweest zijn van die des anderen, en voor mij hebbende omſtandige en getrouwe verhaalen, zal ik het waagen, eenige bedenkingen voor te draagen. XII. BRIEF.

Laaten wij vooraf met een vlugtig oog naagaan den Veldtogt van BOURGOYNE; wij zullen daar door te beter bevoegd zijn om hem met zijnen *Mede-Ongelukkige* te vergelijken.

BOURGOYNE, begaafd met een werkzaam vernuft en onderneemvollen aart, bezield van de zucht tot glorij, begunſtigd en beſchermd door het *Londenſche* Hof, hadt geen gebrek aan eenige dier middelen, die hem op een luisterrijken voorſpoed konden doen hoopen. Zijn Leger was zamengeſteld uit zevenduizendhonderddrieënzeventig man geregelde Troepen, deels *Engelſchen*, deels *Duitſchers*, het Corps Artilleristen daar niet onder begreepen, en uit nog zeven of achthonderd man, onder bevel van Kolonel SAINT-LEGER.

XII. BRIEF.

Men voegde hem Officieren toe van erkende verdienſten, en men voorzag hem van een aanzienlijken ſleep Artillerij, en van allerlei ſoort van Krijgsbehoeften. CARLETON, Gouverneur van *Canada*, wien de bezorging van dit alles was aanbevolen, verzuimde niets van 't geen kon dienen om den Veldtogt van een gelukkigen uitſlag te verzekeren. De dienſten, welke deeze Landvoogd hadt gedaan; de behoudenis van Canada, welke aan hem moest worden toegeſchreeven; de volmaakte kennis, welke hij van 't Land bezat: om alle deeze redenen, zou hij na het opperbevel hebben mogen dingen. Hij was verheven genoeg van ziel om deeze onregtvaardigheid te vergeeten. (*) Hij tradt zelf in onderhandeling

(*) Zedert is hij benoemd tot Kommandant-Generaal van *Noord-Amerika*, in de plaats van CLINTON. In alle landen der waereld zijn 'er rampen noodig, om de Kuiperij te doen zwijgen en der Verdienſte eene onpartijdige regtvaardigheid te doen wedervaaren;

ling met de woeste Natiën, (hoewel zulks tegen zijnen raad geschiedde,) en verwierf van haar eene aanzienlijke bende Troepen. De onbestendige, grillige en onhandelbaare aart deezer Volken, hunne barbaarsche en bloeddorstige zeden, hunne plonderzucht, hun gebrek aan goede trouwe in het naakoomen hunner verbintenissen: dit alles wederhieldt de *Engelschen* niet van het verlangen om hen tot deelgenooten hunner veroveringen te stellen. BOURGOYNE deedt tot hen eene welspreekende aanspraak, aan de oevers van het Meir *Champlain*, om hunnen Krijgsmoed te doen ontvlammen, en hunne barbaarsheid te beteugelen. Maar wat zal men verwagten van de welspreekendheid van menschen, die zelf de naamen van bil-

XII. BRIEF.

ren; te dikmaals neemt men daar toe de toevlugt, wanneer het geen tijd meer is om 'er voordeel mede te doen.

XII. BRIEF. billijkheid en menschlievendheid niet kennen (*)?

Al-

(*) Deeze Wilden, in verscheiden Stammen verdeeld, bezitten meer of min barbaarsche zeden. Veelen hunner neemen de Bekkeneelen der vijanden, welke zij in den Oorlog gevangen neemen, draagen derzelver hairlokken in triumf, en drinken hun bloed. Den Spanjaarden heeft men hunne wreedheden verweeten tegen de inwooners der Landen, van welke zij zich verzekerd hebben; 't schijnt dat men de *Engelsche* Volkplantingen diergelijke verwijtingen zou kunnen toevoegen. De volgende Aanspraak, door een Hoogleeraar van *Williamsburg* mij medegedeeld, waar van wij hier de Vertaaling laaten volgen, kan hier van ten bewijze dienen. Zij kan ons tevens leeren, met welk een mannelijken nadruk deeze Wilden zich weeten uit te drukken.

REDEVOERING *gedaan door den Wilde* LONAN, *in eene algemeene Vergadering; toegezonden aan den Heer Gouverneur van* Virginie, *den elfden van* Net (†) 1754.

„ LONAN zal zich nimmer verzetten tegen het „ fluiten van den Vrede met de Blanke menschen (§), „ dien men voorslaat. Gij weet dat hij nimmer wist „ wat Vreeze was, en dat hij in de Gevegten nooit „ op

(†) Waarschijnlijk betekent dit woord Maan- of Zonne-Maand.
(§) De Europeaanen.

Allergelukkigst slaagde BOURGOYNE in den aanvang zijner krijgsverrigtingen voor *Ticonderago*. Deeze plaats, in den jaare 1756, door de Franschen gebouwd, legt ten Westen, nabij de Engte, door middel van welke de wateren van het Meir *George* gemeenschap hebben met de wateren van het Meir *Champlain*, op eenen uithoek met rotzen bezaaid, aan drie kanten van water bespoeld. XII. BRIEF.

„ op de vlugt getoogen is. Niemand bemint de Blan-
„ ke menschen meer dan ik. De Oorlog, dien wij
„ tegen hen gevoerd hebben, is langduurig en aan
„ beide kanten wreed geweest. Beeken bloeds hebben
„ allerwege gestroomd, zonder dat iemand 'er eenig
„ voordeel van getrokken hebbe. Ik herhaal het,
„ laaten wij met deeze lieden den Vrede maaken; ik
„ vergeef hunne ongelijken; het belang van mijn land
„ vordert het. Ik vergeef zelf, dat onderdaags de
„ Majoor . . . . onbermhartig, in een schuitje,
„ deedt vermoorden mijne Vrouw en Kinderen, mijn
„ Vader en Moeder, en alle mijne bloedverwanten.
„ Men prikkelde mij tot wraake . . . . Ik was
„ wreed in weerwil van mij zelven . . . . . . Ik zal
„ wel vergenoegd sterven, indien mijn Vaderland in
„ vrede zij: maar, wanneer LONAN niet meer zijn
„ zal, wie zal dan over hem een traan storten?"

XII. BRIEF. ſpoeld. Het gedeelte, welk aan het Vaste Land vast is, is of met een diepen Moeras bedekt, of wordt door de oude Franſche Liniën verdeedigd. De Amerikaanen hadden 'er nieuwe Werken nevens gevoegd, met verſcheiden Verſchansſingen, bij hen onder den naam van Blokhuizen bekend. Daarenboven hadden zij verſterkt den top en den voet eens zeer hoogen bergs, aan de andere zijde tegen het Oosten gelegen; hij draagt den naam van *Berg der Onafhanklijkheid.* Wijders hadden zij, met eene verbaazende onverzaagdheid en naarſtigheid, deeze twee posten weeten zamen te voegen, door middel van een vliegende brug over de Engte, rustende op tweeëntwintig zeer zwaare paalen, ieder vijftig voeten lang, en twaalf breed, met ijzere krammen en zwaare ketens aan elkander verbonden.

Het Meir *Champlain* wierdt, aan de zijde der Brug, verdeedigd door een Staketzel, van balken gemaakt, en insgelijks

XII. BRIEF.

lijks met ketens zamen gevoegd. Door dit middel hadden zij niet flegts eene wederzijdfche gemeenfchap vastgefteld tusfchen de twee posten, maar ook aan den Noordkant allen toegang te water afgefneeden.

Hoewel *Ticonderago* zeer hoog ligge, wordt het, nogthans, door een anderen Berg, *Suiker-heuvel* (*) genaamd, beftreeken. De *Amerikaanen* hadden het in beraad geleid, of zij dien berg zouden verfterken; doch zij waren van oordeel, dat, in vergelijking van de middelen van verdeediginge, hunne Werken reeds uitgebreidheids genoeg hadden; zij hoopten dat de moeilijkheid der aannaderinge en de ongelijkheid der rotzen den vijand zouden beletten om voordeel te doen met deszelfs ligging.

Het Koninklijk Leger trok met omzigtigheid voort langs de beide oevers van

(*) Deeze heuvel wordt aldus genaamd, omdat hij in gedaante naar een Suikerbrood gelijkt.

XII. BRIEF. van het Meir, hebbende in het Middelpunt de Vloot, welke binnen het bereik van des vijands gefchut ten anker lag. Op het naderen van den rechter vleugel, verlieten de *Amerikaanen*, tot groote verwondering der Koningsgezinden, hunne werken aan de zijde van het Meir *George*, en ftaken 'er den brand in. De Generaal Majoor PHILLIPS nam bezit van den voordeeligen post van den Berg *Hope*, die, behalven dat dezelve hunne Liniën beftreek, hun de gemeenfchap met het Meir affneedt. Even weinig moeds betoonden zij in alle de posten aan deeze zijde.

Het Leger trok met den zelfden fpoed voort aan de andere zijde, en floot welhaast alle de Werken in. De voordeelen, welke de Suiker-heuvel aanboodt, deeden het befluit neemen om aldaar Redouten op te werpen. De wegen, welke men moest aanleggen op een hellend en rotsagtig vlak, verhinderden den Ma-

Majoor PHILLIPS niet om ze ſpoedig in ſtaat te ſtellen. XII. BRIEF.

Thans hielden de *Amerikaanſche* Generaals krijgsraad; en om dat de werklieden niet half voltallig waren, de Werken vermenigvuldigd wierden terwijl de handen verminderden, en de plaats binnen den tijd van vierentwintig uuren zou worden ingeſlooten, wierdt met eenpaarige ſtemmen beſlooten dezelve te ruimen; dit wierdt ſtraks ten uitvoer gebragt. Men heeft hun verweeten, „Dat „ indien hunne eigen ſterkte niet toereikende ware om de plaats te verdeedigen, waarom bragten zij hunne Troepen, hunne Artillerij en Magazijnen niet op eene verzekerde plaats, en vernielden zij hunne Verſterkingen niet, vóór de aankomst des vijands? „ Waarom wagtten zij tot dat ze ingeſlooten wierden, tot zo verre dat hunne aftogt veel nadeeliger wierdt dan eene Kapitulatie, op aanneemelijke voorwaarden, en minder nadeelig, dan

„ in

XII. BRIEF. „ in gevalle de Vestingwerken ſtormenderhand waren ingenoomen geweest?” Zij bragten hunne pakkaadje, hunne artillerij en leevensmiddelen aan boord van een ſchip, en meer dan tweehonderd Schuiten, gedekt door vijf Galeien, zetteden koers na *Skenesborough*, terwijl het Leger na den kant van *Castle-Town* trok.

Al vroeg in den volgenden morgen ontdekten de Koningsgezinden de verhaaste vlugt der *Amerikaanen*, en namen de Vestingwerken en de Brug in bezit. Dit ontzaglijk gevaarte, welk twintig maanden arbeidens hadt gekost, wierdt in minder tijds afgebroken, dan 'er noodig zou geweest zijn om het te beſchrijven. Reeds ten vijf uuren in den ogtend hadden de Fregatten *the Royal-George* en *the Inflexible* een vrijen doortogt, en BOURGOYNE zette ſtraks den vijand te water naa, terwijl de Troepen reeds in optogt waren. BOURGOYNE agterhaalde hem nabij den Waterval van *Skenes-*

nesborough; hij nam twee Galeien, de drie andere vloogen in de lucht. De *Amerikaanen*, zich thans aan hunne wanhoop overgeevende, ſtaken den brand in hunne Schuiten, in hunne Molens, in hunne Vestingwerken, en namen de vlugt in de bosſchen, van alle hulp en bijſtand verlaaten. XII. BRIEF.

De verwarring en verlegenheid heerschten insgelijks ter ſlinker zijde. De Soldaaten hoorden niet meer de ſtemme hunner Opperhoofden. De Brigadier FRAZER voegde zich bij de Agterhoede met zeer ſlegte Troepen, tastte ze aan in de verwagting van den Generaal REISDEL. In 't eerst verdeedigden zich de *Amerikaanen*; doch op de aankomst van deezen namen zij de vlugt, naa alvoorens veel volks te hebben verlooren, en onder deeze den Kolonel FRANCIS, hunnen Kommandant, een der dapperſte Officieren van hunnen Aanhang. De Generaal SAINT-CLAIR, die de Voorhoede geboodt, van deeze heillooze we-

XII. BRIEF. derſpoeden de tijding bekoomen hebbende, wierp zich in de boſchen, onzeker of hij na het bovenſte gedeelte van *Connecticut* zou trekken, of na het Fort *Edward*. De Kolonel HILL wierdt, met het negende Regiment van *Skenesborough*, na het Fort *Anna* afgevaardigd. Op zijnen weg derwaarts ontmoette hij eene Bende, zesmaalen talrijker, zegt men, dan de zijne; naa drie uuren ſtrijdens, verſloeg hij dezelve. De *Amerikaanen* ſtaken den brand in het Fort *Anna*, en vlugtten na het Fort *Edward*, aan de *Hudſon-Rivier* (*).

SAINT-CLAIR naderde het Fort *Edward*, gekommandeerd door den Generaal SCHUYLER, met het overſchot van zijn Leger, naa een optogt van zeven dagen, in den allerbeklaaglijkſten toeſtand; meer dan men zich verbeelden kan, hadt hij geleeden, door de ſlegte hoedanigheid van het water, en door gebrek

(*) Anders ook de *Noordlijke Rivier* genaamd.

brek aan klederen en leevensmiddelen. XII.
Andere vlugtelingen, even zeer door BRIEF.
vermoeijenisſen afgemat, en hunnen raad ten einde, voegden zich aldaar nevens hem.

BOURGOYNE toog op weg van *Skenesborough*, met oogmerk om zich na het Fort *Edward* te begeeven; zijn optogt was zeer moeilijk, hoewel dezelve van korten duur was. Maar het land is aldaar zo woest, zo eenzaam, zo zeer van moerasſen en beeken doorſneeden, en de vijand hadt deeze zwaarigheden, door het om verre houwen van eene menigte boomen, zodanig vermenigvuldigd en vergroot, dat men onmogelijk zich een denkbeeld kan yormen van 't geen hij hadt te lijden. Hij moest meer dan veertig bruggen en dijken aanleggen; een van dezelve, van ſtammen van boomen gemaakt, was meer dan eene [*Engelſche*] Mijl lang. Hij zou, in de daad, deeze zwaarigheden hebben kunnen vermijden, door zijnen weg over *Ticonde-*

XII. BRIEF. *rago* te neemen; maar hij was beducht dat eene beweeging agterwaarts de Amerikaanen den tijd zou geeven om van hunne verſlagenheid te bekoomen, en het ijvervuur zijner Troepen zou verdooven.

'T Verdient hier onze opmerking dat te midden van deeze wederſpoeden en algemeene ontſteltenisſe, nogthans geen gewest van *Amerika* daar door eenige genegenheid liet blijken tot de geringſte onderwerping. Het gevaar deedt zelf den moed niet zakken aan de Provinciën, die meest bloot lagen; met den grootſten ijver, zo wel als het Congres, waren zij werkzaam om den vijand te verdrijven. Men zondt ARNOLD na het Leger in het Noorden, met een ſleep van zwaar geſchut, welke hem door WASHINGTON bezorgd wierdt. Bij zijne aankomst plaatſte hij de Troepen van *Saratoga* bij *Still-water*, om aldus te beter in ſtaat te zijn tot het belemmeren van den Kolonel SAINT-LEGER,

GER, die tot aan de rivier *Mohawk* was voortgetrokken. Veel hadden zijne Troepen bij aanhoudenheid van de Wilden te lijden; zelf waren de poogingen van BOURGOYNE niet in ſtaat om hunne wreedheid te beteugelen: vrienden zo wel als vijanden waren 'er het ſlagtoffer van. De moord van Miſs CREA vervulde alle harten met afgrijzen; zij bevondt zich toenmaals in de onſchuld der jeugd en in den bloei der ſchoonheid. Haar Vader was de Koningsgezinden toegedaan, en op den eigenſten dag, op welken zij het ſlagtöffer hunner barbaarsheid wierdt, hadt zij een Engelſch' Officier tot Echtgenoot genomen.

XII. BRIEF.

Zo afgrijzelijke Tooneelen verbitterden het volk, vermeerderden hunnen haat tegen eene Regeering, bekwaam om hulpbenden aan te neemen, meer geſchikt om menſchen te verdelgen, dan te onder te brengen, welke zij onderdaanen noemde.

'T Waren niet meer de regten

van

XII. BRIEF.

van 't Vaderland, welke de Amerikaanen zich verpligt vonden te verdeedigen; het waren ook de regten der Natuure. Elk Landzaat wierdt Soldaat; en wanneer hunne geregelde Krijgsmagten vernietigd ſcheenen, verſpreidde de wanhoop andere, in grooter getal en meer geducht, in de bosſchen, op de bergen en rondom de moerasſen.

Thans begon het Leger van BOURGOYNE met zwaarigheden te worſtelen in de nabuurſchap van het Fort *Edward*; zij vermeerderden, naar gelange het verder trok. Geduurende den tijd van veertien dagen hieldt het zich onledig met het overvoeren van vaartuigen en leevensmiddelen uit het Fort *George* na de rivier *Hudſon*, zijnde een afſtand van meer dan achttien Mijlen. Deeze overmaatige arbeid kon den tijd en de kosten niet goed maaken, welke daar aan beſteed waren. Hij kon niet het derde gedeelte der paerden ontvangen, die hem uit *Canada* wierden toegezonden, ter

oor-

oorzaake van de langduurigheid van den weg, van de menigte der overtogten over het water; en hij kon met dit alles geene honderd Osſen te zamen brengen. Een aanhoudende zwaare Regen vermeerderde deeze zwaarigheden. Hij bevondt zich, derhalven, in de onmogelijkheid om Magazijnen op te richten ter voortzettinge van zijne verrigtingen. XII. BRIEF.

Hij vernam dat de Kolonel SAINT-LEGER in deezen oord was aangekoomen, en het oog hadt op het Fort *Stanwix*. Met reden was hij van oordeel dat indien hij den vereischten ſpoed maakte om in de voorbaat te zijn, het hem gelukken zou den vijand tusſchen twee vuuren te beſluiten, indien hij het durfde onderneemen om na de *Mohawk* voort te trekken, in gevalle SAINT-LEGER in zijnen aanval gelukkig ſlaagde; of anderzins zou hij den vijand noodzaaken te rug te deinzen en eene afgelegener wijkplaats op te zoeken; 't geen hem, gevolglijk, het landſchap *Mohawk* geo-

XII. BRIEF. pend, en de middelen zou aan de hand gegeeven hebben om de Vereeniging ten uitvoer te brengen.

Hoe wel overleid dit Ontwerp ook weezen mogt, hij was niet in ſtaat om het ten uitvoer te brengen, bij gebrek aan de noodige leevensmiddelen, tot het aanleggen van een zo langen keten van posten met het Fort *George*, als mede om dat de vijand eene Bende Troepen hadt bij *White-Creek*, genoegzaam in ſtaat om dien keten te breeken.

Hierom zag hij af van dit ontwerp, en wierdt vervolgens bedagt op middelen om *Benington* te verrasſen, alwaar de Amerikaanen eene groote menigte koorn en vee hadden opgeſlagen. *Benington* legt tusſchen de armen der riviere *Hooſick*, ongeveer twintig mijlen ten Oosten van *Hudſon*, eene plaats van weinig aangelegenheids, en, door haare ligging, onbekwaam om van merkelijk aanzien te worden, zonder eene ſtandsverwisſeling. Hij ſtelde het bewind deezer ondernee-

min-

XII. BRIEF.

minge in handen van BEAUM, een Duitſch' Kolonel, en gaf hem vijfhonderd man, en twee ſtukken geſchut. Om te beter in ſtaat te zijn van nut te kunnen trekken uit deeze voordeelen, ſloeg hij zich neder aan de tegenoverzijde van *Saratoga*, en leide een ſchipbrug aan, over welke hij de Voorposten deedt trekken. Geduurende deezen tijd, hadt de Bende van Kolonel BREYMAN, uit ligt voetvolk beſtaande, post gevat te *Baltenkill*, met oogmerk, indien het noodig ware, om Kolonel BEAUM te onderſteunen. Geduurende zijnen optogt viel de laatstgenoemde aan op een klein vijandlijk Convooi, welk hij opligtte. Doch gebrek aan paerden en vragtwagens maakten zijn' optogt zo moeilijk en langduurig, dat de Amerikaanen kennis kreegen van zijn voorneemen, en tijds genoeg hadden om zich tot zijne komst in gereedheid te brengen. De Kolonel, bij de aannadering der plaatze, vernomen hebbende dat zijne magt niet toereiken-

XII. BRIEF. de was om den aanval te beginnen, floeg zich neder op een voordeeligen post, en zondt een Bode aan den Generaal. Straks kreeg BREYMAN order om Kolonel BEAUM te gaan versterken. Zijn optogt was langduurig en moeilijk; hij hadt veel te lijden van het flegt water, van de kwaade wegen, door gebrek aan paerden en vragtwagens: en een zwaare Regen deedt zijnen marsch nog ongelukkiger worden.

De Generaal STARKE, die het bevel voerde over de Landmagt te *Benington*, voorkwam hunne vereeniging. Op den zestienden van Oogstmaand tastte hij Kolonel BEAUM aan. In 't eerst was deeze van meening dat hij de hulptroepen aanvoerde, welke hij verwagtte. Hij boodt een allerkloekmoedigsten tegenstand; doch zijne kleine verschansingen aan alle zijden vernield zijnde, vlugtten de *Indiaanen*, de Provinciaalen en de Engelsche Troepen in de bosschen; hij behieldt niets behalven zijne *Duitschers*, die,

e beginnen, floeg
ordeeligen post,
n den Generaal.
N order om Ko-
verfterken. Zijn
en moeilijk; hij
het flegt water,
door gebrek aan
s: en een zwaare
rsch nog ongeluk-

KE, die het bevel
gt te *Benington*,
eniging. Op den
maand tastte hij
In 't eerst was
t hij de hulptroe-
hij verwagtte. Hij
noedigften tegen-
ne verfchansfingen
zijnde, vlugtten
vinciaalen en de
e bosfchen; hij be-
ijne *Duitfchers*,
die,

die, naa hun Buskruid verfchooten te hebben, met den fabel in de vuist op den vijand indrongen, en ten langen laatfte genoodzaakt waren zich krijgsgevangen over te geeven, naa dat zij hunnen Kolonel hadden zien fneuvelen. XII. BRIEF.

BREYMAN verfcheen kort naa dit gevegt, zonder daar van narigt te hebben ontvangen. In ftede van vrienden, zag hij zich eensklaps omringd van Amerikaanfche Troepen. De vermoeidheid en magteloosheid zijner Bende wederhieldt haar niet om een kloekmoedigen tegenftand te bieden. Hij verjaagde den vijand van twee of drie hoogten. Eindelijk moest hij voor de overmagt bukken, en naa alle zijne krijgsbehoeften verfchooten te hebben, deedt hij een zeer moeilijken aftogt, met agterlaating van twee zwaare ftukken gefchut. Het verlies, in deeze beide ontmoetingen, bedroeg tusfchen de vijf en zeshonderd man. Voor de eerfte maal toonde de Fortuin een gunftig gelaat aan de Ameri-

kaa-

XII. BRIEF. kaanen, in den Oorlog in het Noorden, zints het overlijden van den Generaal MONTGOMMERY. De Land-Militie gevoelde zich in ſtaat om geregelde Krijgsmagten te kunnen overwinnen; een gevoelen van meerder aangelegenheid, dan het verlies van een gewigtigen Veldſlag bij andere gelegenheden.

In 't eerst liep het geluk SAINT-LEGER eenigzins mede in de belegering van *Stanwix*. De Generaal HARKIMER verſcheen aan het hoofd van negenhonderd man Land-Militie, om het Fort te verdeedigen. SAINT-LEGER, vreezende in zijne verſchansſingen te zullen aangetast worden, leide eenige Reguliere en Wilde Troepen in eene hinderlaage. De Landmagt, een onbegrijpelijk ſtuk, in de daad, in een land, alwaar deeze ſoort van oorlog voeren gemeen is, ſchoot blindelings derwaarts; zij verloor 'er zeer veel volks, en kon niet dan met de uiterſte moeite zich wederom zamenvoegen. De Gouverneur, van

van het gebeurde narigt gekreegen hebbende, fchoot toe om eene afwending te maaken, drong door tot in de Legerplaats, plonderde dezelve, voerde van daar zeer veele dingen, die hem ontbraken, en maakte etlijke gevangenen. De Kolonel SAINT-LEGER verzuimde niets, naa zijne overwinning, om de belegerden tot de overgaave te beweegen. De Gouverneur was doof voor zijne dreigementen, zo wel als voor zijne beloften. De *Indiaanen* hadden in het jongfte gevegt niet den buit bemagtigd, waar mede men hen gevleid hadt; zij hadden verfcheiden hunner Opperhoofden, om hunne onverzaagdheid beroemd, verlooren. Zij verftonden dat ARNOLD, met duizend man, tot ontzet der plaatze, in aantogt was, en dat BOURGOYNE fchaakmat gezet was. Toen fteeg hunne misnoegdheid en woede ten hoogften toppunte. In weerwil van alles, 't geen men ondernam om hen tot bedaaren te brengen en tot blijven te beweegen, verlieten zij

XII. BRIEF.

de

XII. BRIEF. de Legerplaats, naa dat zij de Officieren bestoolen, de Magazijnen geplunderd, en de Soldaaten vermoord en van hunne wapens beroofd hadden; en noodzaakten alzo den Kolonel SAINT-LEGER om in allerijl het beleg op te breeken, met agterlaating van een gedeelte zijner pakkaadje. Deeze laatste tijding deedt de blijdschap en het vertrouwen der Amerikaanen ten hoogsten toppunt stijgen. GANSEVORT en WELLET, die de plaats verdeedigd hadden, wierden, nevens den Generaal STARKE en den Kolonel WARREN, op de lijst gesteld van de Verlossers des Vaderlands.

BOURGOYNE, bij aanhoudendheid niet dan met groote moeite leevensmiddelen uit het Fort *George* haalende, trok over de rivier *Hudson*, omtrent het midden van Herfstmaand; de vijand bevondt zich toenmaals in de nabuurschap van *Still-water*. Het Ministerie en het Parlement hebben zedert onderzogt, of deeze stap noodzaaklijk en op den rechten

tijd

tijd gedaan ware. 't Blijkt niet dat men 'er eenige voldoende redekaveling tegen heeft aangevoerd. 't Blijkt, in tegendeel, dat BOURGOYNE daar toe was overgegaan, niet alleen in gevolge der toenmalige omſtandigheden, maar ook in gevolge der Inſtruktien van het Hof. Vervolgens trok hij voort, langs bedekte en niet zeer gebruiklijke wegen, langs de rivier, aan de zijde des vijands, zijnde van denzelven alleen door een niet zeer dicht bosch afgeſcheiden. Hij ſtelde zich aan het hoofd der *Engelſche* Linie, welke den rechter Vleugel uitmaakte. Deeze Vleugel wierdt gedekt door den Generaal FRASER en den Kolonel BREYMAN, met de Granatiers en de ligte Infanterij, gedekt door de *Indiaanen*, de Provinciaalen en de *Canadiaanen*. De ſlinker Vleugel en de Artillerij, onder bevel van de Majoors PHILLIPS en REIDSEL, volgden langs den kant der Riviere.

De Amerikaanen toonden zich gemoedigd,

XII. BRIEF. digd, om de Linie der *Engelſchen* in de zijde aan te tasten. Niet weinig ſtonden deeze verwonderd over de onverzaagdheid, met welke de vijanden den aanval begonnen, over de kloekmoedigheid en hardnekkigheid, met welke zij dien voortzetteden, van drie uuren in den agtermiddag tot aan Zonnenondergang. De Generaal ARNOLD voerde zijne Troepen aan, en zogt het gevaar op met eene drift en onverſchrokkenheid, die, hoewel aan zijn karakter eigen, zich nimmer in voordeeliger licht vertoond hadden. Onophoudelijk wierden de Amerikaanen verſterkt door verſche Troepen, terwijl, aan de zijde der *Engelſchen*, het gewigt van den veldſlag bijkans geſtadig op de zelfde manſchap rustte.

De Generaal Majoor PHILLIPS, op het gezigt van het eerſte vuur, nam, met een gedeelte der Artillerij, zijnen weg midden door een boomrijken oord, die zeer bezwaarlijk te genaaken was.

Zij-

XII. BRIEF.

Zijne aankomst, in het hachelijkste oogenblik, was de behoudenis van het Leger; het bleef meester van het slagveld. Deeze overwinning bragt niets meer dan eere aan. De *Engelschen* leerden 'er uit, dat de Amerikaanen bekwaam wierden, niet alleen om zich te verdeedigen in de verschansingen en binnen de muuren, maar ook in het open veld, ongedekt, en geduurende een aanmerkelijk tijdverloop. De *Engelschen* bleeven den geheelen nacht onder de wapens. Met het aanbreeken van den dag, naderden zij den vijand tot op den afstand van een kanonschoot; zij versterkten hunne Vleugels en breidden hunnen slinker Vleugel uit na den Rivierkant. Zij vonden den vijand te wel versterkt om op hem eenen kans te durven waagen.

De zwaarigheden, welke het Leger hadt doorgestaan, en het akelig verschiet, welk het voor zich hadt, deeden de *Indiaanen* de hoop verlooren geeven, waar

 me-

XII. BRIEF. mede men hen geſtreeld hadt. 't Was niet meer mogelijk van hun eenigen bijſtand te ontvangen. Zij wierden onhandelbaar, en bij gelegenheid van eenige klagten van den Generaal, verlieten zij het Leger in het dringendſte oogenblik. Dit verloopen wierdt gevolgd van anderen in de *Canadaanſche*, *Provinciaale* en *Engelſche* Troepen.

BOURGOYNE voedde zich nog met de hoop, door het Leger van *Nieuw-York* te zullen gered worden. Met zeer veele moeite ontving hij eenen Brief in Cijfer van CLINTON, hem berigtende dat hij zich gereed maakte tot het doen eener afwendinge aan de Noordlijke Rivier, door het aantasten van het Fort *Montgommery* en eenige andere nabuurige Sterkten. Om hem te ſterker te dringen, zondt hij hem een verſlag van zijnen toeſtand; hem tevens berigtende dat zijne leevensmiddelen niet verder konden ſtrekken dan tot aan den twaalfden der eerstvolgende maand.

De-

Dewijl het Leger van GATES dag aan dag talrijker wierdt, bevondt hij zich in de noodzaaklijkheid om zich zorgvuldiger te verſchansſen en zijne wagten te vermenigvuldigen; dit vergrootte zijne vermoeijenisſen en verzwakte zijne Troepen. Het goed geluk der Land-Militie maakte dezelve ſtoutmoediger. Die van *Nieuw-Hampſhire* en van *Opper-Connecticut*, gekommandeerd door den Generaal LINCOLN, herwonnen *Ticonderago* en den Berg der Onafhanklijkheid, maakten zich meester van het Meir *George*, en ſneeden alzo BOURGOYNE alle gemeenſchap met *Canada* af. XII. BRIEF.

BOURGOYNE, in het begin van Wijnmaand, in de noodzaaklijkheid gebragt om de toedeelingen van den lijftogt te verminderen, wilde, het koste wat het mogt, zich een doortogt openen. Ten dien einde koos hij de bloem zijner Troepen, en de dapperſten en meest geoefenden zijner Officieren. De Amerikaanen, van dit voorneemen de lucht ge-

XII. kreegen hebbende, waren in de voor-
BRIEF. baat en tastten hem eerst aan. De *Engelschen* bezweeken onder de overmagt; zij waren genoodzaakt in hunne Liniën te rug te wijken. ARNOLD vervolgde hen derwaarts, met zijne gewoone doldriftigheid, en zou hen gewisselijk overweldigd hebben, indien hij geene wonde hadt ontvangen.

Nog ongelukkiger was Kolonel BREYMAN, die eene Bende *Duitschers* kommandeerde; hij wierdt in zijne Legerplaats overweldigd, zijne pakkaadje geplunderd, zijn geschut bemagtigd, en hij zelve sneuvelde in het gevegt. De *Engelschen* verlooren op deezen dag een gedeelte hunner dapperste lieden. Niets kon hunnen rampspoed en ongeluk evenaaren. Zij besteedden den geheelen nacht om van ligginge te veranderen, met oogmerk om den vijand te noodzaaken om insgelijks de zijne te veranderen. Dit werk geschiedde met eene ongelooflijke stilte en voortvaarendheid.

Met

Met het aanbreeken van den dag boodt het Leger den Amerikaanen den ſtrijd aan; doch deeze vermijdden dien, met reden van begrip zijnde, dat het beter ware, eenen moedigen en wanhoopigen vijand te vermoeien en af te matten, dan zich aan een beſlisſend gevegt bloot te geeven. De *Engelſche* Generaal verſtondt dat de vijand eene aanzienlijke Bende hadt voor uit gezonden, met oogmerk om hem geheel in te ſluiten. Om dit te voorkoomen, beraamde hij alle mogelijke maatregels. Hij ging op marsch, in den nacht van den negenden van Wijnmaand, met agterlaating van zijne zieken en gekwetſten. De tedere zorge, door den Generaal GATES voor hun gedraagen, is zedert hoog geroemd, zelf van de *Engelſchen*. Een ſterke regen, die den geheelen nacht duurde, maakte zijnen optogt zeer langzaam. Met het aanbreeken van den dag vondt hij de Amerikaanen op de hoogte geposteerd en verſchanst. Eindelijk wierdt hij te raa-

XII. BRIEF. raade om na het Fort *Edward* te trekken; doch alzo de aanleggers der wegen verſtrooid waren, en de tegenoverzijde der Riviere met Amerikaanen was bezet, beleidde men Krijgsraad. Men vondt geen ander middel om dit Fort te bereiken, dan een optogt bij nacht, en dat de Troepen haare leevensmiddelen op den rug moesten draagen. Terwijl men de toebereidzels maakte tot het volvoeren van zulk een wanhoopig beſluit, verſtondt men dat de vijand reeds door alle mogelijke middelen tegen eene vlugt gezorgd hadt.

Beſchreienswaardiger toeſtand kan 'er niet bedagt worden, dan die, in welken het Leger zich bevondt. Door eene lange reeks van vermoeijenisſen, optogten en gevegten afgemat; verlaaten van de *Indiaanen* in het dringendst oogenblik; verzwakt door het verloopen; mismoedig en neerſlagtig gemaakt door de bloohartigheid der *Canadiaanen* en der Provinciaale Troepen; de Reguliere Troepen,

XII. BRIEF.

pen, door herhaalde nadeelen, verminderd tot op een getal van drieduizendvijfhonderd man; de dapperſte Officieren geſneuveld; genoodzaakt om geſtadig onder de wapens te zijn; dag en nacht afgemat door eenen vijand, die van alle kanten wierdt verſterkt en aangevuld; alle hoop van onderſteuninge verlooren, en niet meerder leevensmiddelen hebbende dan ſlegts voor drie dagen: hadt het Leger geene andere redmiddelen, dan met den vijand in onderhandeling te treeden. De Generaal, willende, in een zaak, die alle leden van het Leger aanging, zo veel mogelijk was, hun gevoelen weeten, beleidde krijgsraad, en riep in denzelven niet alleen de Generaals en andere Staf-Officieren, maar ook alle de Kapiteins - Kommandanten. Eenpaarig ſtemden zij om met den Generaal GATES in onderhandeling te treeden. De *Engelſchen* doen deezen het regt, dat hij, in eene voor hem zo gelukkige omſtandigheid, geene de minſte blijken

XII. BRIEF.

van verwaandheid heeft getoond.

De voornaamste Artikelen der Overgaave behelsden, dat het Leger het veld zou verlaaten met de gewoone Krijgseere en met het zwaar geschut, en van daar optrekken na eene bepaalde plaats, alwaar het zijne wapens zou nederleggen; dat men hetzelve over *Boston* na Europa zou laaten trekken, onder voorwaarde van, geduurende den tegenwoordigen Oorlog, in *Amerika* niet wederom te zullen dienen.

Men heeft dit verlies, zints den zesden van Hooimaand tot op de Kapitulatie, geschat op ongeveer tienduizend man.

De groote misslag van BOURGOYNE, die den weg baánde tot alle zijne ongelukken, was, zijne marsch over het Fort *Edward*. Indien hij zijnen weg over *Ticonderago* hadt genomen, zou hij zijne nederlaage ontweeken hebben. Maar, gelijk wij reeds hebben aangemerkt, hij vreesde dat deeze beweeging agterwaarts den ijver zijner Troepen zou ver-

XII. BRIEF.

verkoelen, en den Amerikaanen den tijd geeven om van hunne neerſlagtigheid te bekoomen. Een Veldheer is altoos te berispen, wanneer hij zich te diep in onbekende landen begeeft. Maar BOURGOYNE, die de Amerikaanen overal op zijne aannadering de vlugt hadt zien neemen, in weerwil van de overmagt van het getal, in weerwil van de Verſchansſingen, welke Natuur en Kunst onwinbaar ſcheenen gemaakt te hebben: hadt hij reden om te gelooven dat deeze zelfde lieden zich vervolgens zouden durven vertoonen, hem insluiten en in 't open veld ſlag leveren?

In de Amerikaanen wierden vereischt de ſchande hunner nederlaagen, groote nadeelen, de vreeze voor nog grooter onheilen, en het afgrijzen van de wreedheden der *Indiaanen*, om in hun deeze onverwagte verandering te wege te brengen. Tegen BOURGOYNE was het, daarenboven, noodig, dat de aanhoudende regens hem onophoudelijk nieuwe hin-

XII. BRIEF. hinderpaalen in den weg ftelden; dat zij, inzonderheid in de zaak van *Benington*, den optogt van den Kolonel BREYMAN vertraagden, en aan den Generaal STARKE den tijd gaven om vóór zijne aankomst den Kolonel BEAUM aan te tasten en te verflaan; dat de *Indiaanen* hem verlieten, in het eenig oogenblik waar in zij hem van dienst konden weezen; dat de verwagte hulptroepen niet opdaagden; dat CLINTON, die in de gelegenheid was om de Rivier *Hudfon* te kunnen opzeilen, te lang draalde met het doen van deeze afwendinge. Al wat het vernuft, de wakkerheid en de dapperheid kunnen aan de hand geeven, wierdt door BOURGOYNE in 't werk gefteld: wel beredeneerde optogten, voordeelige posten, hardnekkige gevegten. Maar de Amerikaanen, door de hoop wakker geworden, waren, dag aan dag, talrijker en kloekmoediger geworden.

Lord CORNWALLIS hadt te doen met krijgskundiger en beter onderleide vijan-

vijanden; maar hij bezat boven BOURGOYNE het voordeel ener langduurige ervarenisſe in deezen Oorlog, van eene grondiger kennisſe van het Land; als mede, dat hij overvloedig voorzien was van leevensmiddelen en krijgsbehoeſten; dat hij niet hadt te worſtelen met de ongemaatigdheid van wind en weder en met ontoeganklijke ſtreeken; dat hij het uitgebreidſte vertrouwen der Troepen bezat; dat hij bij de vijanden zich dermaate hadt geducht gemaakt, dat WASHINGTON de eenige man ſcheen te weezen, dien zij tegen hem konden ſtellen. BOURGOYNE hadt beſtendig te doen of met zeer ſterk verſchanste, of met veel talrijker tegenſtreevers. CORNWALLIS, in tegendeel, aan het hoofd van een Leger van ten minſte achtduizend man uitgeleezene Troepen, verheven in 't eerst boven hier en daar verſpreide vijanden, was niet in ſtaat om den Marquis DE LA FAYETTE, die geen tweeduizend man hadt, aan te tasten, de

XII. BRIEF.

XII. BRIEF. de landing van drieduizend man te beletten onder bevel van den Heere DE SAINT-SIMON, en hunne vereeniging met den Marquis DE LA FAYETTE te voorkoomen. Tegen hen optrekkende, in het oogenblik hunner landinge, ontmoette hij hen, zonder dat zij nog iemand bij zich hadden, die hen aangaande de gefteldheid des Lands kon onderrichten, zonder dat zij hunne Krijgsbehoeften en Wapenen ontfcheept hadden, zonder dat zij nog verfchanst waren. Moest CORNWALLIS, fterker in getal, zelf naa hunne vereeniging, en gedreigd door de wapenen van WASHINGTON en den Graave DE ROCHAMBEAU, niet allen mogelijken fpoed gemaakt hebben, om door verhaaste optogten, de eerften aan te tasten en te verftrooien, om vervolgens de anderen het hoofd te kunnen bieden (*)? Maar

(*) Wij gelooven niet dat het Leger van CORNWALLIS meer dan vier of vijfduizend man fterk was. Zon-

Maar indien hij, in gevolge der narigten van CLINTON ontvangen, en deszelfs beloften van eene fpoedige hulpe, zich verpligt vondt om geenen aanval te moeten waagen, hoe voordeelig hem dezelve ook mogt toefchijnen, hij moest althans zijne uiterfte poogingen hebben aangewend om het beleg te vertraagen en te rekken. Want, hoedanig ook de hulp zijn mogt, door CLINTON beloofd, dezelve kon, door tegenwinden, opgehouden worden; en het uitwinnen van eenige dagen wierdt voor hem eene zaak van de uiterfte aangelegenheid. Hij wist daarenboven dat de Heer DE GRASSE van zich hadt laaten gaan, niet lang te kunnen blijven. Door hem op te houden, zou hij zijne ontwerpen in verwarring gebragt, en, gevolglijk, in allen

XII. BRIEF.

Zonder dit vermoeden, zou het zeer onvoorzigtig geweest zijn, de Troepen van den Heere DE SAINT-SIMON te ontfcheepen, vóór de aankomst van WASHINGTON en den Graave DE ROCHAMBEAU. Indien, in weerwil hier van, deeze ontfcheeping ongelukkig ware uitgevallen, zou men niet in gebreke zijn gebleeven om dezelve te berispen.

XII. BRIEF. len gevalle, zijn Vaderland dienst gedaan hebben. Daarenboven, door het verloopen van het Jaargetij, zouden de Regens het beleg voor onze Troepen afmattender gemaakt, en, misschien, onder dezelve ziekten veroorzaakt hebben, in een Land, alwaar het water en de lucht in het Noordelijk gedeelte niet zeer gezond zijn (*).

York legt van *Williamsburg* twaalf Mijlen; deeze tusschenruimte is met zeer digte bosschen bedekt. Gemaklijk viel het voor CORNWALLIS, boomen om verre te hakken, en van afstand tot afstand de wegen te belemmeren. Driedulzend Slaaven, ten minste, welke hij van de plantaadjen hadt weggevoerd,

(*) Dit is te waarschijnlijker, omdat de Liniën, zeer uitgebreid zijnde, in vergelijking van het getal der Troepen, de Krijgsdienst te zwaarder was. Veele Soldaaten hebben in geene elf nachten onder hunne Tenten geslaapen; veel grooter getal in geene acht of zeven, en de overigen in geene vier of vijf nachten.

voerd, zouden dit ontwerp van verdediginge nog gelukkiger hebben doen slaagen. Alle onze kundige krijgslieden erkennen eenpaarig, dat eenige afgevaardigde Benden en etlijke Veldstukken althans de aannadering van het Leger tot de Buitenwerken van *York* zouden hebben kunnen vertraagen, en 'er daarenboven veel volks zouden hebben doen sneuvelen. De omliggende streeken deezer stad waren met Maïs bedekt; door ze weg te neemen of te verbranden, noodzaakten zij de Belegeraars om op een verren afstand voor de Paerden voeder te gaan zoeken, en vertraagden daar door de vervoeringe der Artillerij, welke men, verscheiden Mijlen van de Legerplaatze, ontscheepte.

XII. BRIEF.

CORNWALLIS, eenmaal binnen *York* opgeslooten zijnde, aldaar eene zeer slegt voorziene Artillerij hebbende, en niet zeer voordeelig aangeleide Buitenwerken, kon aldaar geene uitvallen doen, als

XII. BRIEF. als te zeer open liggende. De Belegeraars zouden den tijd gehad hebben tot het maaken der noodige toebereidzelen om hem te ontvangen, en hem zelf den weg hebben kunnen affnijden. Geene hoop, derhalven, hebbende om aanvallenderwijze te kunnen werken, moest hij niet, dan in gevalle van den dringendften nood, derwaarts wijken.

Indien hij uit de tegenwoordige omftandigheden zich op deeze wijze hadt weeten te redden, zou de onderftand, door CLINTON toegezegd, hem hebben kunnen behouden, of ten minfte eene groote afwending maaken. Het *Engelfche* Eskader, beftaande uit zeven- of achtentwintig fchepen van Linie, met vierduizend man Landtroepen, vertoonde zich in het gezigt van de Kaapen, op den zesentwintigften van Wijnmaand; dat wil zeggen, zeven dagen naa de Kapitulatie. Het Eskader van den Graave

DE

XII. BRIEF.

DE GRASSE, beſtaande uit zesendertig ſchepen van Linie, lag toenmaals ten anker binnen de *Horſe-Shoe* (Paerdijzer) een Zandbank, op welken de Oorlogſchepen ſlegts een eng kanaal moeten pasſeeren aan den Oostkant. Wanneer de Winden alsdan uit deezen hoek waaiden, zou het Eskader zich ingeſlooten bevonden hebben, en gevolglijk niet in ſtaat geweest zijn, CLINTON te beletten om de ontſcheeping zijner Troepen te volvoeren. Ik weet niet of de vreeze voor ſtorm deeze Ankerplaats hadt doen verkiezen; doch deeze verregaande omzigtigheid belette het naazetten der Engelſchen, hoewel de wind daar toe gunſtig was.

Kan men, naa dit alles, in twijfel trekken, wie der beide Engelſche Generaals zich best gekweeten hebbe? Zou BOURGOYNE minder gedaan hebben te *York*, en zou CORNWALLIS meer gedaan hebben in de

XII. BRIEF. Moerasfen, aan het Fort *Edward* grenzende (*)?

Ik ben, enz.

(*) Ondertusfchen heeft CORNWALLIS niets dan toejuichingen ontvangen in zijn Vaderland, terwijl BOURGOYNE openlijk en in blaauwboekjes aldaar is doorgehaald. Het gaat met de vermaardheid der menfchen als met hunne bezittingen; zij is niet altijd de vrugt van eerlijkheid en verdienfte.

* *
*

DER-

DERTIENDE BRIEF.

Voordeelen van den grond en der Burgerlijke Wetgeevinge der nieuwe Staaten van Amerika. Aanmerkingen over de Tweegevegten. Natuurlijke en Zedelijke oorzaaken van het tegenwoordig karakter der Amerikaanen. Voortgang van nutte Kunſten en Weetenſchappen onder hen. Kort berigt wegens hun verſtandig en wel beredeneerd gedrag ten tijde der Onlusten. Opening van het Algemeen Congres. Uittrekzel van het Smeekſchrift aan den Koning van Groot-Britannie, van de Memorie aan het Volk, van het Adres aan de Volkplantingen, en van een ander aan Canada. Redenen, die hen als niet zeer geducht voor Engeland moesten doen voorkoomen. Zamenloopende beweegredenen, welke de

 Om-

Omwenteling gewrogt hebben. Hulpmiddelen, welke zij ons (de Franſchen) zal verſchaffen. Beweegredenen, die hunne Verbintenisſen met het Moederland langen tijd zullen tegen houden. Onderſcheid tusſchen den Staatkundigen toeſtand van Amerika en dien van Europa. Aanmerkingen over de Verdraagzaamheid.

YORKTOWN, 15 November, 1781.

MIJN HEER!

XIII. BRIEF. De gelukkige gebeurtenis, aan welke de Franſchen zo veel deels gehad hebben, zal wel haast het gelaat der dingen doen veranderen. De Zuidlijke Provinciën, afgemat en ter neer geſlagen, zullen nieuwen moed krijgen. De Magt van het Congres, verzwakt en wankelende, zal bevestigd worden, en de vooroordeelen, raakende onze Natie, zullen verdwijnen. Tot welk een trap van grootheid moeten niet, binnen korten tijd,

XIII. BRIEF.

tijd, deeeze Staaten opklimmen, meer dan zeshonderd Mijlen van het Noorden na het Zuiden beslaande, en nog veel grooter uitgestrektheid van het Oost na het West kunnende beslaan, onder een zuiveren hemel, alwaar de verscheidenheid van klimaaten en de vrugtbaarheid van den grond, ten eenigen tijde, zullen kunnen verzamelen alle de voortbrengzels, welke de andere Volken niet magtig worden dan door middel van verre togten over zee; allerwege doorsneeden en besproeid van Meiren, Stroomen, Rivieren, die, tot in de afgelegenste gewesten, onderlinge gemeenschap vaststellen, terwijl dezelve, in de andere Waerelddeelen, de laatkoomende vrugt zijn van kunsten en van zwaaren arbeid; in hunnen schoot besluitende rijke Mijnen, en voornaamlijk die van het nuttigste van alle Metaalen, het IJzer? Kusten, na welke zo veele Rivieren met een langzaamen tred haare golfjes doen voortrollen, zijn 'er afgebroken door

XIII. BRIEF. Baaien, Reeën en Havens. Vischrijke waters, en de nabijheid van den Bank *Terra-Nova* [*Newfoundland*], zullen Zeelieden vormen. De bosſchaadjen, de velden zullen 'er Hout, Teer en Hennip tot den Scheepsbouw leveren.

Terwijl de meeste onzer ſteden, in haare ſombere en ongezonde liggingen, binnen den omtrek van haare gekanteelde muuren, van haare geduchte Torens, in haare op een gepakte en bedompte huizen, en in haare bogtige en morsſige ſtraaten, ons nog heden ten dage voor oogen ſtellen het beeld van de rampſpoeden, de onkunde en de barbaarschheid onzer Vaderen; heffen alle de Amerikaanſche ſteden reeds haar hoofd ſtatelijk om hoog, in bekoorlijke en gezonde landsdouwen, van zuivere wateren beſproeid, van vrugtbaare velden en akkers omringd, van breede en rechte ſtraaten doorſneeden, met zindelijke, geriefſlijke en regelmaatige gebouwen verſierd.

In-

Indien *Amerika*, ten aanzien van zijnen grond, zo veele voordeelen boven Europa bezitte, wat moet men dan besluiten ten aanzien van deszelfs Wetgeevinge en Zeden? Die Mengelmoezen van redenlooze, onregtvaardige, tegenstrijdige gewoonten, van leenroerige, barbaarsche, ingewikkelde Wetten, van eene ouderwetsche wetgeevinge, met hedendaagsche gebruiklijkheden, zullen niet onder eene zelfde Regeeringsform vereenigd gevonden worden; zullen niet, om dezelve te ontwikkelen, de schranderheid der meest verlichte mannen onledig houden; zullen geene ontelbaare Regtbanken vorderen om ze te beoordeelen; zullen aldaar geen gevaarlijk Doolhof zijn, alwaar de looze Pleiter zijnen Tegenpartij zal ontduiken of verrassen; alwaar de schraapzuchtige Praktizijn de Weduwe en de Wees zal uitzuigen (*). De beschuldigde zal uit de

XIII. BRIEF.

(*) Ik beweer niet dat de Burgerlijke Wetgeeving der

XIII. BRIEF. de boeijens zijne ſtem durven verheffen, een verdeediger zijner zaake tot zich roepen; en de Wet, traag in haare bevelen om bloed te plengen, zal, eer zij het vonnis velle, den tijd verbeiden tot dat de misdaadige alles gezegd hebbe.

Een barbaarsch vooroordeel zal den burger tegen den burger de wapens niet doen opvatten, den vriend tegen den vriend; zal den onderdrukten niet in 't gevaar ſtellen om het ſlagtoffer te worden van den onderdrukker; zal het Vaderland niet berooven van nuttige Verdeedigers, noch de familiën van Vaders, Echtgenooten of Zoonen; zal aldaar niet veroor-

der Vereenigde Staaten van *Amerika* tegenwoordig van alle deeze ongelegenheden bevrijd is: gevormd naar die van *Engeland*, zo gebrekkig ten minſte als de onze, en te midden van de onlusten der Omwentelinge, heeft zij alleen kunnen verhelpen, verbeteren, en niet tot volkomenheid brengen. 't Is in de kalmte van den Vrede, dat het deeze diepdenkende en door de ervarenis onderweezene lieden zal gelukken haar te ontheffen van alles wat in dezelve verward, en onbeſtaanbaar is met hunne zeden en klimaaten.

XIII. BRIEF.

oorzaaken die gedrogtlijke tegenſtrijdigheden, die den Krijgsman in den verſchriklijken tweeſtrijd brengen om of de wetten der Menschlijkheid, van zijnen Godsdienst en van zijn Vaderland te ſchenden, of de vrugten zijner gedaane dienſten en doorworſtelde gevaaren te verliezen; zich aan zijne Landgenooten niet meer te vertoonen dan met ſchande en eerloosheid bezoedeld (*).

Le-

(*) In eenen twist, tusſchen een *Franſch'* en *Amerikaanſch'* Officier, de eenige, die 'er gereezen is, trok de eerstgenoemde zijn Degen. De Amerikaan weigerde het zelfde te doen en oordeelde het veiliger, zich met zijnen langen Hellebaart te verdeedigen; hij kwetſte zijn Partij. In *Frankryk* zou men hem weggejaagd en voor eerloos verklaard hebben. WASHINGTON vergenoegde zich met hem te ſtraffen, niet om dat hij met ongelijke wapens gevogten, maar om dat hij gekrakeeld hadt.

Het Tweegevegt ontneemt ons jaarlijks veele duizenden menſchen: een verlies van te grooter aangelegenheid, om dat geoeffende Krijgslieden, die aan de krijgstucht gewoon en bekwaam zijn om vermoeijenisſen te verdraagen, vervangen worden door jonge lieden, onbedreeven en door losbandigheden gekrakt, van welken de meesten onder den last van den krijgsdienst bezwijken. Is 'er dan geene mogelijkheid tot het doen

op-

XIII. BRIEF. Legioenen van vogelen en viervoetige dieren zullen aldaar niet ſtraffeloos de ak-

ophouden van deezen verſchriklijken geesſel, die ſteeds aanhoudt met woeden, in weerwil der poogingen, onder zo veele Regeeringen aangewend? Dat men een begin maake met het afſchaffen van Schermſchoolen. De ledigloopende en niets om handen hebbende Jeugd wordt in dezelve bedorven; zij leert aldaar dien twistzoekenden geest, die zarrende houding, welke haar tot den geesſel der zamenleevinge maakt, en voor haar zelve meestal doodlijk afloopt. De aloude Ridders, welke wij voor Barbaaren en Botmuilen verſlijten, waren het, in dit opzigt, minder dan wij. Zij oeffenden zich in eene kunst, en maakten dezelve ſmaaklijk voor anderen, die hunne lichaamen ſterker en vlugger, en hen meer geducht in de Veldſlagen maakte. Maar, wat nut of voordeel hebben wij van' dezelve? wat dienst zouden wij hebben van een Leger van Schermmeesters? Indien deeze kunst nutteloos zij ter verdeediginge van het Vaderland, en gevaarlijk voor de Burgers, waarom ſchaft men dezelve niet af, waarom verbiedt men die niet? De Sabel is het eenige geweer van deeze ſoort, van welke de Troepen zomwijlen gebruik maaken. Laaten 'er Schoolen worden opgericht om haar in de behandeling van dit geweer alleen te onderwijzen. Laat het draagen daar van verbooden worden aan alle de overige Burgers, zelf, naar 't voorbeeld van zommige Natiën, aan den Krijgsman, wanneer hij niet werkelijk in dienst is. Laat geen Officier kunnen worden afgedankt, omdat hij geweigerd heeft te veggen; laat het hem zelf als een middel ter bevorderinge ver-

akkers des Landmans verwoesten; en, zo wel als de Grooten, zal hij netten kunnen

verstrekken, wanneer, van elders, zijn goed gedrag en dapperheid reeds bekend zijn. Is hij, die bekwaam is om het vooroordeel aan het welzijn van het Vaderland op te offeren, niet een man van verdienste? Laat een ieder, die hem zijne weigering durft verwijten, worden weggejaagd; of laat hij gestraft worden, indien hij geen Krijgsman zij. Laat een iegelijk, die eenen anderen tot een Tweegevegt heeft uitgedaagd, voor eerloos verklaard worden. Laaten de Krijgsoversten onder de verpligting geleid worden, onder bedreiging van zeer zwaare straffen, om even weinig Tweevegters te dulden, als zij heden ten dage de zulken weigeren in dienst te houden, die geweigerd hebben in een Tweegevegt den Degen te trekken. Wanneer de Officiers krakeel zoeken, laaten zij dan, onder hun eigen Lichaam, door huns gelijken gevonnisd worden; dit laatste hulpmiddel zal meerder invloeds hebben op een jongen Losbol, dan een gevegt, waar in hij zich vleit dat zijne vlugheid en bedreevenheid hem voordeel zullen geeven. De Franschen, hoewel zij niet met elkander vegten, zullen daarom niet te minder dapper zijn. De *Gallen*, de *Grieken* en de *Romeinen* stootten elkander den dolk niet door het hart om eene zo genaamde beleedigende uitdrukking; en, nogthans, konden zij ons in krijgsmoed en dapperheid rijklijk opweegen.

Deeze eenvoudige en niet zeer gewelddaadige middelen zouden onfeilbaar in onze Zeden te wege brengen eene omkeering, die meer eere zou doen aan onze Eeuw, dan alle mogelijke ontdekkingen.

XIII. BRIEF. nen fpannen voor de Visfchen in de rivieren, die door zijne weiden kronkelen.

Het weinig gevoelig en lijdelijk karakter deezer Volken, zou, in de daad, kunnen fchijnen grond te geeven tot de vreeze, dat zij de magt niet zullen bereiken, welke zo veele voordeelen hun belooven. Doch dit karakter is verknogt aan zeden, aan een klimaat, en aan fpijzen, die ten eenigen dage zullen veranderen. Eene eenzelvige, afgezonderde leevenswijze, die de folteringen der eerzucht niet ondervindt, die geene gerugtmaakende vermaaken kent, aan geene groote wederwaardigheden is bloot gefteld, zich de verandering en verfcheidenheid niet tot een behoefte heeft gemaakt, niet zo zeer arbeidzaam als aangenaam onledig is: zulk eene leevenswijze kan niet die werkzaamheid en aandrang bezitten, die door dringende behoeften en geweldige driften verwekt en gevoed worden. Niet zeer

zeer vaste ſpijzen, niet zeer geestige dranken, die meer ontbindende dan ſpijsverteerende zijn; eene lucht, bezwangerd met vogtige deelen, door de uitwaasſeming der bosſchen, moeten noodwendig de zenuwen ontſpannen en verſlappen, aan het Bloed eene langzaamer en eenpaariger beweeging geeven, en, gevolglijk, de gewaarwordingen minder gevoelig, de verbeeldingskragt minder leevendig, minder treffende, en het karakter koelzinniger en bedaarder maaken. Maar, wanneer eene talrijker Bevolking deeze uitgeſtrekte bosſchaadjen zal om verre gehakt; wanneer de grond meer aan de werking en den invloed der Zonne zal bloot geſteld worden; wanneer de lucht, een vrijer omloop hebbende, meer zal verdund zijn; wanneer nieuwe plantaadjen en een uitgebreide Koophandel het gebruik van geestige dranken zullen doen toeneemen; wanneer de menſchen, nader bij elkander woonende, meerder verkeering zullen houden, de drif-

XIII. BRIEF.

XIII. BRIEF. driften meer zullen opwekken en gaande maaken, dan zullen de Amerikaanen doen zien wat zij kunnen worden.

Wat vertoonen ons ondertusſchen niet al deeze Vastigheden, die niet ouder zijn dan eene Eeuw, en wier nijverheid de Engelſche Staatkunde, altoos ergvermoedende, altoos dwingelandisch, uitgedoofd, en van wier Koophandel zij zich meesteresſe heeft gemaakt!

Breede en effene wegen doorkruizen hunne onmeetelijke bosſchaadjen; groote en kostbaare Gebouwen zijn 'er geſtigt, om tot Vergaderplaatzen te dienen voor de Afgevaardigden der Staaten, om tot Schuilplaatzen te verſtrekken voor de Verdeedigers des Vaderlands; om de jonge Burgers op te voeden en te onderwijzen: leerzaame Oeffenſchoolen, met rijke vergunningen begiftigd, met Boekerijen verſierd, beſtuurd wordende door bekwaame Onderwijzers, die uit verſchillende Gewesten van Europa ontbooden worden; Timmerwerven, allerwege in hunne

XIII. BRIEF.

ne Zeehavens aangeleid, hebben hen tot mededingers gesteld van de beste Scheepstimmerlieden der oude Waereld; de bewerking van verscheiden Mijnen, en inzonderheid eene Geschutgieterij behoeven voor de onze niet te wijken. Indien de staatelijke Bouwkunde de Rivieren tot nog toe niet bedekt hebbe met die verbaazende gevaarten, die de golven t' onderbrengen, en de oevers vereenigen, hunne Nijverheid heeft dit gebrek aangevuld; drijvende Balken, met zwaare ringen aan elkander vastgemaakt, scheiden zich van elkander naar het believen der Zeelieden, en zijn, in hunne beweegbaarheid, zo vast en sterk als onze Meesterstukken der kunst; en wanneer de bedding te diep is, strekt een stout Timmerwerk met een enkelen boog over den stroom, alleen op zijne beide einden steunende; ten aanzien van de andere steunpunten rust het op zich zelven (*). *Ticonderago*, welks inneeming

(*) Ik kan mij den naam der Riviere niet herinneren,

XIII. BRIEF. ming hen met ſchande bedekte, deedt aan hunne opgetogene vijanden zien, tot hoe verre dit werkzaam vernuft zich uitſtrekte. Bijkans in ieder plantaadje worden de kunſten van de dringendſte noodzaaklijkheid geoeffend. De hand, die de Akkers ploegt, weet ook aan het Hout de gedaante te geeven, die hem behaagt, Huiden te bereiden, en, uit het zap der Vrugten, Brandewijn te trekken. De jonge Schoonheid, wier bevalligheden niet gekrenkt zijn door de brandende ſtraalen der Zonne, op welke de bleeke behoefte haare kwaadſpellende merktekens niet gedrukt heeft, weet aldaar wolle, katoen en vlas te ſpinnen, en ze voor het weeftouw gereed te maaken.

Con-

ren, daar ik deeze verbaazende brug gezien heb, het voorwerp van algemeene bewonderinge, inzonderheid onzer Ingenieurs. In het Koninklijk Paleis [te *Parys*] wierdt, eenige jaaren geleeden, het Ontwerp van een Brug vertoond, die ſlegts met een enkelen Boog over de *Seine* moest loopen. Alle liefhebbers der kunst kwamen dit Ontwerp bezigtigen. Mij dunkt dat 't het zelfde Plan was, welk ik in Amerika gezien heb.

Conduktors, allerwege op de huizen geplaatst, beveiligen hen tegen de heillooze uitwerkzels van den Blixem, en terwijl ze de naagedagtenis diens eerwaardigen Grijzaarts, het voorwerp van de bewonderinge der Parijzenaaren (*), vereeuwigen, doen zij 'er tevens zien, hoe zeer zij geneigd zijn om voordeel te doen met heilzaame uitvindingen. XIII. BRIEF.

Wanneer inbreuk maakende en onderdrukkende Parlements - wetten hunne Voorregten kwamen dreigen, of vernietigen: met welk eene voorzigtigheid, hoe kragtdaadig, en met welk een moed vereenigden zij zich, om hunne Voorregten te verdeedigen! Hier is het dat de aanſchouwer zijne aandagt moet vestigen om hen te beoordeelen. Menſchen, in wijdſtrekkende gewesten verſpreid,

(*) 't Is noodeloos, den Leezer te onderrichten, dat de Schrijver het oog heeft op Dr. FRANKLIN, Gevolmagtigden Afgezant der dertien Vereenigde Staaten van *Amerika* aan het *Franſche* Hof.

XIII. BRIEF. ſpreid, verſchillende ten aanzien van de klimaaten, tegen elkander over ſtaande ten aanzien van de belangen en de Eerdienſten, gaan verbintenisſen aan, die in derzelver uitſpraaken en beſlisſingen volmaakt overeenſtemmen, even als of ze met gemeene afſpraak genomen waren. Vergeefs juicht Groot-Britannie zich zelve toe, in de Akte van beſlagleegginge op de haven van Boston, dat het, voor altoos, deeze Provinciën den moed benomen, en onder haar oneenigheden heeft doen ontſtaan; haare klagten wierden daar door te leevendiger; het gemeen gevaar haalde de banden van vereeniginge vaster toe; de Zeeſteden, naast aan Boston grenzende, wierden zelf niet bekoord door de voordeelen, welke zij 'er zich van beloofden. De kleine ſtad *Salem*, werwaarts de voorregten der Bostonniaanen waren overgebragt, ſchreef, in eenen Brief aan den Gouverneur der Provincie, onder andere, het volgende.

„ Wij

XIII. BRIEF.

„ Wij zijn hartlijk bedroefd over on-
„ ze algemeene onheilen, en de ram-
„ pen, welke nedergedaald zijn op het
„ hoofd onzer Medebroederen in de
„ Hoofdſtad der Provincie, wekken ons
„ medelijden in eene ongemeene maate.
„ Wij hoopen dat Uwe Excellentie haa-
„ re poogingen zal aanwenden ter afwee-
„ ringe der rampen, op elkander geſta-
„ peld op het Volk, 't welk zich in
„ verlegenheid bevindt. Zommigen ver-
„ beelden zich, dat het ſluiten van de
„ haven van *Boston* den ſtroom van den
„ Koophandel herwaarts moet afleiden,
„ en dien ten onzen voordeele doen
„ uitloopen; doch de Natuur, onze ha-
„ ven formeerende, heeft haar ſoortge-
„ lijke voordeelen geweigerd, en haar
„ niet de gerijflijkheden gegeeven,
„ om haar mededinger te kunnen wor-
„ den. Daarenboven, zouden wij niet
„ allen denkbeeld van regtvaardigheid
„ en alle aandoeningen van menschlijk-
„ heid verliezen, indien wij ſlegts de

 „ ge-

XIII. BRIEF. „ gedagte hadden om onze rijkdommen „ te bouwen, en onze grootheid te ves- „ tigen, op de puinhoopen van die van „ onze nabuuren, enz.?"

Virginie was van gevoelen dat een aanflag, op ééne Volkplanting gedaan, om dezelve te noodzaaken zich tot onderwerping aan eigendunkelijke belastingen, alle de overige Volkplantingen even zeer aanging en hoonde, en haar met den ondergang haarer Voorregten dreigde. De befluiten van *Rhode-Eiland*, daar het gewigt en de zwaarte des gezags zich deedt gevoelen, waren niet minder ftoutmoedig; hoewel ze nog overtroffen wierden door dat van *Maryland*, 't welk van vermogende en groote Landeigenaars bewoond wierdt. Alle de overige gewesten van het Vast Land betoonden de zelfde kloekmoedigheid. Overal wierden Vergaderingen van wederzijdfche Verftandhoudinge aangeleid, tot het zamenroepen van een Algemeen Congres.

Het gevolg, derhalven, was, dat de Bill

Bill van beslaglegginge, met eene kwistige hand afgekondigd en verspreid, verre van de ontsteltenis in de gemoederen te verspreiden, volgens de aanmerking van den Engelschen Geschiedschrijver, de zelfde uitwerking hadt, welke de Dichters toeschrijven aan de Toortzen der Wraakgodinnen; zij stak den brand in alle plaatzen, daar zij door trok.

Nieuwe Bills, raakende de huisvesting van Troepen in de Provincie *Massachuset-Baai*, deeden de verontwaardiging ten hoogsten toppunte klimmen. Men sprak nu van niets anders, dan van het sluiten der havens, het zamenbrengen van hulpe ter reddinge van de ongelukkige broeders van *Boston*, en het houden van een Algemeen Congres. Te *Boston* ging bij de Vergadering van onderlinge Verstandhoudinge eene Akte door, waar bij men, op de plegtigste wijze, onder het aanroepen van God als getuige, zich verbondt om af te breeken alle gemeenschap met *Groot-*

XIII. BRIEF. *Britannie*, tot dat het beslag, op de haven geleid, ingetrokken, en alles zou herroepen zijn, 't geen met deszelfs voorregten onbestaanbaar was; om niet te gebruiken, zelf niet te koopen, iets van de goederen of koopmanschappen, zints het einde van Oogstmaand aangebragt; om af te breeken allen koophandel met de zulken, die dezelve langs de kusten te koop veilden; om af te zien van alle verbintenissen met hun, die weigeren zouden dit Verdrag te ondertekenen, en om hunne Naamen openlijk bekend te maaken, ten einde dezelve voor altoos aan de verfoeijing over te geeven. Als om strijd benaarstigden zich de Provinciën aan dit Eedgenootschap deel te neemen. Vergeefs verklaarde de Generaal GAGE, Gouverneur van *Massachuset-Baai*, bij eene openbaare Afkondiging, dit Eedgenootschap voor onwettig, verderflijk, strijdig met de getrouwheid aan den Koning verschuldigd, strekkende ter ondermijninge van het

wet-

wettig gezag van het Parlement van *Engeland*, van den vrede en de openbaare veiligheid. Vergeeſs voegde hij daar nevens bedreigingen, beval hij aan de Regters, de zulken in verzekering te neemen, die de aangegaane verbintenis zouden ondertekenen, voorſtaan, of eenig deel hadden aan derzelver afkondiginge of verſpreidinge. Bij zijne eerſte beſluiten voegde *Virginie* nog daarenboven, dat het niet meer *Afrikaanſche* Slaaven noch van de *Antilles* zou koopen; dat het niet meer goederen of koopmanſchappen zou invoeren tegen den eerſten van Slagtmaand, indien de bezwaarnisſen niet wierden weggenomen op den vijftienden van Oogstmaand des Jaars 1775; dat het, op dat tijdſtip, niet meer Tabak, noch andere voortbrengzels of koopmanſchappen, na *Groot-Britannie* zou uitvoeren; dat het, om dit ledige aan te vullen, in plaats van Tabak, dingen van de dringendſte noodzaaklijkheid zou planten, en zich op de aankweeking en XIII. BRIEF.

XIII. BRIEF. vermenigvuldiging zijner kudden toeleggen. *Maryland* en *Zuid-* en *Noord-Karolina* beraamden de zelfde maatregels. Te *Newport* zag men allerwege deeze woorden aangeplakt: ZICH VEREENIGEN OF STERVEN. De bewooners der ſtad *Marblehead*, wier haven 't gevoegelijkst gelegen lag om voordeel te kunnen doen met het verbod op de haven van *Boston* geleid, booden, gantsch edelmoediglijk, deezer ſtad hunne haven en koopmanſchappen aan, deeden den voorſlag om bij het losſen en laaden der goederen te willen tegenwoordig zijn, en in alles haare belangen te behartigen, zonder voor dit alles iets te genieten.

Volgens de Handvesten bezaten de Amerikaanen het regt om hunne eigen Afgevaardigden te kiezen. De Gouverneur GAGE ontving van het Hof eene lijst van negenendertig Raaden; vierendertig perſoonen traden in het bewind. Straks verklaart het Volk hen voor Vijanden van hun Vaderland, dreigt hun om hen als

XIII. BRIEF.

als zodanig te zullen behandelen, en verklaart hen voor onbekwaam om hunne bedieningen waar te neemen. De Regtsgeleerden der Provincie weigeren, bij de opening der Gerigtshoven, den Eed af te leggen, en met hun in eenige gemeenſchap of onderhandeling te treeden. De Griffiers der Gerigtshoven plaatſten hunne Akten van berouw in de openbaare Geſchriften, ter afkondiginge van Lijfsverzekeringe tegen deeze Regtsgeleerden, met belofte van daar toe niet wederom te zullen vervallen; zeggende dat zij zich zelven deeze believing nooit zouden vergeeven, al ware het ook dat hunne Landgenooten hun dezelve ten beste hielden. Men weigerde aan deeze Raaden den ingang in de Gerigtshoven; men omſingelde hen zo ras zij in het openbaar verſcheenen; men vervolgde hen tot zelf in hunne huizen; men noodzaakte hen aldus om zich zelve af te danken.

De oude Conſtitutie dus door de Akte

XIII. BRIEF. te van het Parlement vernietigd zijnde, en het Volk de nieuwe Conſtitutie verworpen hebbende, waren 'er geene Wetten noch Regeeringsform in de Provincie *Masſachuſet-Baai*. Nogthans kon men, in deezen ſtaat van Regeeringloosheid, de Natie met geenerhande buitenſpoorigheid betigten: zo zeer deedt de kragt der Wetten zich nog gevoelen, zelf in het oogenblik, waar in alles de zelve vernietigde.

Het Algemeen Congres, ten langen laatſte te *Philadelſia* geopend, op den tweeden van Herfstmaand des jaars 1774, ontvouwde, in de dringendſte en ſtaatelijkſte bewoordingen, de gevoelens, ontwerpen en hulpmiddelen deezer Vereenigde Provinciën. De Lastbrieven haarer Afgevaardigden droegen het kenmerk van het karakter, en van die onderſcheidene wijze van denken van een iegelijk haarer; doch zij ſtemden overeen in de voornaamſte Artikelen, en doelden op het zelfde oogmerk.

De

XIII. BRIEF.

De Burgerlijke Regtbank maakte eenen aanvang met het betuigen van de leevendigfte klagten over het Verbod, op de haven van *Boston* geleid; hij gaf zijne goedkeuring aan, en prees zelf het gedrag dier Provincie; hij verlengde den onderftand haar toegeftaan; hij verklaarde dat geheel *Amerika* ten allen tijde zou genegen en bereidvaardig zijn om haar door alle mogelijke middelen te hulpe te koomen; hij bedreigde met den algemeenen haat en veragting alle die geenen, welke de jongfte Akten van het Parlement zouden blijven aankleeven; hij beval aan de inwooners van *Boston* eerbied voor hunnen Gouverneur, en toegeeflijkheid omtrent de Troepen; en hij verboodt hun, eindelijk, alle vijandlijke bedrijven, ten minfte indien ze niet door klaarblijkelijk geweld daar toe genoodzaakt wierden.

Bij den Generaal GAGE beklaagde zich de zelfde Regtbank over de onderdrukkende Akten van het Parlement; over

XIII. BRIEF. over de ſtrengheid, met welke het dezelve deedt ten uitvoer brengen; over het aanleggen van Vestingwerken te *Boston*; over het ſchenden van bijzondere eigendommen; over de ongeregeldheden door de Troepen gepleegd; over het afbreeken der gemeenſchap tusſchen de ſtad en het platte Land.

Ten zelfden tijde kondigde de gemelde Regtbank af, eene Opgaave der regten, welke de Provinciën ontleenden van de onveranderlijke wetten der Natuur, van de beginzels der *Groot-Britanniſche* Conſtitutie, en van haare onderſcheidene Handvesten. Men kan, dus ſpreeken de Leden dier Vergaderinge, men kan geene beſchikking maaken over ons leeven, onze vrijheden, onze eigendommen, zonder onze bewilliging of toeſtemming. De Volkplantingen hebben dezelve aan geene hoe genaamde Mogenheid afgeſtaan; de Voorouders, ten tijde hunner verhuizinge, genooten de vrijheden en voorregten van geboorene

ne *Engelſche* Onderdaanen; zij hadden, bij hunne verhuizing, deeze regten afgeſtaan noch verlooren; zij moeten, in deeze hoedanigheid, deel hebben aan de Wetgeevende Magt; en dewijl zij niet toegelaaten worden in het *Engelſche* Parlement, noch aldaar hunne Afgevaardigden kunnen zenden, bezitten zij derhalven de Wetgeevende Magt in hunne Provinciaale Vergaderingen; zij kunnen derhalven niet eigendunkelijk geſchat worden; en indien zij de zelfde voordeelen genieten als het Moederland, kunnen zij gevolglijk ook op geene andere wijze dan door huns gelijken gevonnisd worden; alle deeze Voorregten waren daarenboven bevestigd door Koninklijke Handvesten, van het Parlement erkend. Zij verklaarden, *nemine contradicente* (*), dat in gevalle men deeze bezwaarniſſen niet uit den weg ruimde, zij voortaan geene Koopmanſchappen van *Groot-*

(*) Met algemeene toeſtemming.

XIII. BRIEF. *Groot-Britannie* in hun Land zouden invoeren. Vervolgens traden zij tot bijzonderheden, betreffende het gedrag der Kooplieden, de aanmoediging der Fabrieken, en het vertier van voortbrengzelen.

Wijders ſtelde de Regtbank op, een Verzoekſchrift aan zijne Majeſteit, en eene Memorie aan het Volk van *Groot-Britannie*, een Adres aan de Volkplantingen in 't algemeen, en eene andere aan *Canada*.

In het Verzoekſchrift aan zijne Majeſteit, klaagen de Leden der Vergaderinge, dat men in de Volkplantingen een Leger op de been hieldt in tijd van vollen vrede, zonder hunne toeſtemming; dat men hetzelve, nevens de Zeemagt, gebruikte om onregtvaardige ſchattinge te heffen; dat het gezag van den Opper-Bevelhebber en van den Brigadier-Generaal in den geheelen Regeeringsform van *Amerika* volſtrekt en willekeurig was geworden; dat de Bevelhebber, in tijd van

van vrede, tot Gouverneur eener Volkplantinge wierdt benoemd; dat de lasten van kostbaare en onderdrukkende bedieningen tot in het oneindige vermenigvuldigd werden; dat de Regters geheel en al afhanklijk waren geworden van de Kroon ten aanzien van hunne Jaarwedden en de duurzaamheid hunner Kommisſiën; dat de Bewindslieden van het Volk waren verboden, enz. Zij verzweegen niets van 't geen ten kenmerke kon verſtrekken van hunne verknogtheid en onderwerpinge aan den Souverein, en van hunne liefde en hoogagtinge voor het Moederland. „ Wij hebben ", dus ſpreeken ze tot den Vorst, „ wij hebben van onze Voorouders geërfd dat „ leevendig gevoelen voor de Vrijheid, „ waar aan uw doorluchtig Geſlagt zelve de heerſchappij verſchuldigd is. " Zij bezweeren hem, bij al wat heilig is, bij de belangen van den Staat, en van de zijne, voor de veiligheid en den voorſpoed der Wetten, voor het geluk zijner

XIII. BRIEF.

XIII. BRIEF. ner Onderdaanen, wier Vader hij behoort te weezen, om toch nimmer toe te laaten dat zij zo dierbaare banden verbreeken, in de onzekere hoop op gebeurtenisfen, die, hoe gelukkig ook, onvermijdelijke ongelukken niet konden vergoeden.

In de Memorie aan het Volk gericht, ontvouwen zij de regten, welke zij moeten genieten, in de hoedanigheid van vrije menfchen, van Burgers en Volkplanters; de geringe agt, welke het Ministerie daar op heeft geflagen; de verknogtheid, welke zij altoos aan het Vaderland betoond hebben; de ontelbaare dienften, welke zij, in den jongften Oorlog, gedaan hebben; de belastingen, waar mede zij gedrukt zijn, uitzinnig verkwist door de gunftelingen van het Hof. Zeer vernuftig toonen zij, dat een gelukkige uitflag tegen hen even gevaarlijk zijn zou voor de vrijheden van *Groot-Britannie*, als voor die van *Amerika*. „ *Amerika* eenmaal t' onder ge-

„ bragt

„ bragt zijnde, zeggen ze, zou het werk- XIII.
„ tuig worden om ulieden onder 't juk BRIEF.
„ te brengen. " Zij bouwen de hoop op de herſtelling van de eensgezindheid, vriendſchap en broederlijke neigingen tusſchen alle de onderdaanen van zijne Majeſteit, op de grootheid en regtvaardigheid der *Britſche* Natie, door het beroepen van een verſtandig, onafhanklijk Parlement, bezield met de zucht tot het algemeene welzijn, een verdeediger der geſchondene regten tegen deeze kwalijk gezinde Staatsdienaars.

In hun Adres aan de *Canadiaanen*, gebruiken zij de vernuftigſte believingen, en de middelen, meest overeenkoomende met het karakter en de belangen diens volks. Zij bewijzen uit de Reden, uit gebeurde zaaken, en uit het getuigenis der vermaardſte Schrijvers, dat zij, *Engelſche* onderdaanen geworden zijnde, deel verwierven aan de voorregten hun eigen; zij bewijzen dat de *Quebec-Akte* hen daar van beroofde, en dat zij geene

 bur-

XIII. BRIEF. burgerlijke beſtaanlijkheid meer hadden; dat hunne eigendommen, hunne perſoo- [illegible], onderworpen waren geworden aan den wil, zelf aan de grilligheid van een dwingelandisch Ministerie. Zij brengen hun onder het oog, dat daar zij ſlegts een klein Volk uitmaaken, in vergelijking van hunne talrijke en vermogende nabuuren, hun geluk en hun belang vorderen, hen tot onſchendbaare vrienden te hebben, dewijl de Natuur de landen hunner inwooninge vereenigd hadt, en hen, door middel der Zeeën, van hunne dwingelanden afſcheidde. „ Het „ onderſcheid van Godsdienſten, merken ze aan, kan geen hinderpaal zijn; „ het zelfde verſchil heeft 'er plaats tusſchen de *Zwitzerſche Kantons*; doch „ deeze zijn daarom niet te minder vereenigd." Zij berigten hun, dat het de wensch der Provinciën is, hen als Bondgenooten te mogen aanmerken; dat men, in hunne Vergaderingen, tot deeze verbintenis, met eenpaarige ſtemmen

heeft

heeft beflooten; dat de fchending hunner regten zou uitloopen op eene inbreuk op hunne eigene; dat zij hen nodigden om toe te treeden tot een Verbond, 't welk ten oogmerke heeft de zekerheid en veiligheid der natuurlijke en burgerlijke regten van deszelfs leden. XIII. BRIEF.

De uitnodiging van dit Algemeen Congres was voor het Volk een heilig Wetboek, om hetwelk naauwkeurig en in alles te volgen, het zich tot eenen pligt rekende. Men vleide zich dat hunne Verzoekfchriften en Adresfen in *Engeland* eenige gunftige omwentelingen zouden te wege brengen. Doch, zo ras men hadt vernoomen dat zij geene andere uitwerking deeden, dan dat zij den uitvoer van wapens, uit *Groot-Britannie* na *Nieuw-Engeland*, deeden verbieden, toen kende men maat noch paalen meer. Men verzamelde Benden Land-Militie; men beraamde fchikkingen om haar onder krijgstucht te brengen; men was bedagt op middelen om wapens te be-

XIII. BRIEF. bekoomen; men gaf aanmoedigingen tot het oprechten van Molens en Fabriken tot het bereiden en maaken van Salpeter, Buskruid en verscheiden soorten van wapenen. Eenige Provinciën verzekerden zich van 's Lands Krijgsbehoeften en Magazijnen. Dus was het, dat de Akten van het Parlement, wier strengheid ten oogmerke hadt, de rust in de Volkplantingen te herstellen, niets anders uitwerkten dan het vuur der Tweedragt aan te stooken (*).

Naa dat alle deeze middelen ter verzoe-

(*) Behalven de bijzonderheden, hier door onzen Schrijver aangeweezen, bij de opkomst en voortgang der Onlusten in het Engelsch gedeelte der Nieuwe waereld ontstaan, ontmoet men nog eenige andere, in een leezenswaardig Werkje, tot tijtel voerende: *Geschiedenis van het Geschil tusschen Groot-Britannie en Amerika, zedert deszelfs Oorsprong in den jaare 1754, tot op den tegenwoordigen tijd; door zijne Excellentie den Heer* JOHN ADAMS, Schildknaap, *Gevolmagtigden Staatsdienaar der dertien Vereenigde Staaten van Noord-Amerika bij de Republijk der Vereenigde Nederlanden*, in den Zomer deezes jaar in 't licht gekoomen bij den Uitgeever deezer Reize *W. Holtrop*, in 8vo, groot 156 bladzijden.

zoeninge vrugtloos waren aangewend, dienden eenige voorloopige vijandlijkheden wel haast als voorboden van gewigtiger bedrijven. XIII. BRIEF.

Met verbaasdheid kon Engeland aanzien, dat haare Volkplantingen, met zo veel ſtoutmoedigheids en voordeels, haare regten beoordeelden, zulke verſtandige maatregels beraamden, zulk een vast genomen beſluit aankondigden; maar moest het van de vreeze bevangen worden, dat wanneer geduchte Legers zich vertoonden, de Volkplantingen aan het Moederland tegenſtand zouden durven bieden? Lieden, die nimmer in den Krijg gediend hadden, overgegeeven aan de zoetigheden van het Landleeven, in den overvloed opgebragt, van een langzaam en vreedzaam karakter, wien het bloote denkbeeld van het vergieten van Menſchenbloed van eene kille vreeze deedt bevangen worden (*), konden zulke lieden

(*) Ten tijde der Omwentelinge, was het meer dan twin-

XIII. BRIEF. den bekwaam zijn, (ter beſtrijdinge van eene Natie, door haare jongſte voorſpoeden, zo geducht in hunne oogen,) hunne geliefde woonſteden te verlaaten, zich aan eene ſtrenge ondergeſchiktheid te onderwerpen, den honger en de ongemaatigdheid van wind en weder te tarten, langduurige en afmattende werkzaamheden te verduuren, en met onverſchrokkenheid anderen te dooden of zelven gedood te worden? konden zij gelooven dat zij dit zouden durven onderneemen, terwijl zij, zonder ervarene Opperhoofden, zonder wapenen, zonder krijgsbehoeften, zouden te doen hebben met een krijgshaftigen vijand, doorleerd in de kunst van ſlag leveren, en overvloedig voorzien van alles, 't welk hem eenen gelukkigen uitſlag kon verzekeren? Om kort te gaan; *Engeland*, door zijne eerzuchtige Staatkunde genoopt,

twintig jaaren geleeden, dat 'er geene halsſtraffe was geoeffend.

noopt, moest noodwendig gelooven dat een klein getal Troepen zou toereikende zijn om de *Amerikaanen* te beoorloogen en te onder te brengen; en, indien deeze Troepen in haaren toeleg mislukten en overwonnen wierden, moet zulks, in de Staatsomwentelingen, worden aangezien als een verſchijnzel, waar van geene heerſchappij van 't gantſche Heelal ons een voorbeeld heeft uitgeleverd, en welks weergaê, in het toekoomende, misſchien, nooit zal ondervonden worden (*). Laaten wij ons niet verwonde- XIII. BRIEF.

(*) De Geſchiedenis vertoont ons, in de daad, menigvuldige voorbeelden van Provinciën, het juk eener magtige heerſchappije afſchuddende, en van een klein getal menſchen, op talrijke Legers de Overwinning behaalende; doch deeze Staatsomwentelingen vielen voor, en deeze Overwinningen wierden bevogten door krijgshaftige Volken, in tijden, in welke de krijgsdapperheid het gebrek aan manſchap en het mangel aan krijgskunde ligtlijk vergoedde. Doch nooit heeft de Geſchiedenis een voorbeeld vertoond van menſchen, uit den aart weinig Oorlogzuchtig, ontbloot van hulpmiddelen en onkundig in de Oorlogsweetenſchap, zegepraalende over eene dappere, kundige Natie,

XIII. BRIEF. deren, wanneer wij de nieuwe *Ameri-kaansche* Eskadrons zo dikmaals zien de vlugt neemen, verstrooid worden, en op de aannadering des Vijands verdwijnen; maar laaten wij ons verwonderen, wanneer wij hen van nieuws zich zien vereenigen, van nieuws ten voorschijn treeden, en altoos met lijdzaamheid en kloekmoedigheid verdraagen den honger en alle de rampen, welke de Oorlogen medebrengen.

Hoe meer de fiere Engelschen het vernuft, de geneigdheden en de hulpmiddelen hunner Volkplantingen opgemerkt en bestudeerd hadden, hoe zij zich meer moesten verlaaten op den goeden uitslag hunner wapenen; en de geoeffende Wijsgeer moest opmerken, dat 'er, ter voltooijinge van deeze in onze dagen voorspelde Omwentelinge, veele Eeuwen vereischt wierden.

Gij

tie, en die daarenboven van de noodige hulpmiddelen rijklijk was voorzien.

XIII. BRIEF.

Gij ziet de Amerikaanen, meer werkzaam door den aandrang der Reden, dan door de drijfveer des Gevoels; meer houdende van overdenken dan van gevoelen; zich meer toeleggende op nuttige, dan op aangenaame verrigtingen. Van hier dat de Wetgeeving, de Staatkunde, de Natuurkunde, de Werktuigkunde aldaar opgang konden maaken, terwijl de vermaak aanbrengende kunſten aldaar onbekend bleeven; terwijl de Dichtkunde, die, onder alle andere Natiën, de Weetenſchappen vóórging, aldaar haare verhevene en aandoenlijke toonen niet doet hooren. De ſteden, de vlekken, de plantaadjen kunnen aldaar vertoonen het beeld van een onbekrompen beſtaan, der gezondheid, der goede orde, doch niets van 't geen alleenlijk de verbeeldingskragt treft en vermaakt; geene in eene rechte lijn geplante en berceauswijze gekromde boomen, om onder dezelve een aangenaam lommer te genieten; geene Tuinen, in welke vernuftig aangeleide

XIII. BRIEF.

bloemperken, in welke de bekoorlijke eenpaarigheid, in welke de bevallige verfcheidenheid van bloemen de zinnen ftreelen en de ziel bekooren; geene openbaare danspartijen of gezelfchappen, zinnebeelden van hunne vrolijkheid en geluk.

Door welke middelen heeft ondertusfchen het Patriotismus dusdanige menfchen kunnen vereenigen, en hen vatbaar maaken voor zulke kloeke poogingen? Eene belasting op de Thee heeft hen eensklaps moeten berooven van eene Waare, het gebrek van welke zich ieder oogenblik aan elk Amerikaan deedt gevoelen; het onverdraagzaame Presbyteriaansdom moet zints langen tijd zaaden van haat en tweedragt tusfchen hen en het Moederland agter gelaaten hebben; hunne te eng beperkte Koophandel, niettegenftaande zij een van de rijkfte gronden des aardbodems bewoonden, moet hun naauwlijks de dringendfte behoeften der gerijflijkheid hebben opgele-

XIII. BRIEF.

leverd; de Nieuwspapieren, die van ieder geleezen wierden, moeten de ortsteltenis wijd en zijd verspreid, en hun een afgrijzelijk toekoomende voor oogen gesteld hebben. Doch, gelijk ik reeds heb aangemerkt, geene tooneelen van gewelddaadigheid en wreedheid dienden als voorboden van dit hachelijk oogenblik; het was bedaard en wel overleid.

Deeze Omwenteling, wier eindpaal met snelle schreden nadert, berooft onze vijanden van manschap en eenen Koophandel, die hen, dag aan dag, meer geducht zouden gemaakt hebben. De onze zal 'er te gelukkiger door worden, en meer uitgebreidheids verkrijgen. De Scheepsbouw zal aldaar vinden de zeldzaamste en kostbaarste noodwendigheden, 't geen de nieuwe vlooten van het Noorden aan denzelven zouden bezorgd hebben. Wij zullen van Tabak voorzien worden door middel van een ruilhandel, zonder dat ten dien einde jaarlijks aanzienlijke sommen gereede pennin-

XIII. BRIEF. ningen buiten het Koninkrijk gezonden worden. Onze Eilanden zullen hout krijgen voor hunne Melisse en hunne andere voortbrengzels.

Heeft men reden om te vreezen, gelijk men zo menigmaalen heeft gezegd, dat bij de eerste waarschijnlijkheid van een aanstaanden Vrede, de Nationaalgezindheid hen zal noopen om zich te verbinden met het Moederland, onze gedaane diensten te vergeeten, en den band der vereeniginge met ons te verbreeken? Te veele jaaren zijn 'er verloopen, zints *Engeland*, in deeze gewesten, bloed vergooten, en zich aldaar aan roof- en plonderzucht heeft overgegeeven. Zou de *Engelschman*, die den *Amerikaan* in geen ander licht beschouwt, dan als een Volk, uit de heffe zijner Natie voortgesprooten, zich eensklaps kunnen of willen gewennen om hem als zijns gelijken te behandelen? en zou de veragting, die aandoening der Ziele, bezwaarlijker dan de haat uit te rooien, zo spoedig door

door den *Amerikaan* kunnen vergeeven worden? Zou het Congres, wiens beſluiten altoos door regtvaardigheid en wijsheid beſtuurd wierden, en 't welk, tot op dit oogenblik, geenen misſtap in zijne maatregels heeft begaan, zijne eere en zijnen roem bezoedelen, door gebrek aan goede trouwe jegens zijnen eerſten Bondgenoot? Zou het oprechten een Gedenkteken der ſnoodheid en der ſchande, waar in de geheele Aarde en alle toekomende Geſlagten de volgende woorden zouden leezen: FRANKRIJK ERKENDE ALLEREERST DE ONAFHANKLIJKHEID VAN AMERIKA; SLOOT MET HETZELVE HET EERSTE VERBOND VAN VRIENDSCHAP; KWAM HET TE HULP MET ZIJNE KRIJGSBEHOEFTEN EN SCHATTEN; VERDEEDIGDE HET MET ZIJNE VLOOTEN EN LEGERS: DOCH HET ONDANKBAAR AMERIKA SCHONDT ZIJNE EEDEN, VERBRAK ZIJNE BANDEN, ZO RAS HET ZULKS ZONDER GEVAAR DOEN KONDE? Genomen dat *Amerika* bekwaam ware, in den

XIII. BRIEF.

XIII. BRIEF. den tegenwoordigen Oorlog, zijn geschil van het onze af te zonderen, en zonder ons den Vrede te sluiten, wat zou hier uit ten onzen opzigte voortvloeien? Amerika 's magt zou niet meer zamen gevoegd zijn met die van *Groot-Britannie*; wij zouden, derhalven, ons groot doelwit bereikt hebben. Deeze Vrede zou ons de kosten uitwinnen, zo van het onderhouden van een talrijk Leger in de Nieuwe Waereld, als van het leenen van onnoemelijke sommen, van een onmeetelijken voorraad van krijgsbehoeften tot het onderhoud van hunne eigen Troepen.

Meer reden zou 'er zijn om te vreezen, dat het groot vertier van Rhum, Suiker en Koffij, Amerika, ten eenigen dage, het ontwerp deedt beraamen om een aanslag te doen op onze Eilanden. Maar, kunnen derzelver voortbrengzels, hoe onnoemelijk veele derzelve ook moge weezen, eenigzins in vergelijking koomen bij het getal van menschen, van wel-

welke hunne moorddaadige luchtgesteld- XIII. BRIEF.
heid ons berooft, bij het Zedenbederf, welk zij heel tot in Europa verspreiden? Van de Bevolking en de Zeden hangt de voorspoed der heerschappijen af; alles, derhalven, moet aan dezelve worden opgeöfferd. Wee u, ô *Amerikaanen*, indien het lokaas deezer Veroveringen u ten eenigen dage bekoore; de ondeugden, welke zij in uwen schoot zouden overbrengen, de opschorting, welke zij in den voortgang uwer Bevolkinge zouden doen ontstaan, zouden ons van uwe trouwloosheden wraak verschaffen. Maar neen; onledig met de bekoorlijke bezigheid om uwe kudden te vermeerderen, uwe akkers uit te breiden, uwe landschappen te verfraaien, zult gij te vuur en te zwaard, in 't midden der Zeeën, onder een brandenden hemel, geene andere gewesten gaan opzoeken. Die gewesten, die aan de uwe grenzen, of dezelve omringen, zijn uitgebreider dan uwe wenschen, en wagten, om hun-

XIII. BRIEF. hunne onuitputbaare Schatkamers te openen, niet op bloed, maar op handen. Hunne gelukkige gemaatigdheid zal u misschien de voortbrengzels weigeren, welke de Europeaansche weelde voor u tot weezenlijke behoeften heeft gemaakt. Uw hout, uw koorn, uwe visscherijen, uw gezouten vleesch zullen ten allen tijde meer dan toereikende zijn om ze u te bezorgen.

Behalvén dat de Zeden en het Klimaat der Amerikaanen langen tijd vredegezinde neigingen zullen inboezemen, zullen deeze dierbaare gezindheden door hunne Staatkundige bestaanlijkheid kragtdaadig versterkt worden. Zij zullen niet omringd worden van woelagtige en eerzuchtige Natiën, die hen zullen noodzaaken, zonder ophouden, onder de wapens te zijn; zij zullen niet bloot gesteld zijn aan geduurige inwendige geschillen, hoewel zij afgezonderde Lichaamen uitmaaken: te duidelijk vast gesteld en te algemeen erkend zijn hunne wederzijdsche reg-

regten, zij zijn, daarenboven, te naauw aan elkander verbonden, dan dat ze niet onophoudelijk zouden dienen om den onderdrukker in bedwang te houden. Behoefte, vreeze en onkunde hebben de krijgshaftige Natiën geformeerd; en Europa is niet zo zeer Oorlogzuchtig geweest, dan om dat het bewoond wierdt van barbaarfche, vreemde en zwervende Volken, die ftrijdige vooroordeelen koesterden, ftrijdige zeden en ftrijdige belangen hadden; nog heden is het niet krijgzuchtig, dan alleenlijk in gevolge van die tijden der duisternisfe. De menigte van Godsdienftige Aanhangen zal, waarfchijnlijk, de eerfte oorzaak zijn, welke oneenigheden onder de Amerikaanen zal voeden, hoewel zij aan dezelve hunne fpoedige magt verfchuldigd zijn, en, in 't toekoomende, hunne toeneemende grootheid aan dezelve zullen hebben dank te weeten. Doch, te beweeren, dat de Verdraagzaamheid nadeelig zijn kan aan het geluk der Staaten,

XIII. BRIEF. ten, dit is, zo als het U voorkoomt, eene verregaande afwijking van de denkbeelden, in deeze dagen algemeen aangenomen.

Zo lang de Menſchen op zich zelve leeven, is de Verdraagzaamheid niet nadeelig, om dat de menſchen, weinig verbintenis met elkander hebbende, minder gevaar loopen om in hunne begrippen tegen elkander aan te loopen, en, gevolglijk, minder aanleiding tot verdeeldheid hebben. Maar wanneer hunne gewesten, ſterker bevolkt zijnde, hen nader tot elkander doen koomen, dan neemt ook de gemeenſchappelijke onderhandeling toe; de ſtrijdigheid der begrippen wordt menigvuldiger, ernſtiger en gevaarlijker; dan ontſtaan 'er Aanhangen en Faktiën. Twee bloeiende Staaten, *Holland* en *Engeland*, houden, egter, heden ten dage ſtand, niet tegenſtaande zij in hunnen ſchoot eene menigte verſchillende Godsdienſtige Aanhangen voeden. Doch het eerstgenoemde Gewest, ge-

REIZE

U voorkoomt,
ng van de denk-
n algemeen aan-

n op zich zelve
aamheid niet na-
nfchen, weinig
hebbende, min-
n hunne begrip-
te loopen, en,
eiding tot ver-
r wanneer hun-
olkt zijnde, hen
n koomen, dan
appelijke onder-
gheid der begrip-
er, ernftiger en
an 'er Aanhangen
beiende Staaten,
houden, egter,
niet tegenftaande
ene menigte ver-
Aanhangen voe-
noemde Gewest,
ge-

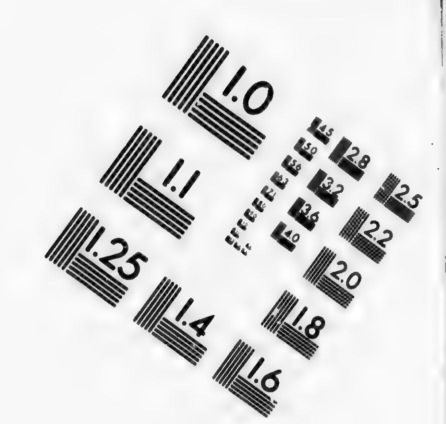
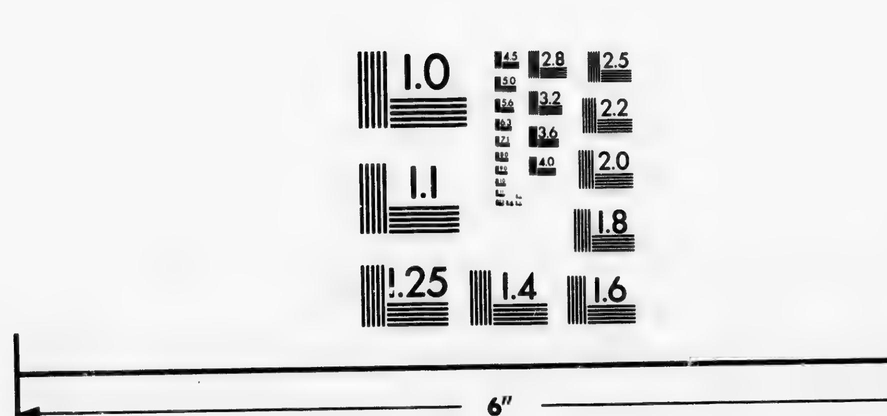

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

geheel ingenomen met ontwerpen van Koophandel, is oorzaak dat alle zijne leden onkundig of onverschillig zijn omtrent alles, wat geen voorwerp van winst is (*). De noodzaaklijkheid, daarenboven, om gemeenschap te houden met alle Natiën, maakt de Hollanders minder naauwgezet ten aanzien van hunne geschillen, voornaamlijk in gevolge van het denkbeeld dat hunne wisselvallige magt zonder dezelve wel haast zou gesloopt worden. — De zelfde oorzaaken hebben invloed op de *Engelsche* Natie, hoewel in mindere maate, om dat zij zich niet zo algemeen op den Koophandel toelegt; en om dat het volk, minder

(*) Hoe veel zou hier op kunnen aangemerkt worden, zo wel als op des Schrijvers geheele redekaveling over de Verdraagzaamheid? Zijne bekrompene denkwijze moet men hem ten beste houden, als een Lid der *Roomsche* Kerke, gelijk ook zijne schets van het karakter der Hollanders, dewijl hij, waarschijnlijk, alleen op de berigten van anderen afgaat. Oorzaak genoeg, voorwaar, waarom hij, in beide gevallen, den bal zo deerlijk misslaat.

XIII. BRIEF. der werkzaam, minder ontwerpſmeedende, aldaar peinsagtiger is, meer redeneert, zich meer met Leerſtellige begrippen bemoeit: van hier dat alle Aanhangen aldaar naijverig, vijandig zijn, en hunne Kerken onophoudelijk weergalmen van hevige twistredenen. Hunne haat zou menigmaalen heillooze gevolgen hebben, indien de eerwaardige agtbaarheid van den Roomſchen Godsdienst, die hen geſtadig in bedwang houdt, hen allen niet vereenigde tegen deezen gemeenen vijand, en indien de dreigende Magt van *Frankrijk* hun niet bijkans onophoudelijk werk verſchafte.

Maar *Amerika*, 't welk meer inwendige rust zal genieten, 't welk zijne grootheid en magt niet zal verſchuldigd zijn aan uitwendige en ras voorbijgaande oorzaaken, 't welk, ten eenigen dage, even gelijk alle andere vrugtbaare gewesten, in zijnen ſchoot zal bevatten rijke, ledigloopende, verſtandig en valsch redeneerende burgers, zal meer te vreezen heb-

XIII. BRIEF.

hebben van de verscheidenheid van Godsdienstige begrippen. Reeds hebben de Schriften en de Leerredenen der Leeraaren aldaar alte zeer ten doelwit, hunne mededingers te bestrijden en in een belachelijk licht te vertoonen, dan om hunne aanhangers te stigten; en *Philadelfia*, het middelpunt der Verdraagzaamheid, heeft de Aanhangen hunne regten zien verdeedigen met scheldnaamen en stokslagen. Andere tijden zullen deeze gevegten gevaarlijk doen worden.

Hoe meer verlicht, hoe de Godsdiensten onverdraagzaamer zijn. Het Heidendom, zonder beginzels, zonder zamenhang, duldde en verdroeg alle Eerdiensten; het Joodendom, meer zamenhangende, meer verlicht, weerde ze allen; zelf zou het Mahometaandom niet onverdraagzaam geweest zijn, indien niet de Verkondiger zulks tot een uitdrukkelijk gebod gesteld hadde. De Aanhangen van het Christendom zijn het insgelijks niet ten aanzien van elkander, dan naar ge-

XIII. BRIEF.

gelange hunne Leerſtellingen niet vast bepaald zijn. De Wijsbegeerte, die geſchikt is om de menſchen te vereenigen en hunne driften te beteugelen, moet, in de daad, hen vooreerst noopen tot de Burgerlijke Verdraagzaamheid; doch, daar zij alles wil onderzoeken, en alles beoordeelen, moet zij vervolgens doen gebooren worden de Leerſtellige Onverdraagzaamheid, en wel haast insgelijks de Burgerlijke Onverdraagzaamheid, om reden dat de Wetten niet lang onverſchillig zijn kunnen omtrent voorwerpen, ten aanzien van welke het hart niet onverſchillig is.

Hier uit volgt dat de gelukkigſte Regeeringsform, die op den langduurigſten voorſpoed mag hoopen, zulk een is, welk alle de leden aan het zelfde Geloof, en aan den zelfden Eerdienst verbindt. De gezonde Staatkunde moet, derhalven, onophoudelijk tragten om hen daar heenen te brengen. De zucht om de Bevolking ſpoedig te vermeerderen, heeft, op

op dit beginzel, een inbreuk kunnen maaken. * Indien het beweezen zij dat een gelukkig volk binnen den tijd van twintig jaaren zijn getal verdubbelt, zou het dan niet veiliger en roemruchtiger zijn, tot dit middel de toevlugt te neemen? Dan zou men te gelijk voor zijne Eeuw en voor de toekoomende tijden werkzaam zijn. De Volken, welke door de afkondiging van Verdraagzaamheid na een Land gelokt worden, verkrijgen aldaar regten, welke de Wetgeevende Magt zonder onregtvaardigheid niet meer kan schenden. Door de herroeping van het *Edikt van Nantes* vernietigde LODEWYK DE XIV, in zijne heerschappijen, het beginzel van inwendige verdeeldheden. Dit, wat men 'er ook van zegge, is, misschien, het nuttigste, hoewel niet het regtvaardigste, 't geen zijne Staatkunde heeft verrigt, om dat de verbintenissen, met Ketters aangegaan, daarom niet te minder kragt bezitten. XIII. BRIEF.

XIII. BRIEF. Het Hoofd des Vaderlands, moet 'er ook de Vader van zijn; zijne liefde moet, derhalven, bedagt zijn op middelen om de banden vaster toe te haalen, die zijn talrijk gezin zamenſnoeren. Is 'er een kragtiger band dan een Godsdienst, die de zelfde gevoelens inboezemt, de zelfde pligten gebiedt, het zelfde lot belooft? De deugdzaame mensch, wiens uitzigten geſtadig na de Eeuwigheid zijn uitgeſtrekt, voelt zijne genegenheden toeneemen, zijn hart ontſtoken worden, wanneer hij kan hoopen, zijne vrienden en bloedverwanten te zullen kunnen beminnen, en van nieuws weder vinden, aan geene zijde van het Graf.

Het aandoenlijkst Schouwſpel, en 't geen het Heeläl meest zou vereeren, zou het zijn, wanneer alle Natiën voor den ALMAGTIGEN de zelfde Tempels ſtigtten, de zelfde Lofzangen tot Hem deeden opklimmen; hier heenen moest de Wijsbegeerte, die het geluk van alle Vol-

Volken omvat, haare pogingen richten. XIII. BRIEF.
Maar kan zij zich vleien, deeze omwenteling te zullen uitwerken, wanneer zij het alleenlijk zal onderneemen, alle Eerdienſten te doen waggelen en te vernietigen? Vóór dat zij deezen ſtouten ſtap waagde, zal zij een anderen moeten doen, die op vaster gronden zou geſteund hebben, die een grooter getal waarheden zou voorgeſteld hebben, die de uitgebreidheid en de grenspaalen der Reden naauwkeuriger zou aangeweezen hebben, die de deugd meer hadt doen beminnen, de ondeugd meer vreezen, en beter zou geſtrookt hebben voor alle tijden, voor alle plaatzen, voor alle leevensſtanden, en voor alle verſtanden. Anders te handelen, zou zo veel geweest zijn, als te zweemen naar den Wetgeever, die, niet te vrede over de Wetten van een Volk, dezelve affchaft, zonder andere in de plaats te ſtellen — naar een Artz, die de kranken ongezonde ſpijzen verbiedt, zonder hun het gebruik van

XIII. BRIEF. beter voedzel te veroorlooven. Tot op dien tijd toe moest zij zich vergenoegen met hen te bestudeeren, hunne regten te onderzoeken, met aan te wijzen 't geen zij meest volmaakt of meest gebrekkig hadden in hunne gebruiken, in hunne Kerkelijke inrichtingen, in hunne Leerstellingen; met het doen ophouden van die ligtvaardige en onbezonnene geschillen, welke de menschen beter noch wijzer maaken; met aan te toonen dat de zagtmoedige overtuiging en het voorbeeld, maar geenzins de heerschzuchtige overreeding, den mensch tot de waarheid en de deugd doen wederkeeren.

Misschien zal op deeze stoute en verdervende Wijsbegeerte, ten eenigen dage, eene andere volgen, die gemaatigder is en meer ter verzoeninge leidt. 't Zal zijn in het tijdstip, wanneer nieuwe heerschappijen zullen opstaan, wanneer bijkans alle Volken zullen beginnen te gevoelen de behoefte om kundiger te worden; wanneer zij, meer vereenigd door

XIII. BRIEF.

door den Koophandel, gereeder kundigheden zullen ontvangen en mededeelen; wanneer het vernuft van een eenig mensch, wanneer de gezindheid van éénе partij niet meer den zelfden invloed zullen hebben; wanneer de groote dwaalingen der Godsdienſten zullen uitgeput zijn, naa dat zij onder alle mogelijke gedaanten zich zullen vertoond hebben: in dit tijdſtip zal dusdaanig eene Wijsbegeerte eenen aanvang kunnen maaken om de Natiën tot deeze Eenigheid te brengen: ijdele hoop, misſchien, maar altoos troostlijk, om zich daar mede te vleien!

Ik ben, enz.

* * *

Marsch

Marsch en Legerplaatzen van het Leger van den Graave DE ROCHAMBEAU, *geduurende den Veldtogt van den Jaare* 1781.

DAGEN.	LEGERPLAATZEN.	AFSTANDEN.
	Van Newport op Rhode-Eiland.	
Juny.		Eng. Mijlen (*).
11	Na Providence.	30
11 tot 20	*Rustdag.*	
20	Na Waterman. . .	15
21	Na Plainfield. . .	16
22	Na Windham. . .	16
23	Na Bolten. . .	16
24	Na Eastharford.	12½
25, 26	*Rustdagen.*	
27	Na Farmington. . .	12½
28	Na Barons-Tavern.	13
29	Na Breakneck. . .	13
30	Na Newtown. . .	15
July.		
1	*Rustdag.*	
2	Na Ridgebury. . .	15
3	Na Northcastle. .	20
4, 5	*Rustdagen.*	
6	Na Philipsbury. . .	22
Aug.		
20	Na Northcastle. . .	22
21	Na Crampton. . .	14
22	Na Kings-Ferry. . .	18
23, 24	*Rustdagen.*	
25	Na Story-Point. . .	5
26	Na Sufferency. . .	16
27	Na Pompton. . .	14
28	Na Wipeny. . .	16
29	*Rustdag.*	321 Mijlen.

(*) Drie Engelsche Mylen telt men op eene Hollandsche, of een uur gaans.

t Leger van den
geduurende den
e 1781.

	AFSTANDEN.
ad.	Eng. Mijlen (*).
	30
	15
	16
	16
	16
	12½
	12½
	13
	13
	15
	15
	20
	22
	22
	14
	18
	5
	16
	14
	16
	321 Mijlen.

ene Hollandsche, of een

DAGEN.	LEGERPLAATZEN.	AFSTANDEN.
	Van Newport op Rhode-Eiland.	Eng. Mijlen.
	Transport	321
Aug.		
30	Na Ballions-Tavern.	16
31	Na Sommerset. . .	17
Sept.		
1	Na Princetown.	13
2	Na Trenton.	12
3	Na Lions-Tavern.	15
4	Na Philadelfia. . .	15
5	*Rustdag.*	
6	Na Chester. . .	16
7	Na Newport. . .	18
8	Na Head-Esfelke	18
9	Na Susquiniah - Ferry.	16
10	Na Burk-Tavern . .	14
11	Na White-March	15
12	Na Baltimore.	12
13, 14, 15	*Rustdagen.*	
16	Na Spine. . .	16
17	Na Coath. . . .	18
18	Na Annapolis.	8
	Rustdagen, tot aan den 21, wanneer men in Chesapeak-Baai na Jamestown is onder zeil gegaan.	
Octob.		
25	Na Jamestown. . .	178
26	Na Williamsburg. . .	6
27	*Rustdag.*	
28	Voor York.	12

Te zamen 756 Mijlen.
Maakende 252 uuren gaans.

Legerplaatzen 39.

Bij de Uitgeevers deezes zijn nog eenige Exemplaaren te bekoomen van de volgende Werken.

I.	Staatsomwenteling van AMERIKA, door den Heere Abt RAYNAL, groot 8vo.	f 1:-:-
II.	A. LOOSJES, PZ. *Dichtkundige Gedenkzuil* der *Onafhanklykheid* van NOORD-AMERIKA, nevens eene beknopte *historij dier Gebeurdnisse*, en *Bylaagen* daar toe betreklijk, in gr. 8vo.	1:16:-
III.	*Don* JUAN *en Don* ANT. DE ULLOA, Historische Reisbeschrijving van geheel ZUID-AMERIKA, II deelen, met kaarten en plaaten, in gr. 4to.	9:-:-
IV.	W. BAYER's Reize naar PERU, in gr. 8vo.	1:5:-
V.	G. ANSON's Reize rondom de *Waereld*, en Reize naar de *Zuidzee*, II. deelen, met kaarten en plaaten, in gr. 4to.	9:-:-
VI.	L. DE BOUGAINVILLE's Reize rondom de *Waereld*, II. deelen, met kaarten en plaaten, in gr. 4to.	5:10:-
VII.	KEYSZLER's Reizen door verscheidene Rijken, IV. deelen, met pl. in gr. 4to.	15:10:-
VIII.	BJÖRNSTÄHL's Reize door *Europa* en het *Oosten*, IV. deelen, in groot 8vo.	10:-:-
IX.	Historische Beschrijving der Reizen, XXI. deelen, met kaarten en plaaten, in gr. 4to.	-:-:-

Ook nog eenige weinige proefdrukken van het PORTRAIT van zijne Excellentie den Heer Ambassadeur JOHN ADAMS; om gevoegd te worden voor deszelfs Werkje over het Geschil met *Groot-Britannie.* —— Zie bladz. 260. deezer *Reize.*